

Konttorityötä puolen vuosisadan ajan

Oy Konttorityö
1938 — 1988

1

3

4

2

Konttorityötä puolen vuosisadan ajan

Edellisellä sivulla:
1 Perinteinen konttori sellaisena kuin se monin paikoin oli vielä toisen maailmansodan jälkeenkin
2 Konttorikoneliikkeen korjausmiehiä lähdössä "putsille" eli säännönmukaisille huoltokäynneille asiakkaiden luo 1930-luvun jälkipuoliskolla. Tämä tapa eli varsin pitkään, aina 1950-luvulle asti
3 Toimistotyön nykypäivää: taskukokoinen, viestit magneettinauhakasetille tallettava, elektronisesti toteutettu taskusanelin
4 Yhteiset vapaa-ajan harrastukset ja niistä ennen kaikkea joukkueurheilu, kuten jalkapallo, ovat aina olleet tunnusomaisia Oy Konttorityön henkilöstölle

Ovi tämänpäiväiseen Oy Konttorityöhön (Melkonkatu 28 D, Lauttasaari, 00210 Helsinki)

Kansikuva:
Puolen vuosisadan jänneväli konttorityön välineissä. Yläosassa kuvattuna 1930-luvun huipputason konttorikoneliike; alakuvassa suurennosta mikropiiristä, jollainen on nykyaikaisten laskukoneiden perusta

Konttorityötä puolen vuosisadan ajan

ISBN 951-99983-0-6
Julkaisija, kustantaja, ©:
Oy Konttorityö, Helsinki
Suunnittelu, toteutus:
Pertti Jotuni, Espoo
Kuvalähteiden luettelo sivulla 120

Painatus:
Kirjapaino Oy Nova
Helsinki 1988

Oy Konttorityö
1938 — 1988

Oy Konttorityö
Kontorsarbet
CONTINENTAL

Sisällys

Viereinen sivu:
Mittavan myymälänsä ja näyteikkunansa ansiosta Oy Konttorityö kuului noin 30 vuoden ajan (1939–1969) oleellisena osana Pohjoisesplanadin katukuvaan Helsingissä

Lukijalle

Tämän kirjan ilmestyessä, suunnitelman mukaan syksyllä 1988, tulee kuluneeksi viisikymmentä vuotta siitä, kun sen kuvauskohde, Oy Konttorityö, perustettiin. Seuraaville sivuille koostetun historiikkinsa Oy Konttorityö ansaitsee yhtenä kaikkien aikojen pitkäikäisimmistä ja tähän päivään asti yhtäjaksoisesti toimineista suomalaisista toimistoteknisistä yrityksistä.
Oy Konttorityön olemassaolon aikana niin konttorin, konttoritekniikan kuin konttoribisneksenkin maailmat ovat läpikäyneet valtavia muutoksia eikä yksikään tällä alalla tänään toimiva yritys ole imageltaan samanlainen kuin sitä perustettaessa. Ehkä kaikkienkin, mutta ainakin Oy Konttorityön kohdalla yhtiön yritysidentiteetti on ehtinyt muuttua useaan kertaan – ja aina siten, että muutos on vastannut sen pyrkimystä mukautua joustavasti uusiin olosuhteisiin.

Tästä avautuu varsin mielenkiintoinen näkökulma – sekä myös avain siihen tapaan, jolla Oy Konttorityön tarina seuraavilla sivuilla kerrotaan. Yrityksen historia, sen eri vaiheet, on sen kotimaan taloudellisen historian peili – ja käännettynä: yrityksen historia tulee ymmärrettäväksi vasta, kun katsotaan, millä tavoin siinä tapahtuneet muutokset heijastavat yrityksen taloudellisessa ympäristössä tapahtuneita muutoksia. Täten yrityksen historia ja sen ympäristön taloudellinen historia eivät ole erotettavissa toisistaan, yhtä vähän kuin yritys voisi toimia sen ulkopuolisista taloudellisista olosuhteista riippumatta. Yrityksen historia voidaan siis esittää myös osana talouselämän yleistä historiankirjoitusta. Oy Konttorityön historiikin kohdalla tämä merkitsee sitä, että seuraavilla sivuilla yhtiön historia ja Suomen historia kulkevat kahtena rinnakkaisena, toistensa kanssa vuorovaikutuksessa olevana kertomuksena.

Tätä kirjaa ensimmäisiä kertoja selailevan lukijan huomiota voi kiinnittää kuvituksen runsaus. Se johtuu suureksi osaksi siitä, että kirjan laatija, joka työhön ryhdyttyään yllättyi suhteellisen vaivattomasti käsiin löydettävän kuvamateriaalin paljoudesta, halusi käyttää sitä mahdollisimman tehokkaasti hyväkseen. Tämä teos ei kuitenkaan ole kuvateos sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan kuviin – ja niihin liittyviin, usein melko pitkiinkin kuvateksteihin on pyritty sijoittamaan huomattavan suuri osa koko kirjan varsinaisesta kertomuksesta. Erilaiset, enimmältään omiksi kokonaisuuksikseen otsikoidut kuvakatsaukset muodostavat siten, rinnan kirjan varsinaisen tekstin kanssa joukon eri kertomuksia, joista yhdessä koostuu koko historiikki. Nyt, kun kirja on valmis, kirjoittaja huomaa näin vaistonvaraisesti pyrkineensä ratkaisemaan luettavasti sen ongelman, joka kaikkia historioitsijoita kohtaa: miten kertoa historia, joka koskaan ei koostu peräkkäin

kerrotuista asioista, vaan rinnakkain etenevistä, toisiinsa kutoutuvista juonista?
Ei ole sattumaa, ei myöskään strategiaa eikä taktiikkaa, että kirjasta kerrottiin syyskuun puolivälissä 1988. Myönnettäköön, että se suunnattiin tarkoituksella tapahtumaan aikana, joka Konttoritekniikan messujen Kt-88 yhteydessä jo perinteisesti kokoaa alan suomalaiset ammattilaiset yhteen Helsingin messukeskukseen. Mutta meistä kaikista, jotka panoksellamme olemme tämän kirjan takana, on vain luonnollista, että 50 vuoden merkkipaalun sivuutus Oy Konttorityölle on jo sinänsä uutinen. Ja kenellepä uutinen kerrottaisiin, ellei ystäville, jotka ovat kerääntyneet yhteen saman alan asioiden pariin!

Kiitos . . .

. . . niille, jotka ovat tehneet mahdolliseksi tämän kirjan laatimisen, valmistumisen ja ilmestymisen;
. . . Oy Konttorityön toimitusjohtajalle Tom Hynniselle. Idea tämän historiikin laatimisesta on hänen ja hän on myös ystävällisellä sekä kiinnostuneella johtajanotteellaan seurannut työn kehittymistä. Tom on niinikään antanut käytettäväkseni yrityksen ja perheensä kuva-arkistot sekä vaivaansa näkemättä kaivanut muutenkin esille korvaamattoman arvokkaita tietoja ja näköaloja tämän kirjan kuvauskohteesta. Yrityksensähän hän, sananmukaisesti sen keskellä kasvaneena, tuntee tarkasti kuin omat taskunsa – sekä varmasti tarkemmin kuin juuri kukaan. Tom ansaitsee vihdoin erikoismaininnan yhtenä niistä liian harvoista suomalaisista yrittäjistä, joilta riittää silmää ja kiinnostusta ymmärtää yrityselämän kehittymiseen liittyvä historiallinen näkökulma;

Viereisellä sivulla:
Konttorikoneiden kauppa voi viedä harjoittajansa moniaalle:
. . . joskus etelään (Oy Konttorityön miehiä Olivettin päämajassa Ivreassa, Italiassa, jolloinkin 1960-luvulla) . . .
. . . joskus pohjoiseen (Monroe-laskukoneita poron pulkassa Kilpisjärvellä vuonna 1952 Monroen asiakaslehden reportaasia varten) . .
. . . ja aina tietysti asiakkaan luo (laskukoneiden käyttöönopastusta Finncellissä Helsingissä 1950-luvulla)

Kiitos . . .

. . . Oy Konttorityön ensimmäiselle työntekijälle, alusta aina vuoteen 1982 remmissä olleelle ja jo sitä ennenkin yrityksen perustajaa palvelleelle konttoripäällikölle Agnes Antsalolle;

. . . Oy Konttorityön kehitykseen ja menestykseen vuosina 1945–1988 näyttävästi vaikuttaneelle markkinointipäällikkö Kurt Wirekselle, josta – yhdessä veljensä Thuren kanssa – on tullut suomalaisen konttoribisneksen legendoja mm. heidän palveltuaan samaa yritystä yli 90 henkilötyövuotta;

— nämä "Kurre" sekä "Ankka" – Konttorityön todellinen kaikkien aikojen ja monitaitoinen "Serving Grand Lady" – ovat suullisissa haastatteluissa antaneet käytettävikseni tietonsa, muistonsa ja hallitsemansa, mitä erilaisimpia asioita koskevat detaljit yhtiön elämästä sen perustamisen ja nykyhetken välisenä aikana —

. . . Oy Konttorityön korjaamoa vuodesta 1942 saakka yhtäjaksoisesti ja vuodesta 1962 sen päällikkönä palvelleelle sekä tätä työtä edelleen jatkavalle Risto Keiholalle asiantuntemuksestaan, jonka hän korjaamon vaiheita ja siihen vaikuttaneita henkilöitä koskevilta osilta on antanut käytettäväkseni. Risto Keihola on antanut niinikään käytettävikseni useita kymmeniä valokuvia, joista suurin osa on korvaamattoman arvokkaita suomalaisen konttorihistorian dokumentteja;

. . . kaikille muille Oy Konttorityön henkilöstöön kuuluville, joita olen joutunut vaivaamaan milloin milläkin asialla ja jotka aina joustavasti ovat täyttäneet toiveeni.

Sen tapaiset tietoaarteistot, joita vanhojen työntekijöiden kertomasta paljastuu, on syytä pikimmin tallettaa tarkemmin. Sama koskee yhtiön varhaisemmista ajoista säilyneitä valokuvia. Sekä näistä tiedoista että kuvista on tähän kirjaan voitu mahduttaa vain pieni osa.

Kirjan laatijana olen vielä kiitollinen sille sanoin vain vaikeasti kuvattavalle inside-näkökulmalle yrityksen elämään, kehitykseen ja niihin eri aikoina vaikuttaneisiin tekijöihin, joka haastattelemillani vanhoilla työntekijöillä oli itsestään selvänä edessään. Heille jotka ovat eläneet vuosikymmeniä yrityksen sisällä, siinä ei ehkä ole mitään kummallista. Mutta minulle, joka yritän ulkopuolisena laatia yrityksen tarinan, nämä näkökulmat ovat avanneet työni helpottaneen ja jouduttaneen, kattavan laajakulmanäköalan kuvauskohteen selkeään hahmottamiseen.

Vaikka työni on asiantuntijan ennen painamista tarkastama, velvollisuudekseni jää koostajana todeta: työhön mahdollisesti jääneet virheet ovat minun.

Yhtä kaikki: oli hauskaa saada tehdä se. Siis: kiitos, Konttorityö!

Espoo, 8.8.1988

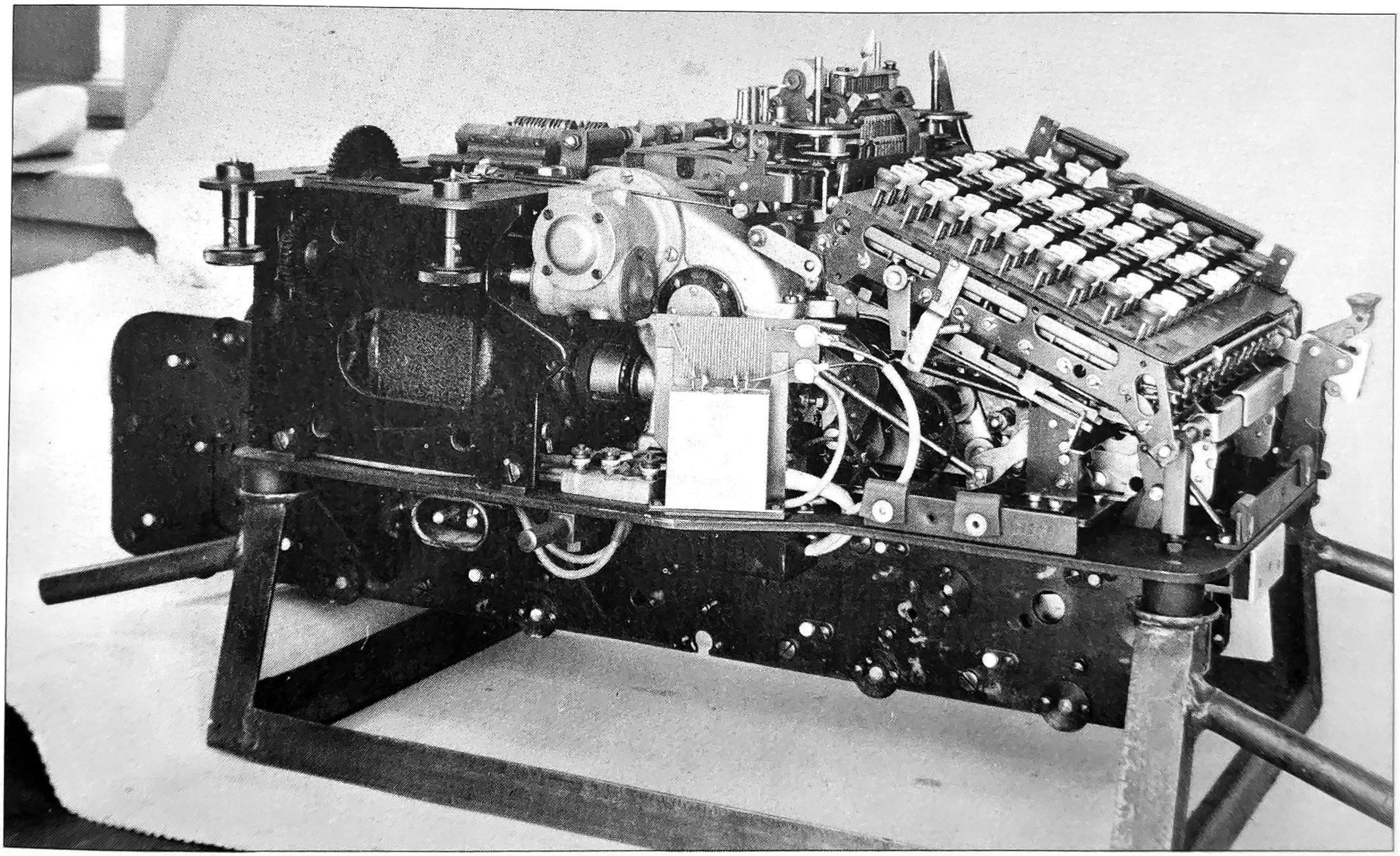
Pertti Jotuni

Uskollisen asiakkaan kissakin tarvitsi Kemissä melkein oman kirjoituskoneensa; ainakin Oy Konttorityöhön saapui vuonna 1962 sen nimissä laadittu kirje

Konttorikone 1938

Konttorikone 1938 **par excellence** *oli mekaaninen suuri lasku- tai kirjanpitokone. Avattuna sen mekanismi kertoi mahtavasta mutkikkuudesta, jolla silloin huimina pidetyt tietomäärät saatiin hallituiksi.*
Sivulla 14 on tämän päivän vastakohta kaikelle tälle.

Konttori 1938–1963

Tämä kuva on vuosikymmenten takaa, turkulaisen yritysjohtajan, itse asiassa muutoin konttoribisneksen parissa toimineen, konttorista. Se ei välttämättä ole otettu juuri vuonna 1938, vaan se voi yhtä hyvin olla kymmenen vuotta tätä vanhempi tai peräti neljännesvuosisadan uudempi. Mutta joskin tämän kuvan esittämä konttori olisi vuonna 1963 – eli jos viimeksi mainittu olettamus sen iästä osuisi kohdalleen – ollut lajissaan jo perin vanhanaikainen, se 50 vuotta sitten oli vielä täysin ajanmukainen. Ja siksi se kelpaa myös tässä paremmin kuin hyvin esittämään varsin tyypillistä konttoria vuonna 1938.

1950- ja 1960 luvuilla pienkirjoituskone oli tullut entistäkin litteämmäksi ja kevyemmäksi, sähkökone alkoi – lähinnä 1960-luvulla – yleistyvästi korvata puhtaasti mekaanisen kirjoituskoneen, laskukoneissa nähtävissä oli kaikkea mahdollista mekaanisista "snurrista" aina ensimmäisiin elektronisiin pöytäkoneisiin saakka (kuitenkin lähinnä vasta 1960-luvun jälkipuoliskolla).

IBM toi markkinoille yhden kirjoituskumouksen tehneen pallokoneen vuonna 1961 ja nykyaikaiset kopiokoneet tulivat ensimmäisen kerran markkinoille 1960-luvun jälkipuoliskolla. Niiden muodot vaihtelivat vielä paljon 1970-luvulla, kunnes kopioinnin tekniikka on tullut elektronisesti ohjatuksi ja muutenkin vakiintunut nykyiselleen 1980-luvulla.

Konttori 1988

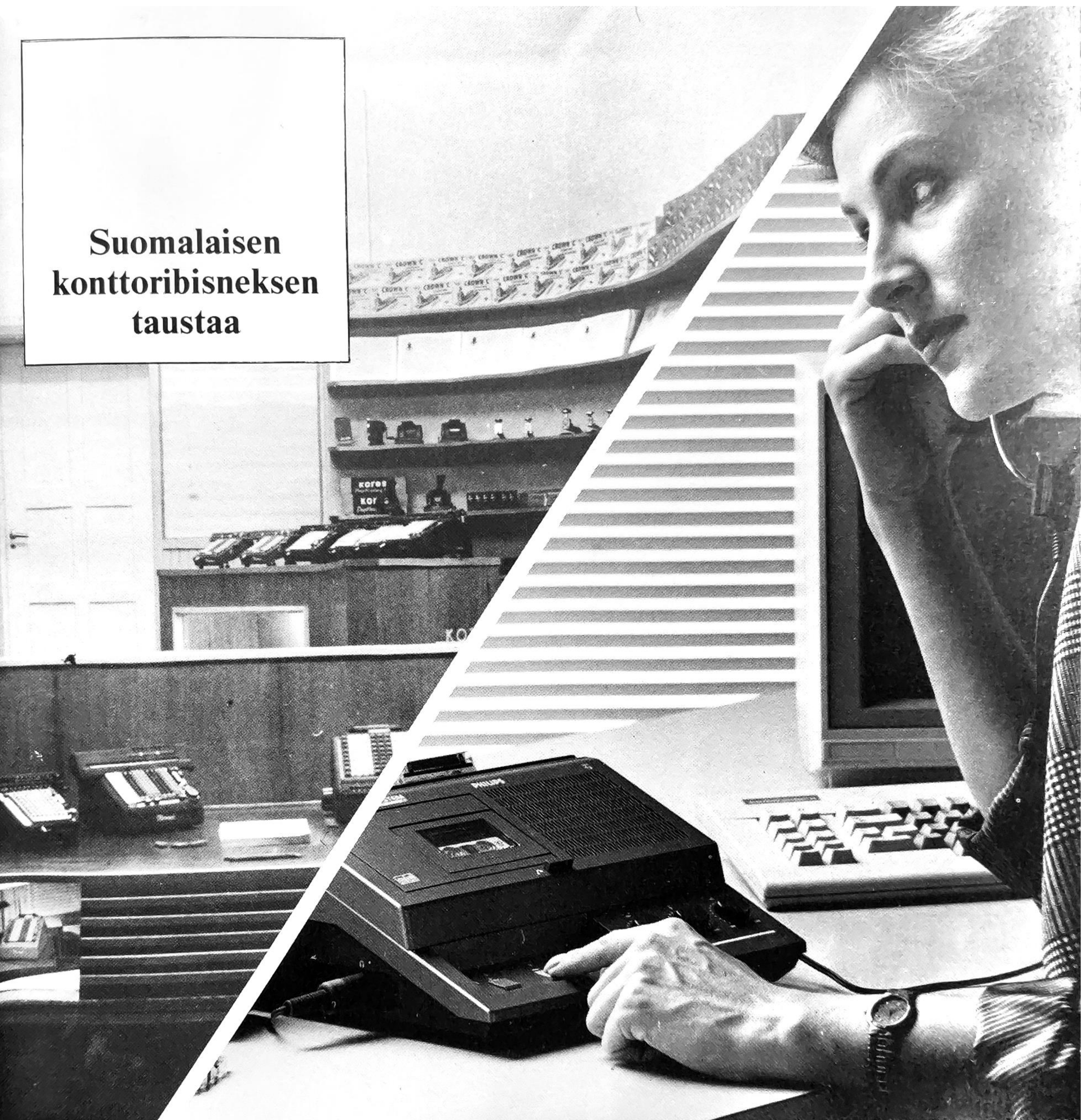

Konttorikone 1988

Viereisellä sivulla:
Suomalaisen konttoribisneksen kaksi ääripäätä: monituotemyymälä perinteisen konttorin ajalta ja kompakti, monitoimintainen viestintäväline käyttäjineen tämän päivän konttorista

Suomalaisen konttoribisneksen taustaa

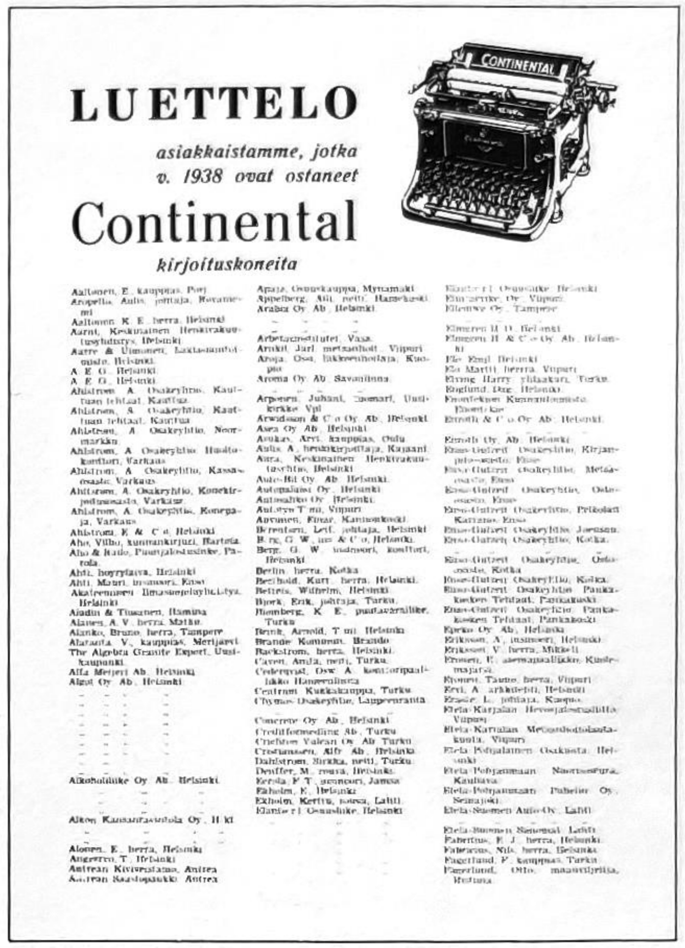

SYSTEMA
Remington
Systema
Burroughs
Systema
Systema
Systema
Systema
Systema

Mannerheimin liikkeestä Systeman perintöön

Konttorityön kehto: Viipurin Systema

Tämän ja seuraavien aukeamien kuvat tarjoavat pikakäynnin tavallaan Oy Konttorityön kehtona toimineeseen Viipurin Systemaan 1930-luvulla

LUETTELO

asiakkaistamme, jotka v. 1938 ovat ostaneet

Continental

kirjoituskoneita

Nykykielellä sanottuina referenssiluettelot näyttävät olleen markkinoinnin väline myös 1930-luvun toimistokonekaupassa. Kuvassa osa Viipurin Systeman kaikkiaan satoja nimiä käsittävästä luettelosta, joka kattaa vuoteen 1938 Continental-merkkisen kirjoituskoneen ostajia

Suomalaisen konttorikonebisneksen ensimmäisiä ilmenemismuotoja, sen juuria, on etsittävä 1800-luvulta, ajalta jo runsas vuosisata sitten. 1880-luvulla käynnisti Helsingissä ensimmäisen tiettävästi konttorituotteisiin erikoistuneen yrityksen henkilö, joka muutoinkin on jättänyt merkittävän jälkensä Suomen historiaan. Hän oli kreivi Carl Mannerheim, sittemmin Suomen marsalkkana tunnetuksi tulleen sotilaan, sodanjohtajan, presidentin ja valtiomiehen isä.

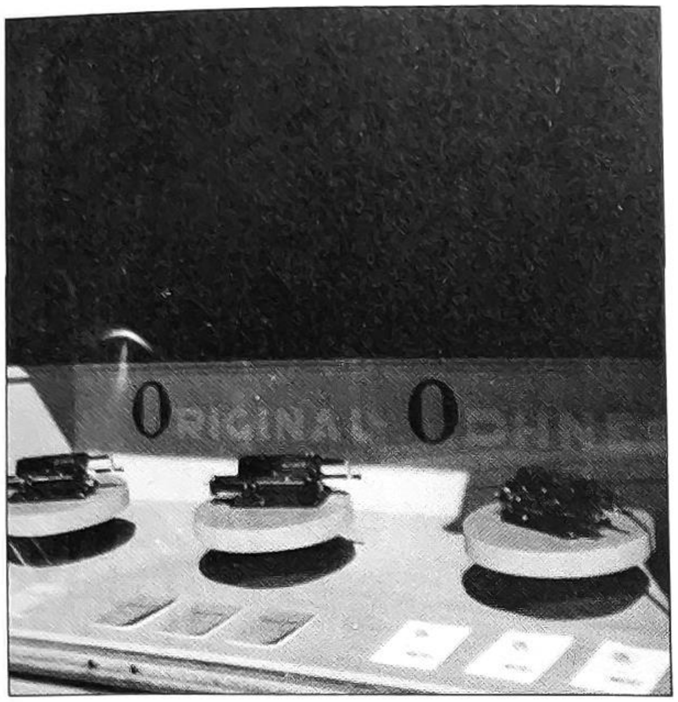
Kreivi Mannerheimin liike muistutti nykysuomalaisen silmään kenties enemmän konttoritarvikemyymälää kuin konttorikoneliikettä - siitä vallan yksinkertaisesta syystä nimittäin, että sen perustamisaikana monimutkaisimmatkin konttorikoneiksi katsottavat laitteet olivat perin yksinkertaisia. Nitomalaite silloin jo tunnettiin, mutta esimerkiksi monistuskoneen tehtävää hoiti hektografi, jota tuskin saattoi koneeksi nimittää. Sarjavalmisteisia laskukoneita alkoi maailmalla jo olla, mutta niiden määrä ja kysyntä Suomessa taisivat olla melko vähäisiä - eivätpä eniten tehtyjen koneiden sarjat yltäneet pitkienkään aikojen kuluessa kansainvälisessä myynnissä kuin ehkä joihinkin tuhansiin kappaleisiin. Merkittävimpänä varsinaisena koneena tulossa oli kuitenkin kirjoituskone - ja kumma olisi, ellei myös kreivi Mannerheim olisi pitänyt sitä myynnissä asiakkailleen.

Mutta eipä oikeastaan konttoribisneksen kannalta merkitystä niinkään tullut olla sillä, oliko alan ensimmäinen yritys tarvikeliike vai konekauppa - pääasia oli, että se aloitti todellisen konttoribisneksen. Ja vielä merkittävämpää alan koko historian kehitykselle Suomessa vuosikymmeniksi eteenpäin oli se bisnesmaailmassa yleensä harvoin tavattava, poikkeuksellisen keskeinen rooli, joka Mannerheimin liikkeen myöhemmillä kehitysvaiheilla tuli olemaan. Se vaikutti nimittäin aina siihen tilanteeseen saakka, jossa tämän kirjan varsinainen kuvauskohde, Oy Konttorityö, vuonna 1938 perustettiin.

Emme käy tässä Mannerheimin liikkeen myöhempiä vaiheita enää läpi; riittää kun kerrotaan, että siitä tuli sittemmin melko ainoalaatuista asemaa suomalaisessa konttoribisneksessä - ja suomalaisessa bisnesmaailmassa yleensä laajemminkin - hallussaan pitänyt Oy Systema Ab, jolla alallaan 1920-luvulla oli melkeinpä monopolinomainen image.

Mutta paitsi sitä, että Systema hallitsi koko konttoribisnestä kiistatta suurimpana yrityksenä maassa ja useissa suhteissa itsevaltiaan tavoin, sillä tuli olemaan alansa kehitykselle suunnaton merkitys. Sehän on tähän asemaan

Viereisellä sivulla:
Viipurin Systeman tilat Viipurin Linnankadulla. Samoissa tiloissa se toimii Viipurin Konttorikoneeksi muuttuneena sodan aikana vuosina 1941–1944, jolloin se oli helsinkiläisen Konttorityön jälleenmyyjä viimeksi mainitun yhtiön perustajan vanhassa kotikaupungissa

Tunnettujen konttorikonemerkkien markkinointia Viipurin Systemassa 1930-luvulla

tulleen yrityksen kohtalo, että se saa ottaa paljossa vastuulleen myös koko alan kehityksen. Nykypäivien tietotekniikka-ajalta tunnetaan hyvin se tosiasia, että suurten valmistajain tuotekehityksellä voi olla alalla vallitsevien standardien muotoutumiseen ratkaiseva vaikutuksensa.

Tavallaan juuri näin kävi myös Systemalle – tosin sen ajan varsin toisenlaisissa oloissa ja toisenlaisten asioiden suhteen, jotka silloin taas olivat merkittäviä. Systema olisi nimittäin hyvin voinut raa'asti imeä itselleen kaiken sen edun, joka sen ylivoimaisen mahtavasta markkinaosuudesta seurasi – ja olla välittämättä mistään muusta hiukkaakaan.

Mutta näin se ei tehnyt. Sen sijaan Systema muodosti tähän maahan paljolti sen konttoribisneksen liikemiestavan, jonka perustalle alan myöhempi kehitys – aina viime aikoihin saakka – eräiltä osin on perustunut. Systema ei ollutkaan mikä tahansa puoti monien muiden joukossa; se oli Liike kirjoitettuna isolla L:llä ja oli hienoa, suorastaan etuoikeutettua, kun joku – varsinkin nuori – kauppamatkustaja, huoltomies, puukhollari tai vaikkapa lähetti sai sanoa olevansa Systemasta. Jo pelkän yrityksen nimen katsottiin antavan jonkinlaista hohtoa sen edustajalle – joka sitten tietysti saattoi erehtyä luulemaan olevansa toisia kanssaihmiään parempi.

Mutta jos hänen kävi näin, firman sisällä sellaiset luulot hänen esimiehensä ja seniorikolleganssa, vielä vanhemmat systemalaiset kuin erehtynyt konsanaan itse saattoi olla, ottivat häneltä pois. Olkoonkin, että kasvatus taisi olla toisinaan hieman kovaa, se ei ollut merkityksetöntä.

Tällä tavoin Systema tuli hyvinä vuosinaan kasvattaneeksi tähän maahan aikanaan melkeinpä koko sille siihen aikaan tarvittavan konttoribisneksen ensimmäisen polven ammattilaisten joukon.

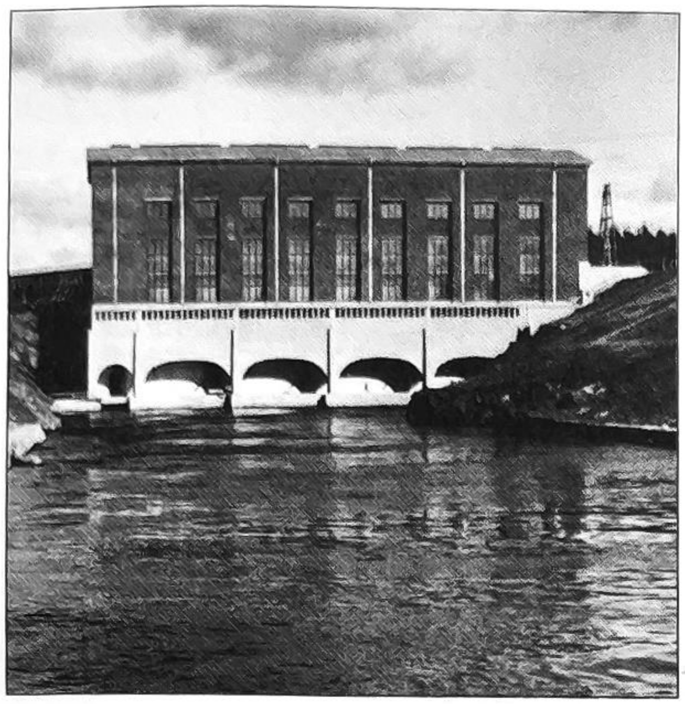
Konttoribisneksessä meillä ei – kenties alalle viimeksi tulleita lukuunottamatta – ole vielä nytkään monia, jotka eivät olisi tulleet ainakin tietämään, mikä Systema aikoinaan oli tai jotka eivät olisi olleet jossakin kosketuksessa myös joidenkin Systemassa koulutuksensa saaneiden vanhojen ammattimiesten kanssa. (Niin, miesten, sillä Systeman aikaan eivät naiset koskaan toimineet konttoribisneksessä sen enempää myyjinä, korjaajina tai paljon muissakaan tehtävissä. Vaikka heitä saattoi olla konttoristeissa, mieleen nousee katala epäilys siitä, että hekin Systemassa enimmäkseen olivat miehiä!)

Lyhyesti: kouluttajan tehtävänsä lisäksi Systema tuli kehittäneeksi tähän maahan myös konttoribisneksen liikekulttuurin – sillä että se asetti henkilöstölleen sitä koskevat normit, vaati siltä niiden tinkimätöntä noudattamista firman ulkopuolella liikuttaessa ja sai näin aikaan sen, että oikeudesta kuulua Systemaan – ja sitä tietä myös sen opettamasta kulttuurista, vaikka tätä sanaa ei tuohon aikaan liike-elämässä käytettykään – oltiin tietoisesti ylpeitä, ehkä joskus hieman yliampuvasti, mutta pohjaltaan sittenkin kai terveesti.

Systemasta tuli siten ihmisten ja alan ammattilaisten mielissä lopulta ehkä enemmän instituutio kuin firma. Mutta joskus 1920-luvulla se alkoi ehkä

itsekin kehittyä jo muuksi kuin pelkäksi liikeyritykseksi. Nykyaikaisen tarkkailijan mieleen nousee epäilys siitä, että Systema alkoi - ehkä tahtomattaan - tulla suorastaan kodiksi, eräänlaiseksi yhteiskunnaksi yhteiskunnassa sen piiriin kuuluville - seikka joka ehkä joskus on epäilyttänyt myös nykyisen ajan monikansallisten yritysjättien toiminnassa.
Yhtenä osoituksena - joka muuten sekin teki Systemasta uuden asian tuojan Suomeen - oli, että se pyrki tarjoamaan työntekijöilleen ohjelmaa myös heidän vapaa-aikaansa. Tämä johti aikanaan siihen, että Systema hankki omistukseensa Helsingistä, Liisankadulta, hallit, jonne se perusti henkilöstölleen Suomen ensimmäisen bowling-, nykysuomella: keilaradan. Mm. keilailu on siten tullut Suomeen Systeman tuomana ja Liisankadun hallit, joissa keilaa ensimmäisen kerran heitettiin, ovat sittemmin esittäneet tärkeää osaa mm. Suomen elokuvahistoriassa: Suomi-Filmi kuvasi niillä monia näyttävästi eksoottisesti lavastettuja kotimaisia filmejä 1940-luvulla ja Fennada-Filmi teki siellä samaa työtä 1950-luvulla. Konttoribisneksellä on ollut siis monensuuntaisia seurausvaikutuksia Suomen kulttuurille!
Mutta tämä monipuolisuus kävi pian Systemalle ylivoimaiseksi. Se laajensi bisnestään myös konttorialan ulkopuolelle, mm. alkamalla tuoda maahan autoja. Muutosta on varmaan ollut jouduttamassa myös 1929 puhjennut yleismaailmallinen lama - kuinka hyvänsä, vuonna 1931 Systeman edessä väistämättä oli konkurssi. Jättiläinen oli - varmaan monien tyrmistykseksi - romahtanut.
Mutta romahtaessaan se ei hävinnytkään jäljettömiin - ja tässä on yksi koko tarinan oleellisimpia osia. Modernina konttorifirmana Systema ei ollut tietenkään ollut vain helsinkiläinen liike, vaan maanlaajuinen. Sillä oli jälleenmyyjiä ja alaedustajia ympäri maan - itse asiassa jokaisessa silloin vähänkin merkittävässä kaupungissa yksi. Ja nyt kun - anteeksi tämä historiallinen vertaus - lääninherra oli romahtanut, nämä vasallit joutuivat uuden tilanteen eteen: miten eteenpäin?
Useimmille heistä tarjoutunut tilaisuus oli niin houkutteleva, että he tarttuivat siihen - ja olihan tilanne todellakin lajissaan ainutlaatuinen: Systeman eri paikkakunnilla olleet edustajat - ja jo yhtenäisen imagen vuoksi monissa tapauksissa Systeman nimeä kantaneet - nykykielellä lähinnä Systeman ketjuun kuuluneet firmat itsenäistyivät ja niiden aikaisemmin Systemalle työtä tehneistä vetäjistä tuli itsenäisiä yrittäjiä.
Yksi heistä oli viipurilainen Markus Hynninen, Viipurin Systeman vetäjä, Systeman konkurssin aikoihin 35-vuotias täysiverinen konttoribisneksen ammattimies. Marsalkansauvansa hänellä oli kuitenkin vielä repussaan, kuten voitiin nähdä täydessä mitassaan vasta myöhemmin. Lopullisesti se tuli selville vuonna 1938, seitsemän vuotta Systeman konkurssin jälkeen. Silloin Markus Hynninen jätti Viipurin ja Viipurin Systeman ja muutti Helsinkiin, jonne hän perusti tuliterän konttorikoneiden ja konttoribisneksen täyttä palvelua harjoittavan firman, Oy Konttorityö - Kontorsarbete Ab:n. Oy Konttorityö - joka on tämän kirjan varsinainen kohde ja syy siihen, että se yleensä on kirjoitettu - tuli olemaan yksi niistä loppujen lopuksi melko

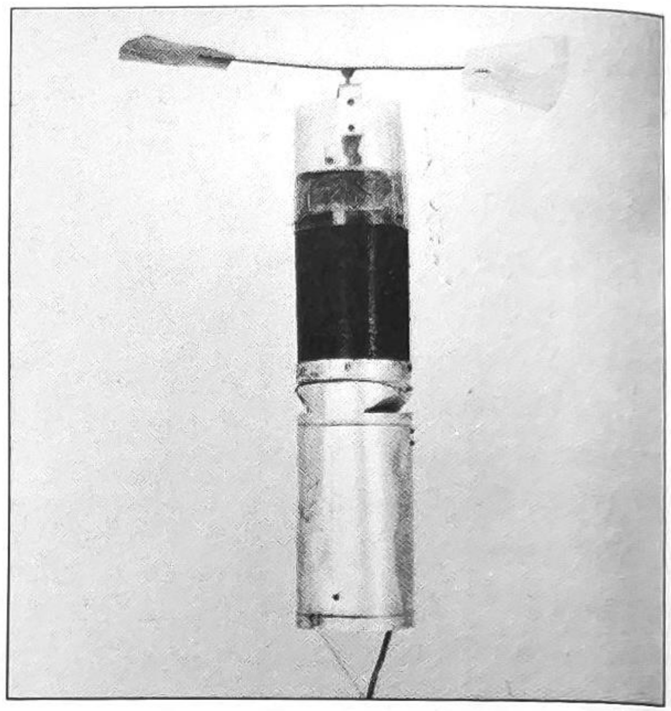
harvalukuisiksi jääneistä konttorialan yrityksistä, joiden muodostuminen merkitsi uuden aikakauden alkua. Ne kertoivat "Systeman ajan", joksi tuota aikaa vieläkin sanotaan, lopullisesta päättymisestä sillä, että ne eivät olleet enää Systeman raunioille sen osista muodostettuja, vaan aivan uusia yrityksiä, joilla ei ollut enää tekemistä Systeman kanssa, joita ei vieläpä Systeman valta-ajan kestäessä olisi voinut edes syntyä. Tämä, selvemmin kuin mikään muu, kuulutti Systeman hegemonian lopullista päättymistä ja tyystin uuden aikakauden alkua suomalaisessa konttoribisneksessä 1930-luvun lopulla.
Moni näistäkin firmoista on lakannut jo olemasta; enimmäkseen ne ovat menneet niissä suurissa fuusioissa ja siinä suuressa markkina- ja toimialarationalisoinnissa, jotka myrskysivät suomalaisessa konttoribisneksessä 1970- ja 1980-luvuilla ja joiden tuloksena moni perinnerikas firma joutui häviämään kartalta. Mutta niiden harvojen joukossa, jotka ovat jääneet jäljelle, on myös Oy Konttorityö – eikä sen asema omalla, ajoittain muutetulla paikallaan suomalaisen konttoribisneksen karttaa juuri koskaan näytä olleen vakavasti uhattuna.
Mutta ennen tätä ehti tapahtua paljon. Oy Konttorityöllä meni alusta alkaen hyvin eikä kestänyt kovinkaan kauan, ennen kuin Markus Hynnisen entinen firma, Viipurin Systema, oli jo tullut osaksi hänen uutta yritystään, yhdeksi jäseneksi sen paikallisedustajien ja jälleenmyyjien ketjuun.
Itse Systeman nimi oli kuitenkin niin vahva, että "vanhan Systeman", kuten konttoribisneksen senioriammattilaiset selvyyden vuoksi yhä sanovat, konkurssin jäljiltä vapautuneet paikkakuntien Systemat halusivat yleensä säilyttää sen nimessään. Näinkin tämä nimi jäi elämään vielä kauaksi sen jälkeen, kun sen aika oli jo ohi. Se oli niin elinvoimainen käsite, että tästä syystä se vieläkin merkitsee automaattisesti monille konttorikoneliikettä. Nimi on yhä edelleen olemassa: Rovaniemellä toimii Lapin Systema ja Kuopion Systema on ottanut tämän nimen takaisin oltuaan välillä aivan muun niminen.

. . . Imatran vesivoimala vuodelta 1929 oli maan ensimmäinen suurvoimala ja samalla ensimmäinen voimala, joka toteutti aivan uutta ajatusta: syöttää sähköä koko valtakunnanverkkoon . . .

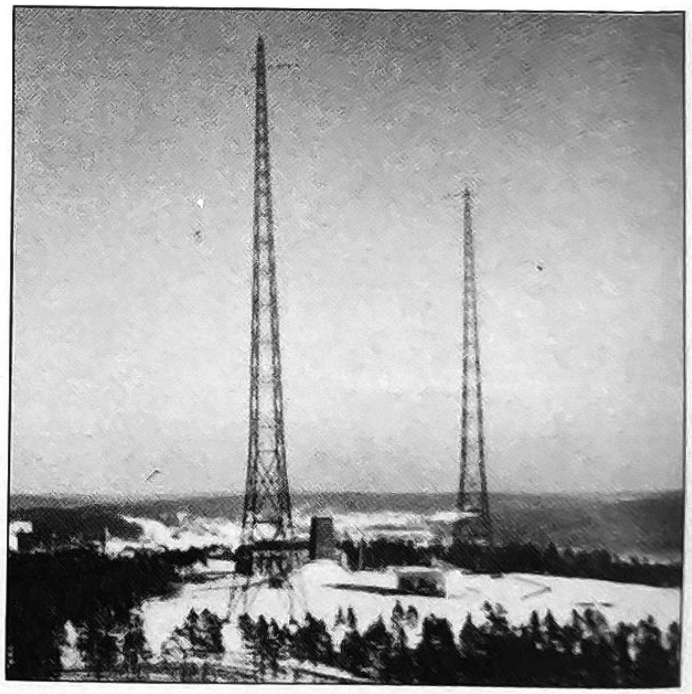
1930-luku teknistyi ja teollistui

Maailmansotien välisen ajan Suomen tietoista, kuohuvaa optimismia ja uuden rakentamista symbolisoi moni asia, joiden silloinen merkitys on jo unohdettu:

. . . vaatimattoman näköinen suomalaisen tiedemiehen Vilho Väisälän kehittämä radiosondi valtasi 1930-luvulla huikean osan sääluotainten maailmanmenekistä ja laski siten myös perustan Vaisala Oy:n tämänpäiväiselle menestykselle ympäristö- ja prosessielektroniikan vaativien sovellusten markkinoilla . . .

. . . vuonna 1926 perustettu Oy Yleisradio Ab oli puolestaan yksi ensimmäisiä yleisradioyhtiöitä maailmassa. Kuvassa silloisen mittakaavan mukaan huippuvoimakkaan Lahden lähetysaseman radiomastot, joista tuli, ennen Salpausselän suurmäkeä, nopeasti kasvavan teollisuuskaupungin näkyvä symboli

. . . suomalainen sähkökoneteollisuus ei enää ollut mikään uutuus, mutta maailmansotien välisenä aikana se tuli laajalti tunnetuksi uusilla ja nykyaikaisittainkin määrätietoisen tuotekehityksen tuloksena syntyneillä moottoreillaan ja koneillaan. Niiden tuotantosijaksi taas syntyi ennakkoluulotonta uutta teollisuusarkkitehtuuria enteilevä Strömbergin tehdas Pitäjänmäelle, Helsingin naapuruuteen . . .

. . . vuonna 1923 perustettu O/Y Aero A/B, nykyinen Finnair, oli yksi koko maailman ensimmäisiä säännöllisiä reittilentoyhtiöitä. Helsingin ensimmäinen lentoasema oli Katajanokalla ollut lentosatama, jossa kesäksi kellukkein varustetut koneet kykenivät toimimaan. Vuonna 1936 valmistunut Malmin lentoasema edusti oman aikansa huippusuunnittelua alallaan ja sen kanssa samannäköisiä lentoasemia oli käytössä suurillakin lentokentillä (mm. Brommassa ja Frankfurtissa) vielä jonkin aikaa 1960-luvulla ja suihkuaikakaudella. Viimeksi mainitun tulo teki ne kuitenkin epäajanmukaisiksi . . .

Asiakassovellukset kirjattiin jo 1930-luvun konttoribisneksessä, vaikka tälle toiminnalle tuota nimeä ei tunnettukaan. Kuvassa Lahden Saha Oy:n konttori Lahdessa; sinne Viipurin Systema oli myynyt Monroe-laskukoneita ja Continental-kirjoituskoneita. Kaksi maailmanmerkkiä, toinen amerikkalainen ja toinen saksalainen ja kumpikin myöhemmin tärkeitä myös Oy Konttorityölle, olivat löytäneet siis jo tiensä Viipurin Systeman edustusluetteloon

Viipurin Systeman huoltomiehiä joskus 1930 -luvulla "putsille" lähdössä (katso selitystä sivulta 2)

Viipurin Systeman korjaamon henkilöstöä korjaamon pihalla. Taustalla Viipurin vanhin kivitalo

Sodanedellinen Suomi kehittyi vilkkaasti

Myös konttoribisnes eli tietysti samojen taloudellisten ehtojen alaisena kuin muukin liiketoiminta. Se yleinen taloudellinen ympäristö, jossa Systeman perintöä alettiin purkaa ja konttoribisnes pääsi etsimään lopullista, aina nykyaikaan asti nähtävällä tavalla kestänyttä järjestystään, on siis sekin osa tarinamme taustaa ja sisältöä.

Nykypäivien suomalaisella, vaikka hän olisi nähnytkin nuo maailmansotien väliset vuodet, ei ehkä useinkaan ole täysin selvää kuvaa siitä, millaista tuo aika oli – eikä ennen kaikkea siitä, mikä historiankirjoituksen kannalta on tärkeintä – mitä tämän päivän Suomeen oleellisia rakennuspalikoita asennettiin juuri silloin paikoilleen. Tuo aika – jonka moni muistaa ehkä tulenkantajien tai sisäpoliittisen liikehdinnän aikana, jota kaikkea toki se myös oli – on itse asiassa yksi tärkeimpiä koko nyky-Suomen kehitykselle. Se jää usein vain ehkä ymmärtämättä tällaisena siksi, että sen tärkeät saavutukset sijoittuivat parhaasta päästä tekniikan ja talouselämän alueille – siis asioihin, jotka myös konttoribisneksen kannalta ovat keskeisiä.

Mutta ehkä vielä merkittävämpää tuossa 1920- ja 1930-lukujen rajussa kehityksessä oli, että siinä näkyy taloudesta ja tekniikasta etsineen purkaustietään voimakas oman maan rakentamisen halu ja ennakkoluuloton luottamus omaan identiteettiin. Enemmän kuin arvataankaan, tekniikka ja talous olivat maailmansotien välisenä aikana suomalaisen isänmaallisuuden eräs ilmenemismuoto.

Tämän ja muutaman myöhemmän aukeaman (sivut 34–35) kuvituksella on pyritty havainnollistamaan 1920- ja 1930-lukujen Suomessa tapahtunutta teknistä ja taloudellista kehitystä. Jotakin oleellista siitä ehkä sanoo myös seuraava sitaatti "Suomen kulttuurihistoriasta" (osa III, WSOY 1982):

"Itsenäisyyden ajan kahden ensimmäisen vuosikymmenen tekniselle ja teknis-taloudelliselle kehitykselle oli tunnusomaista monitahoinen ja uusille aloille suuntautuva, ennakkoluulottomasti ja toisinaan jopa kuohuvan optimistisesti asennoituva sekä aivan ilmeisesti omasta identiteetistään tietoinen kasvu ja monipuolistuminen. Sen yhtenä oleellisena aineksena oli varmaan tiedostettu halu olla myös näillä aloilla rakentamassa itsenäistä Suomea. Työtä tuntui olevan paljon, samoin mahdollisuuksien asteikko näytti laajalta. Suomen nopeata teknistymistä suosivalle asennoitumiselle tuona aikana voidaan hakea selitystä ehkä myös ajankohdan yleisestä ajattelusta, joka silloin suhtautui "konekulttuuriin" myönteisesti sekä piti sitä ilmeisenä tavoitteena ja sellaisenaan edistyksenä.

Tosiasiallista edistystä tapahtui: tunnusomaista tekniikalle ja talouselämälle noina aikoina oli myös se, että siinä, missä nykyajalle ominaista analyyttisyyttä ja pitkän tähtäyksen suunnittelua puuttui, sen korvasi riuska

1950- ja 1960-luvulla maineensa hankkineen suomalaisen designin juuret ovat nekin osittain löydettävissä jo toista maailmansotaa edeltäneen ajan maaperästä: mm. nyt uudelleen ostajien suosikeiksi tulleet Aallon maljakot olivat tuttuja jo 1930-luvulla

eteneminen ja aikailematon toteutus, joka ei tuntenut juuri muita esteitä kuin asioiden teknisen toimeenpanon vaatiman ajan kulumisen. Osaltaan juuri tästä johtuneekin, että ensimmäisenä neljännesvuosisatanaan itsenäisyyden ajan suomalainen tekniikka ja talous saivat hyvin paljon aikaan ja kehittyivät erittäin nopeasti.

Tältä ajalta on paikallaan kirjata eräitä ulkonaisia merkkipylväitä. Suomen ensimmäinen pitkän matkan voimaverkkoa syöttävä voimalaitos, Imatran vesivoimala, rakennettiin 1920-luvun lopulla ja otettiin käyttöön vuonna 1929. Suomalainen kemian teollisuus sanan nykyaikaisessa mielessä sai alkunsa vuonna 1922, jolloin perustettiin Valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaat Oy (sittemmin Rikkihappo Oy, nykyinen Kemira Oy). Jopa suomalaisen typpitehtaan - tosiasiallisesti vasta kolmekymmentä vuotta myöhemmin toteutuneen - rakentaminen otettiin pohdittavaksi samana vuonna. Vesivoimaa pidettiin yhtenä teknistyvän Suomen uutena, luontaisena rikkautena. Suomalainen sokeriteollisuus perustettiin ja samalla syntyi kotimaisen elintarviketuotannon yksi perusosista, kun alettiin kehittää myös sokerijuurikkaan viljelyä. Suomi aloitti yhtenä ensimmäisistä maista maailmassa niin säännöllisen reittilentotoiminnan kuin yleisradiolähetyksetkin. Outokummun 1910-luvun alussa löydettyjä malmirikkauksia päästiin hyödyntämään, kun niiden varaan perustettu yhtiö tehokkailla saneeraustoimenpiteillä saatiin pelastetuksi konkurssista ja Suomesta tuli yksi Euroopan suurimpia kuparintuottajia. Petsamon nikkeliesiintymien löytäminen toi vielä harvinaisen ja tuottoisan lisän tähän Suomen uuteen rooliin kaikkein halutuimpien raaka-aineiden, ei-rautametallien tuottajana.

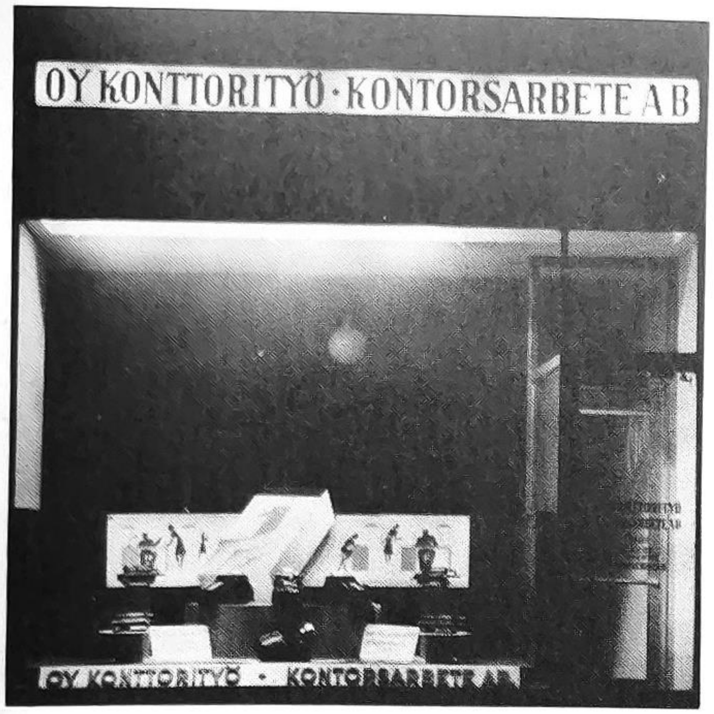
Lyhyesti sanottuna: Suomi alkoi itsenäisyytensä ensimmäisen neljännesvuosisadan aikana nimenomaan teknisessä ja taloudellisessa suhteessa kehittyä kohti teollisuusmaata, jonka kuvaavana symbolina ja sisällysluettelona voidaan pitää sen paviljonkia New Yorkin maailmannäyttelyssä 1939, rakennusta, josta tuli Alvar Aallon toteuttamana niin Suomen kuin sen rakennustaidonkin näyteikkuna (sivu 32).

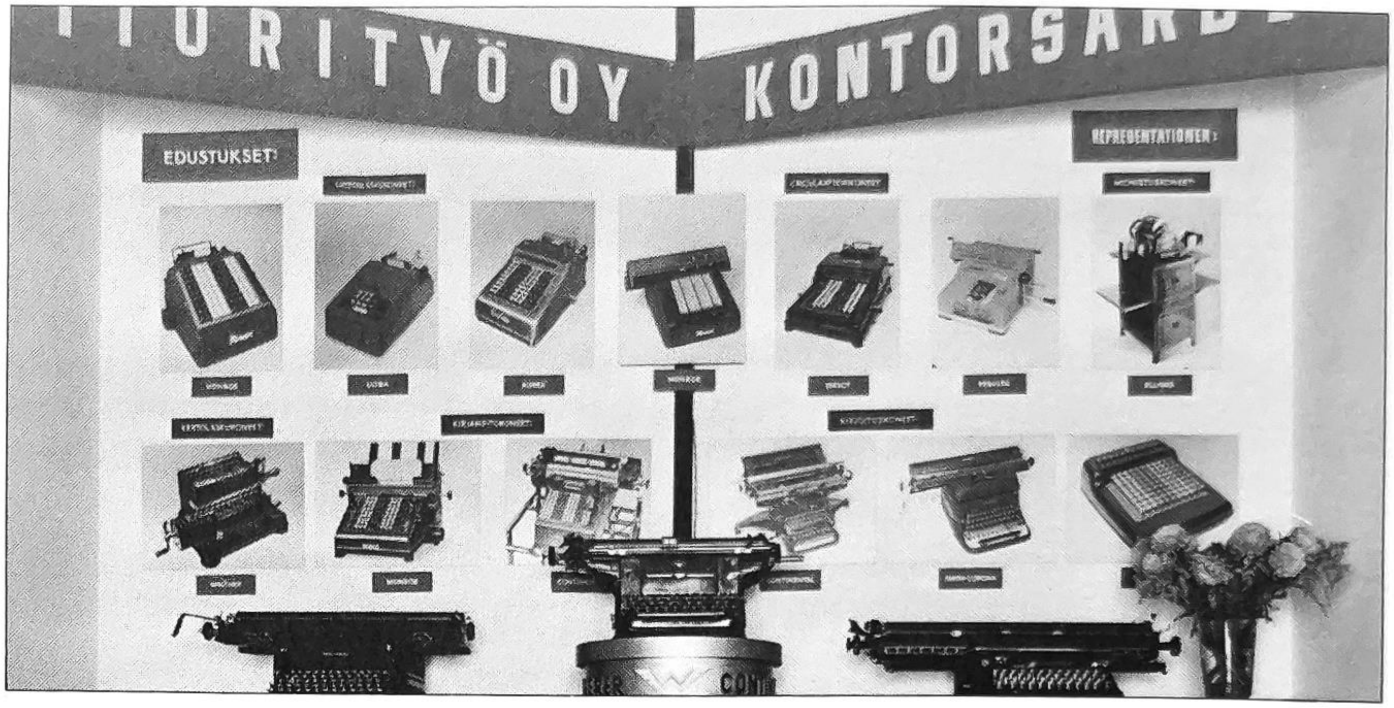
Vastapainoksi on kuitenkin todettava, että Suomi ei monissakaan suhteissa ehtinyt vielä toiseen maailmansotaan mennessä saada kiinni eroa teknistymiseltään ja teollistumiseltaan sitä vanhempiin Keski-Euroopan maihin. Mutta se oli kaventanut tätä eroa vauhdilla, jota voidaan pitää harvinaisena ja ansaitusti aikakirjoihin jäävänä."

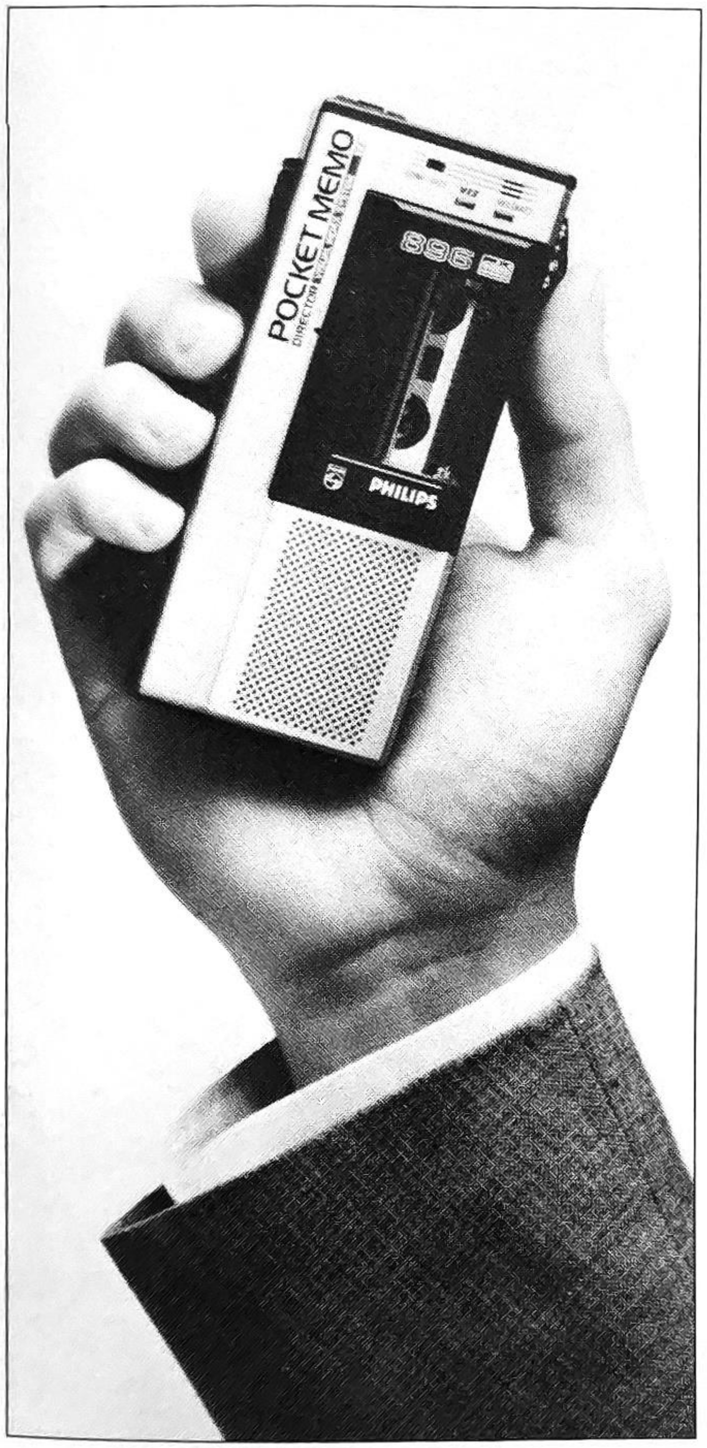
Viereisellä sivulla:
Viisi kautta Oy Konttorityö on jo ehtinyt jättää taakseen:

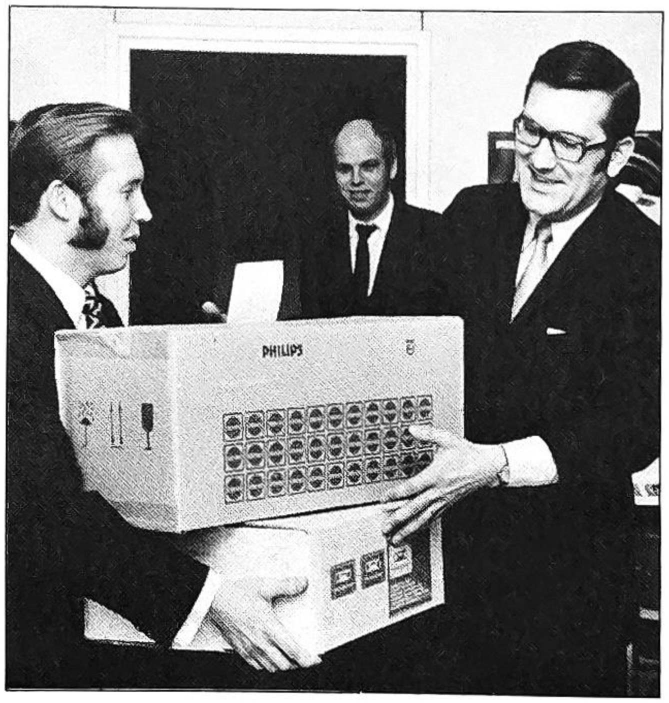
1 *perustamisvaiheen 1938–1939,*
2 *sodan ja pulan vuodet 1939–1944,*
3 *lisenssikaupan ja monien edustusten vuosikymmenen 1945–1955,*
4 *Olivettin pääedustuksen ja Philipsin alkavien edustusten jakson 1956–69,*
5 *Philipsin sanelimiin painottuvan ja yhä jatkuvan kauden vuodesta 1969 nykyhetkeen*

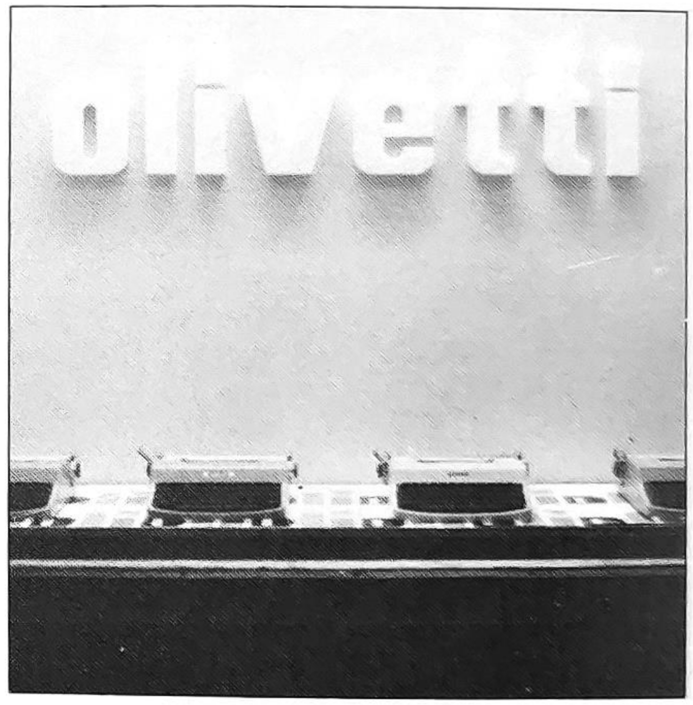
Kuudes jakso – tulevaisuus – on yhä edessä

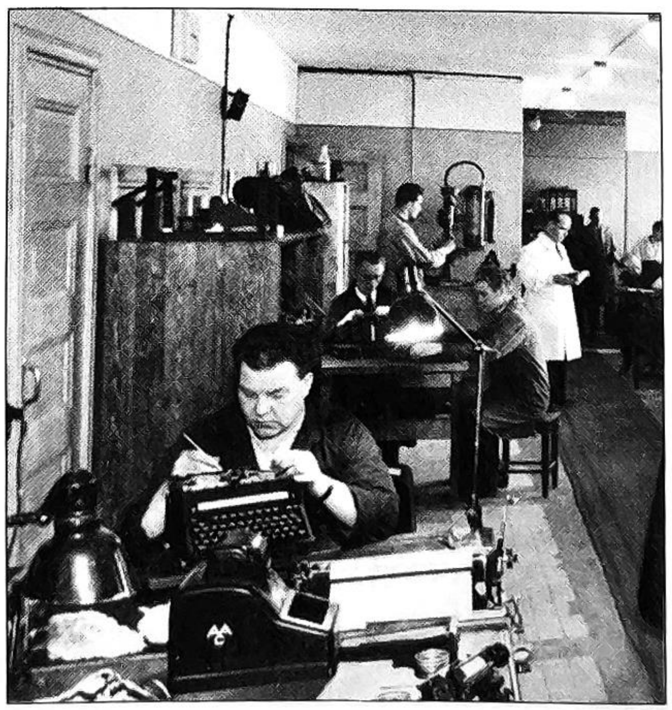

Oy Konttorityön kuusi kautta

A-LINSSI

Oy Konttorityön tähänastisen kehityksen ajalta Suomessa voidaan erottaa viisi toisistaan varsin selvästi erottuvaa kautta.

- toista maailmansotaa edeltänyt aika eli vuodet 1938–1939,
- sota- ja pulavuodet eli 1939–1945,
- jälleenrakennuksen ja talouselämän toipumisen aika 1945–1956,
- teollistumisen uusien virtausten, maaseudun tyhjenemisen ja ympäristön yleisen kaupungistumisen aika eli suunnilleen vuodet 1956–1970.
- uuden vaurauden, korkeatekniikan ja sen sovellusten sekä liikkuvuuden ja osittain juurilleenpaluun aika eli aika vuodesta 1970 nykypäiviin.

Kuudentena kautena tähän prosessiin voidaan vihdoin tietenkin liittää myös tulevaisuus.

Kenties voi ensi näkemältä tuntua varsin erikoiselta, että tarkalleen näitä maan ja kansakunnan historian vaiheita vastaavat myös toisistaan selvästi erottuvat jaksot Oy Konttorityön kehityksessä.

Se ei kuitenkaan välttämättä ole pelkkää sattumaa. Osittain tässä tosiasiassa nimittäin heijastuu se paljon tärkeämpi seikka, että yrityksen historia on pakosta sidoksissa myös sen kanssa, mitä sen toiminnan taloudellisessa ympäristössä tapahtuu. Tämän vuoksi eri vaiheet Oy Konttorityön kehityksessä vastaavat tietyiltä osin Suomen taloudellisen kehityksen sodanedellisiä ja sodanjälkeisiä vaiheita.

Mutta tämä pitää paikkansa vain osittain, sillä tietysti myös konttoribisneksen ja yrityksen oman tietoisen strategian ehdot ovat olleet mukana sanelemassa sitä, mitä yhtiö on milloinkin tehnyt.

Joka tapauksessa, edellä lueteltuja vaiheita vastaa Oy Konttorityön kehityksessä niinikään viisi tähänastista jaksoa, joita yhteisenä, kuudentena, seuraa tulevaisuus. Ja nämä jaksot ovat:

- perustamisvaiheet vuosina 1938–1939,
- sota- ja pulavuodet 1939–1945,
- lisenssikaupan ja lukuisien rinnakkaisten edustusten vuosikymmen eli vuodet 1945–1956,
- ensimmäinen yhden valtaedustuksen jakso eli ns. Olivettin aika vuosina 1956–1969,
- toinen yhden valtaedustuksen jakso eli yhä edelleen jatkuvat Philipsin vuodet, jotka alkoivat vuonna 1966.

Kullakin mainituista eri jaksosta yrityksen historiassa voidaan osoittaa olevan omat ja vain sitä luonnehtivat erityispiirteensä. Siksi myös on kiinnostavaa todeta, millä tavalla tietoinen strategia ja suunnittelu heijastuvat siirtymisessä vaiheesta seuraavaan.

Markus Hynninen kuoli yllättävästi vuonna 1944 vain 48-vuotiaana. Perheyritykseksi muodostettu liike joutui näin kohtaamaan kriisin, josta se selvisi kuitenkin erinomaisesti, ei vähiten maltillisen ja yritykselle erittäin uskollisen henkilöstön ansiosta. Samalla alkoi maan sodasta toipumisen, jälleenrakennuksen, sotakorvaustuotannon teollisuudessa pohjustaman suuren

Viereisellä sivulla:

Ns. Grönqvistin talo (Pohjoisesplanadi 25) oli Oy Konttorityön tyyssijana lähes neljän vuosikymmenen ajan (vuosina 1939–1986)

Laskukonemainontaa 1930-luvulta: Addo-X-laskukoneen tuoteilmoituksesta. Myyjänä on Oy Mercedes Ab (sittemmin Merso), jonka perustajiin Markus Hynninen myös oli kuulunut

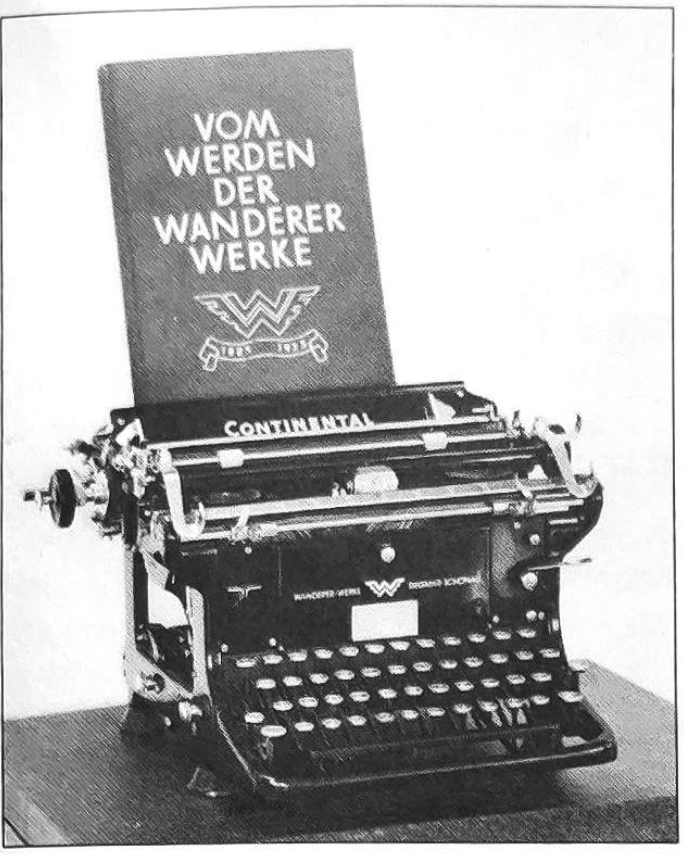
rakennemuutoksen ja hieman myöhemmin myös kansainvälisille markkinoille laajentuvan etsiytymisen aika, liike-elämän vapautumisen aika - ja toisaalta käynnistyi aika, jolloin kuohumaan pyrkivää ulkomaankauppaa, varsinkin tuontia, ankarasti pyrittiin sääntelemään viranomaisten, erityisesti tästä tehtävästä huolehtivan lisenssiviraston, kädellä. Kaikkien näiden ristipaineiden keskellä Oy Konttorityö valitsi ehkä nyt ensimmäistä kertaa uuden, tietoisen strategian: se pyrki keräämään itselleen mahdollisimman paljon eri tuotteiden ja eri valmistajien edustuksia niin, että niitä lopulta oli useita kymmeniä. Sodan jälkeen seurannutta ensimmäistä vuosikymmentä voidaankin siksi Oy Konttorityön historiassa varsin hyvin nimittää **monituotekaudeksi**.

Jyrkkää vastakohtaa tälle ajattelulle merkitsi seuraava kausi, joka alkoi vuonna 1966 italialaisen Olivettin tarjotessa tuotteidensa, ensisijaisesti kirjoituskoneiden ja laskukoneiden yksinedustusta Suomessa Oy Konttorityölle. Tämä tarjous otettiin vastaan ja se samalla edellytti kuitenkin luopumista kaikista näiden tuotteiden kanssa mahdollisesti kilpailevista tuotteista. Välttämätön seuraus oli koko yrityskuvan jyrkkä muuttuminen monituotekauden aikaisesta. Oy Konttorityöstä tuli leimallisesti Olivettin edustaja Suomessa, ei vähiten siksi, että tämä myös tuotteidensa uudenaikaisella muotoilulla konttorikaupassa ensimmäistä kertaa huomiota herättänyt päämies ulotti senaikaiseksi poikkeuksellisen näkyvällä tavalla vaikutuksensa myös sellaisiin seikkoihin kuin myymälän ja näyttelyosastojen yhdenmukaiseen, hyvin moderniin ja hyvin suunniteltuun asuun.

Jyrkkä suunnanmuutos osoittautui varmaankin hyväksi, sillä monituotekauden tuotepaljouden hanskassa pitäminen, sen mahdollisimman kivuttomasti purkamisesta puhumattakaan, yhden ja toisen päämiehen hävitessä hiljaa markkinoilta, olisi varmasti käynyt piankin katteettomammaksi, ellei vähitellen peräti mahdottomaksi.

Mutta olosuhteet maailman markkinoilla muuttuivat jälleen ja päämies alkoi kohdata 1960-luvulla kasvavaa painetta tulossa olevien elektronisten laskukoneiden - jotka eivät kuuluneet silloin sen tuoteflooraan - ja japanilaisten aiheuttaman kilpailun puolelta. Kun Olivettilla varmasti mielessä oli myös oman tytäryhtiön toteuttaminen Suomessa johonkin aikaan - ja se joutui itse rakennemuutoksen käsiin lähtiessään 1970-luvun alussa siirtymään kohti elektronista laskutekniikkaa ja tietojen käsittelyä, aika oli molemmin puolin helppo katsoa kypsäksi sille, että Oy Konttorityö luopui Olivettin edustuksesta. Tämä tapahtui vuonna 1968.

Sitä ennen Oy Konttorityö oli kuitenkin ottanut vuonna 1966 tuotevalikoimaansa Philipsin tuotteen, jota valmistaja perinteisesti markkinoi kaikkialla omaan konserniinsa kuulumattomien ja itsenäisten yksinedustajien kautta. Kyseessä olivat sanelimet ja sanelinjärjestelmät, jotka eivät mitenkään kilpailleet Olivettin tuotteiden kanssa. Kun Olivettin edustus lakkasi Oy Konttorityöltä, alkoi siten uusi yhden pääedustuksen luonnehtima

Kirjoituskone Continental n:o 827366, jonka Oy Konttorityö 3.4.1939 myi silloiselle Asutushallitukselle 5400 markan hinnasta. 37 nimikirjoituksen vahvistama dokumentti kertoo, että Konttorityön huollon henkilöstö hankki koneen käsiinsä vuonna 1978 – sen oltua siihen asti kaikesta päätellen keskeytyksettömässä käytössä – ja luovutti sen mahdollisimman alkuperäiseen kuntoon palautettuaan yhtiön johdolle, jotta se "kertoisi tuleville sukupolville millä ja minkälaisella koneella liikkeen perustaja Markus Hynninen 1939 aloitti konttorikoneiden myynnin." Lahjoitus kertoo kyllä myös jostain muustakin: henkilöstön uskollisuudesta ja kotipaikkatunteesta yritystä kohtaan

Oy Konttorityön huoltohenkilökunta on luovuttanut tämän Continental kirjoituskoneen N:o 827366 liikkeen johdolle toivomuksella, että kone asetettaisiin paikkaan jossa se kertoisi tuleville sukupolville millä ja minkälaisella koneella liikkeen perustaja Markus Hynninen 1939 aloitti konttorikoneiden tuonnin ja myynnin.

Koneen on myynyt Oy Konttorityö 3.4.1939 Asutushallitukselle (nykyisin Maatilahallitus) mk: 5400:- Kone oli jatkuvassa käytössä aina kesäkuuhun 1978, josta se siirtyi puolustuslaitokselle. Eräiden ystävällisten henkilöiden myötävaikutuksella saimme koneen haltuumme.

Huollon henkilökunta toivoo ja uskoo, että tämä kone jykevällä ja vahvalla olemuksellaan symbolisoi koko Konttorityön menneisyyttä ja tulevaisuutta.

HELSINKI 14.10.1978

1960-luvun konttorikoneiden näyttelyarkkitehtuuria: Olivettin koneita Oy Konttorityön osastolla. Italialaisen päämiehen hyvinkin pitkälle määrittelemä, yhtenäisen moderni ilme leimasi myös Oy Konttorityön messuesiintymisiä tuohon aikaan. Mutta kontrastia edeltäneiden vuosien näyttelyesiintymisiin toi luonnollisesti myös edustusten ja sitä mukaa tietysti näyttelyosastojenkin painottuminen yhteen tai enintään kahteen päämieheen kerrallaan. Se oli taas luonnollista seurausta Oy Konttorityön 1950-luvun puolivälin paikkeilla omaksumasta muuttuneesta ja keskittyneestä edustusten hankintastrategiasta

kausi; Olivettin kaudesta oli tullut nyt vain Philipsin kausi. Ja se on se kausi, joka Oy Konttorityössä jatkuu edelleenkin.
Senkin alkuun sopi kuitenkin vielä laajentuma, kun Philips syksyllä 1968 julkisti elektroniset laskukoneet ja keväällä 1969 laajensi tietokoneen siihenastista käsitettä aikansa oloissa kumouksellisella tavalla tuomalla markkinoille niiden tiettävästi ensimmäisen **toimistotietokoneen**. Nämäkin tuotteet tulivat Oy Konttorityön edustuksen hoitoon Suomessa. Tilanne jatkui tietokoneiden osalta vuoteen 1970 saakka, jolloin pääyhtiötä Suomessa edustava Oy Philips Ab otti ne huostaansa ja muodosti yhtymän kansainvälisen käytännön mukaisen Philips Data Systems -osaston.
Tämä merkitsi välillä jo henkilöstöltään Philipsin tuotejulkistusten ansiosta historiansa suurimpaan henkilöstöön kasvaneelle Oy Konttorityölle vastaavaa vähennystä, kun asianomaisen osaston työntekijät siirtyivät tietysti tuotteiden mukana Philipsille.
Ja toista vähennystä – sekä Oy Konttorityön tuotekuvan muodostumista nykyiselleen – merkitsi se, että Philips vuonna 1973 lopetti kokonaan elektronisten laskukoneiden valmistuksen.

Vauraat vuodet 1938–1939

Suomi 1938 ja 1939

Toisin kuin nykyisin usein luullaan, Suomi oli viimeisinä toista maailmansotaa edeltäneinä rauhan vuosina erittäin vauras maa. Tosin on totta, että maassa ei varallisuus ollut yhtä hyvin tasan jakautunut kuin se ehkä on nykyään, mutta eipä liene nälkää näkeviäkään ollut juuri lainkaan.

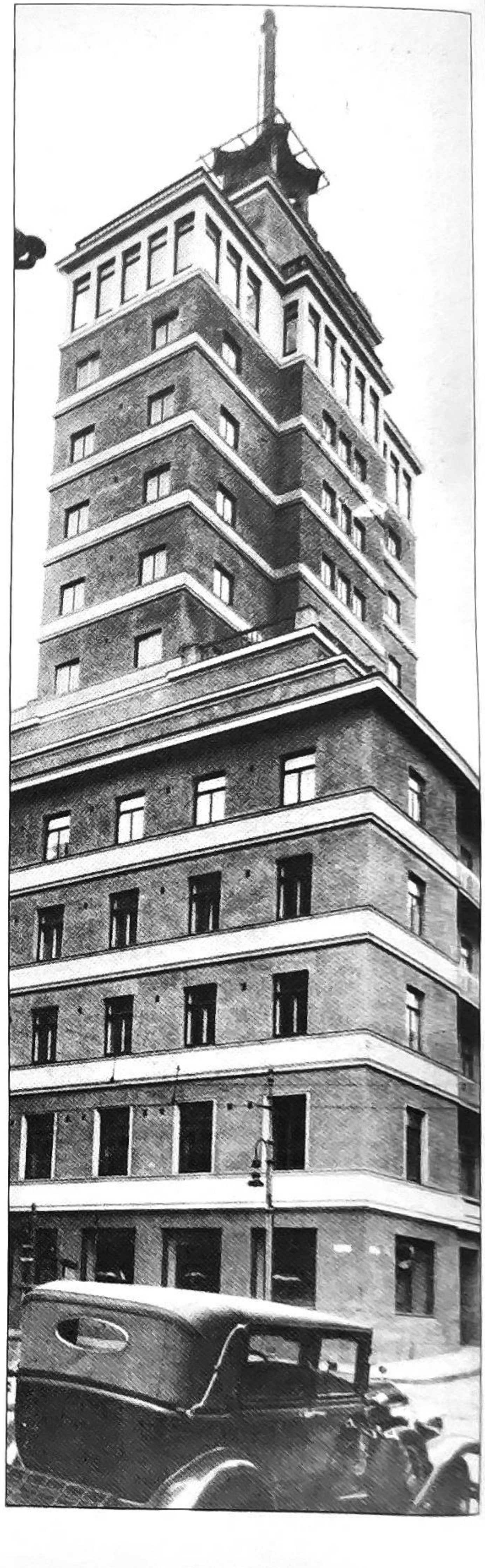
Ja tuona aikana itse eläneestä tuntuu siltä, että vaikka ihmiset kenties ajattelultaan ja asennoitumiseltaan silloin olivat nykyistä pintapuolisempia, niin eivätpä monet maailman tämänpäiväiset ongelmatkaan olleet vielä kehittyneet.

Kaiken kaikkiaan: Suomi vuonna 1938 ja sen elintaso sekä yleiset olosuhteet olivat sodan harmaina vuosina monien mielissä ikään kuin hyvinvoinnin normi, johon vallitsevaa tilaa verrattiin ja jonka toivottiin palaavan joskus takaisin. Silloin olivat jo 1930-luvun alun talouslaman ahdistukset takanapäin – ja vaikka tuo aika ei tarkalleen samanlaisena koskaan palannut, siitä sittenkin tuli tietynlainen normi myös myöhemmälle talouskehitykselle. Niiden jotka luulevat 1950-lukua kauttaaltaan vain jonkinlaiseksi jatketuksi pula-ajaksi, on hyvä tietää, että vuoden 1938 elintaso saavutettiin Suomessa uudestaan vuonna 1955. Se oli muuten vuosi, jolloin mopot löivät liikenteessä itsensä läpi ja sitä seuranneena vuotena muovien kuluttajahinnat putosivat Suomessa romahtamalla sille tasolle, että muoviset kotitaloustavarat lakkasivat olemasta odotettuja ulkomaantuliaisia!

Suomi vuosina 1938–1939 ei – tavallisen kuluttajan tasolla edelleen pysyäksemme – näytä olleen mitenkään erityisen aktiivinen maailmantilanteen seuraajana. Luultavasti täällä melkein jokainen odotti rauhantilan jatkuvan ja sellaisia tapahtumia kuin Münchenin sopimusta ja sen mahdollisia seuraamuksia Manner-Euroopan poliittiseen tasapainotilaan vaikuttajana tuskin monikaan lienee – itsensä poliitikkojen ja valtiomiesten piirin ulkopuolella – pohtinut.

Viereisellä sivulla:
Alvar Aallon suunnittelema Suomen paviljonki New Yorkin maailmannäyttelyssä 1939–1940 on ehkä liian usein unohdettu, mutta hyvinkin tärkeä vaihe koko itsenäisen Suomen kansainvälisen imagen muodostumisessa. Paviljongin merkitys jäi ehkä tosin lyhytaikaiseksi, mutta silti se oli tärkeä, ei vain antamalla tietoa Suomesta, vaan olemalla itsessään myös edustava näyte suomalaisesta rakennustaiteesta parhaimmillaan 1930-luvulla. Maailmannäyttelyn rakenteethan saivat pian muutakin merkitystä ja astuivat maailmanhistoriaan: näissä toimi jo 1940-luvulla Yhdistyneiden kansakuntien ensimmäinen päämaja

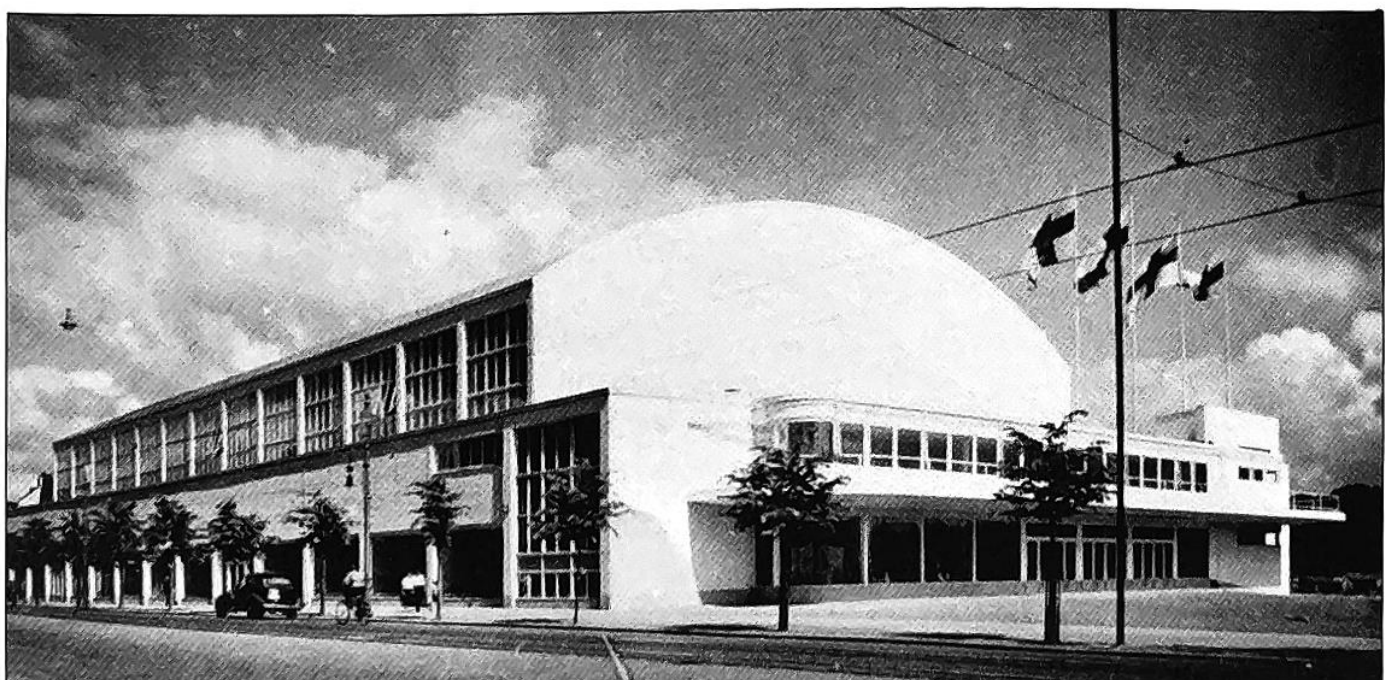
Kehityksen peili

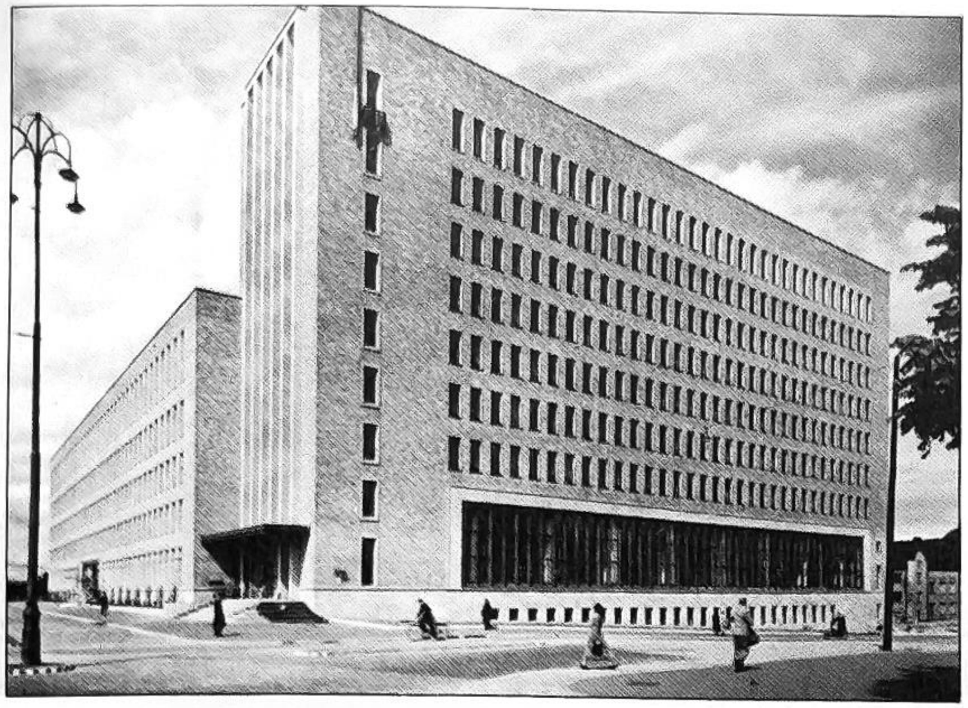

Helsingin ydinkeskustassa näkyi runsaana ja tiheään tahtiin toteutuneena suuri osa siitä muutoksesta, joka leimasi koko Suomen kehittymistä 1930-luvulla. Tästä syystä se esiintyy ehkä hieman yliedustuneena myös toistuvasti tämän kirjan tarinassa.

Liike-elämän suuria tarpeita edusti ajanmukaiseksi messu-, näyttely-, kongressi- ja jopa konserttitilaksi vuonna 1935 noussut Helsingin Messuhalli. Messurakennus tai erillinen messualue alkoi noihin aikoihin olla suurkaupungille välttämättömyys

Hotelli Torni edusti tyypillistä 1930-luvun Helsingin uutta suuntautumista: se oli "pienen suurkaupungin" vastine isoisempien pilvenpiirtäjille – ja samalla ensimmäinen rakennus Suomessa, jossa oli yli kymmenen toimivaa kerrosta (ei pelkkiä porrastasoja tms.)

Helsingin ydinkeskustan arkkitehtuuria ja ilmettä muokkasi ennen sotavuosia vielä uusi pääpostitalo, joka valmistui ja otettiin käyttöön vuonna 1938. Hiljaisuus sen tai Messuhallin ympärillä ei välttämättä johdu siitä, että kuvaus olisi ajoitettu hiljaiseen tuntiin, vaan liikenne lienee yksinkertaisesti ollut silloin niin vähäistä kuin kuvista ilmenee

Kahdet messut, kaksi kulttuuria

Kaksi näkymää konttorikonemessuihin 1930-luvulla. Esiteltävät tuotteet ovat melkeinpä samoja, mutta messutoteutuksissa on eroja:

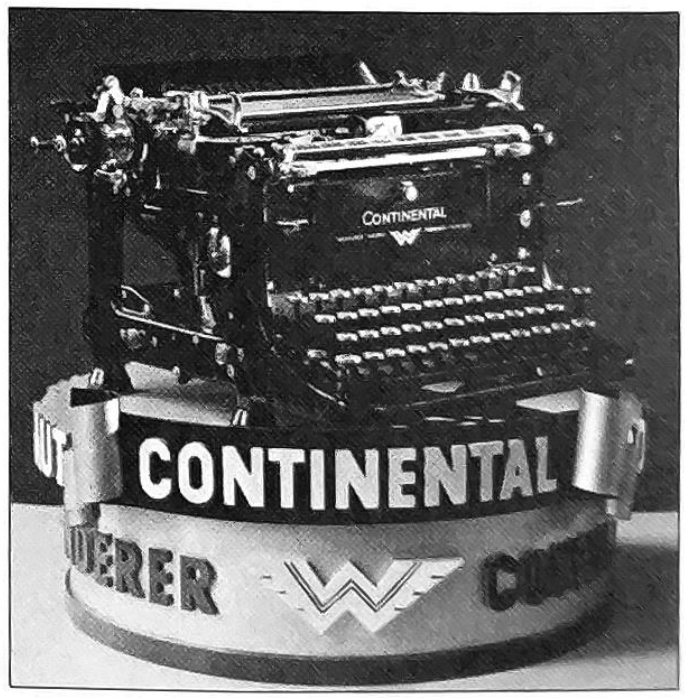
. . . osasto suomalaisessa näyttelyssä, arvatenkin vielä melko tuoreessa Messuhallissa, Helsingissä, vuonna 1939. Suomalainen näyttelyratkaisu on tänäänkin varsin moderni ja viihtyisämpi; väen puute johtunee kuitenkin siitä, että kuva on ehkä otettu ennen avaamisaikaa . . .

. . . ja osasto kaikesta päätellen Leipzigin messuilla, Saksassa, suunnilleen samaan aikaan. Näyttelynä se on hyvinkin karu; yleisötungos sensijaan on melkoinen ja alkaa siinä suhteessa muistuttaa tätä päivää

Saksalainen kirjoituskone Continental oli yksi Oy Konttorityön ensimmäisiä ja tärkeimpiä edustuksia. Se oli myös tuote, jonka markkinointiin Markus Hynninen näyttää apulaisineen panostaneen paljon. Osaltaan oli uudelle yritykselle tärkeätä saada yksi johtavista eurooppalaisten markkinoiden merkeistä edustetukseen. Mutta vaikka Konttorityö ei ollut suinkaan Continentalin ensimmäinen tuoja Suomessa, osaltaan myös sen ponnistelut olivat rakentamassa Continentalin jatkossa Suomen markkinoilla saamaa näyttävää asemaa

Orastava ulkomaanturismi kiinnosti ihmisiä paljon enemmän ja moni todella matkusti - meidän mielestämme hämmästyttävän nykyaikaisissa mitoissa - pitkin Eurooppaa. Mutta jo käynti toisissa maanosissa - puhumattakaan mistään maailmanympärimatkasta - johti jo siihen, että matkalla ollut saattoi julkaista retkestään oikean, myynnissä olevan kirjan! Tätä tapahtui nimittäin juuri 1930-luvulla useammin kuin kerran!

Suomea tunnettiin laajalti maailmalla 1930-luvun lopulla. Ei ollut mitenkään yllättävää, että F.E. Sillanpää sai kirjallisuuden Nobelin palkinnon 1939

Konttorityö starttaa

Oy Konttorityön perustajan Markus Hynnisen poika ja yhtiön nykyinen toimitusjohtaja aina vuodesta 1960 saakka Tom Hynninen sanoi kerran tämän kirjoittajalle, että hänen isänsä mahdollisesti ennakoi tulevan maailmanpoliittisen ja Suomeakin koskevan tilanteen päättäessään vuonna 1938 luopua mukavasta ja arvostetusta asemasta Viipurin Systeman toimitusjohtajana, Systeman aallon pääasiallisena vetäjänä Suomen silloin toiseksi suurimmassa kaupungissa ja niin kaupallisesti, kielellisesti kuin sivistyksellisesti ja kulttuurisestikin poikkeuksellisen vireässä keskuksessa.

Perusteluna tälle mielenkiintoiselle ajatukselleen Markuksen poika Tom Hynninen esittää mm. sen, että hänen isänsä oli, lähinnä paljon asioidessaan saksalaisen Continental-kirjoitus- ja laskukoneita valmistavan Wanderer-Werken kanssa alkanut nähdä, miten asiat ovat menossa.

Onko Tom näissä päättelyissään oikeassa vai ei, jäänee ikuisesti täysin selvittämättä. Tosiasia vain on, että Markus Hynninen muutti perheineen Helsinkiin syksyllä 1938 ja pystytti tänne uuden liikkeen, Oy Konttorityö – Kontorsarbete Ab:n, joka tuli piankin tunnetuksi vain suomenkielisellä nimellään, vaikka virallisesti sen nimi muutettiin totuttuun yksikieliseen asuunsa vasta 1980-luvun aikana.

On aivan selvää, että Oy Konttorityön perustaja, Viipurista vuonna 1938 Helsinkiin uutta, omaa yritystä perustamaan siirtynyt konttoribisneksen ammattimies Markus Hynninen tahtoi alusta saakka tehdä yrityksestään monipuolisen, vireän ja muista erottuvan täyden palvelun laatuliikkeen. Hän näyttää olleen erityisen aloitehakuinen, ennakkoluuloton, tarmokas ja idearikas sekä sijoittaneen täysin määrin kaikki nämä ominaisuutensa Oy Konttorityön kehittämiseen. Siksi juuri hänen panoksensa – hyvinkin luonnollisesti – leimaa yrityksen kehitystä sen runsaana ensimmäisenä toimintavuotena.

Oy Konttorityön näyteikkuna yhtiön ensimmäisessä osoitteessa, Aleksanterinkatu 38 Helsingissä. Yritys on vasta neljännesvuoden ikäinen, sillä kuvanottopäivä oli 1.1.1939

Sodan ja pulan ajat merkitsivät sellaisia reunaehtoja, että jo niiden yksinomainen luetteleminen riittää kuvaamaan, mitä yritykset saattoivat silloisissa oloissa tehdä. Tämä pätee myös Oy Konttorityöhön nähden, joskin taas voidaan ihailevasti todeta, että Markus Hynniseltä riitti aloitteellisuutta ja intoa uusiin asioihin niissäkin olosuhteissa.

Joka tapauksessa Markus Hynninen toi mukanaan nipun ideoita, jotka hän kaikki pani toimeen Oy Konttorityön puitteissa. Ikäänkuin väistämättömästi saa sen kuvan, että hän halusi yrityksestään muodostuvan sen instrumentin tai laboratorion, jossa hän kokeilee kaikkia kenties jo kauankin hautomiaan ideoita. Näillä aukeamilla Markus Hynnisen ideoista ja aloitteista tunnetuimpia - niistä jotka ehtivät toteutua vain vuosien 1938 ja 1939 kuluessa - on tekstein ja valokuvin lähemmin selostettu.

Yksi keskeinen oivallus Markus Hynnisen suunnitelmien toteutumisen kannalta oli myös se, että hän toi mukanaan Viipurista itse huolellisesti valitsemansa kaikkein tärkeimmät alaiset.

Ainakin kolme huoltomiestä seurasi häntä sieltä Helsinkiin ja kenties klassisen aseman Oy Konttorityön historiassa saa nuori konttoristi ja upseerinrouva Agnes Antsalo, joka tuli Markus Hynnisen palvelukseen Viipurin Systemasta myös Oy Konttorityöhön ja aivan sen toiminnan ensimmäisestä päivästä lähtien. Agnes Antsalo siirtyi Oy Konttorityöstä eläkkeelle vasta vuonna 1972 ja toimi viime vuodet sen konttoripäällikkönä.

Meillä ei ole enää juuri helposti kiinni saatavissa olevaa tietoa siitä, miten helsinkiläinen liikemaailma uuteen yrittäjään suhtautui. Omien ammattikumppaniensa keskuudessa Markus Hynninen varmasti tiedettiin ja tunnettiin hyvinkin; alalla väkeä oli siihen aikaan niin vähän, että kaikki melko varmasti tunsivat toisensa ja varsinkin niin värikäs hahmo kuin hän lienee ollut, tunnettiin varmaan sitäkin paremmin.

Markus Hynninen johti uutta yritystään myös monien uusien ideoiden pohjalta. Yksi niistä oli toteutunut jo hänen ollessaan Viipurin Systemassa. Se oli firman julkaisema erityinen asiakaslehti, joka lienee ollut ensimmäisiä lajissaan koko Suomessa - ja joka jo silloin muuten kantoi tulevan uuden yrityksen nimeä. Lehti alkoi ilmestyä 1938 Viipurin Systeman julkaisemana ja se siirtyi sellaisenaan Konttorityön asiakaslehdeksi kunnes sota lopetti sen ilmestymisen

N:O 2 1938

KONTTORITYÖ

KONTTORITYÖN LAAJUUS KASVAA

talouselämän kehittyessä

Ja ellei Markus Hynnistä etukäteen Helsingissä tunnettu, varmaa on vain, että hänen kättensä jäljet tultiin tuntemaan ja näkemään piankin. Hän otti ensin käyttöönsä yhden liikekeskustan parhaista paikoista Aleksin ja Kluuvikadun kulmassa – vaihtaakseen sen vain hieman myöhemmin ja pysyvästi toiseen, melkein vielä parempaan Pohjoisesplanadilla. Hänen myymälästään tuli näyttävä kokonaisuus, maan tunnetuimpiin kuuluvat arkkitehdit suunnittelivat hänelle sen ja hänen toimistonsa sisustan, hänen huoltonsa ja korjaamonsa starttasi heti liikkeen aloittaessa toimintansa, hän hankki nimekkäitä edustuksia: Continentalin kirjoituskoneen ja laskusekä laskutuskoneet, Addon ja Original-Odhnerin laskukoneet sekä monta muuta johtavaa konemerkkiä, hän perusti konekirjoituskoulun yritykseensä – lyhyesti: mitä Markus Hynninen ikinä lieneekään suunnitellut, tulosta hänen työstään oli, että pääkaupunkiin oli ilmaantunut yritys, joka alkoi heti näyttää kyntensä täyden palvelun uudenaikaisena konttorikoneliikkeenä. Sen toimialaan kuuluivat niin tuonti ja tukkukauppa, niin vähittäiskauppa kuin jälleenmyyjien maanlaajuinen verkko, niin myyntikokoukset kuin näyteikkunaesittelytkin. Oy Konttorityö oli tullut jäädäkseen osaksi Helsingin liike-elämää.

TAKUU

myymästämme ____ koneesta, malli ____ valmistusnumero ____

sitoudumme täten ____ vuotiseen takuuseen, lähettäen tämän ajan kuluessa vapaasti kaikki mahdolliset aine- tai valmistusvikoihin tarvittavat osat.

Tämä sitoumuksemme raukeaa, jos kone takuu-ajan kuluessa joutuu toiselle omistajalle, jos siihen otetaan osia joltakin toiselta liikkeeltä tai asiamieheltä kuin meidän, tahi puhdistus- ja tarkistustöissä käytetään henkilöitä tai työpajoja, joita emme ole hyväksyneet.

____ kuun ____ p:nä 19

OY KONTTORITYÖ

Käyttäjän etujen valvontaa edusti varhain Oy Konttorityön omissa nimissään ja arvattavasti myös omasta aloitteestaan käyttöön ottama sitoumuslomake, jonka täyttämällä yhtiö sitoutui myymästään koneesta erikseen sovittavan pituiseen takuuseen. Takuu koski ainakin kahta yhtiön silloista päätuotetta: Addo-laskukoneita ja Continental-kirjoituskoneita. Kuluttaja-asiamiehestä ei tuolloin oltu vielä kuultukaan . . . Se että takuuajan pituudesta voitiin sopia erikseen ja moni muukin seikka osoittaa, että takuukäytäntö ei ollut muotoutunut vielä nykyiselleen. Ehkäpä koko takuusitoumus tällä tavoin toteutettuna oli yksi Markus Hynnisen omia ideoita . . .

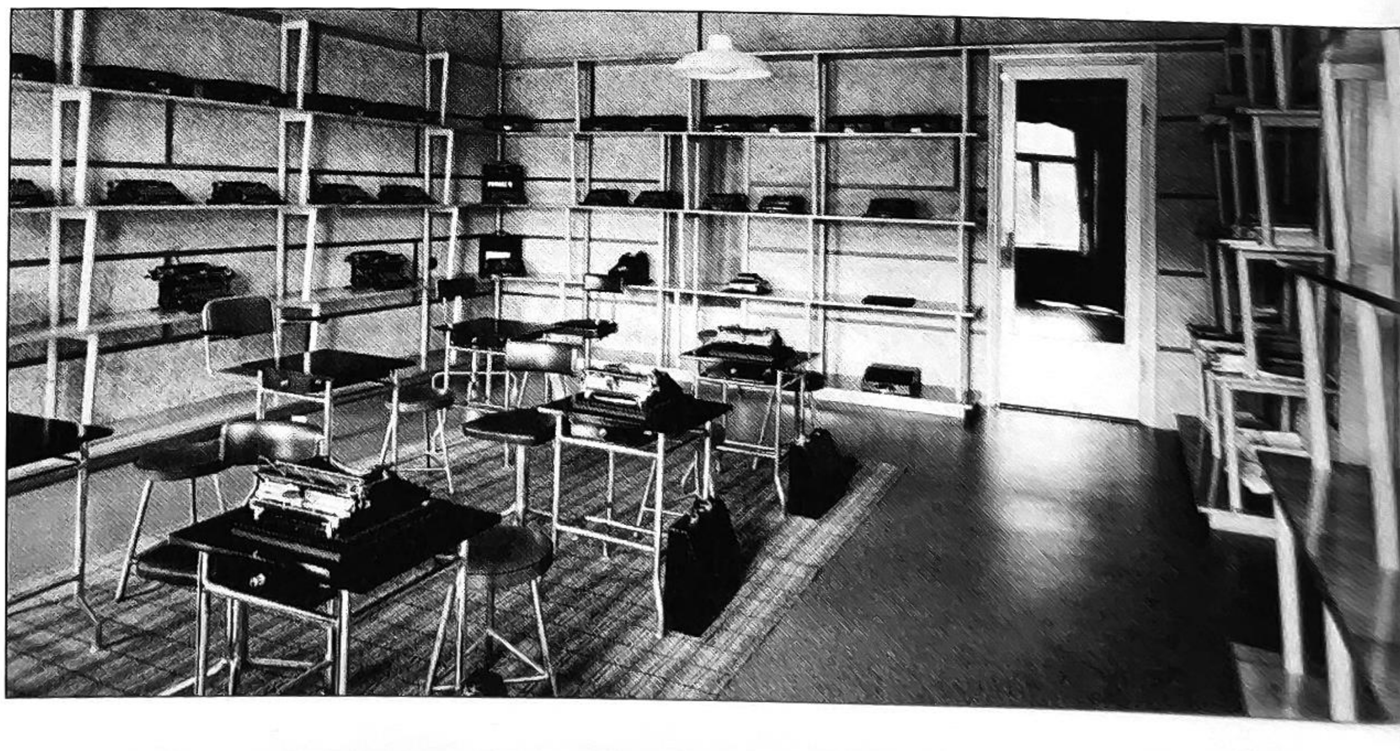
Funkistilat uusrenessanssitalossa

Yllä:
Myymälä kadun tasossa edusti kalusteineen ja mainosvaloineen aitoa 1930-luvun lopun tyyliä.

Otsikko voinee tuntua käsitteiden sekaannukselta, mutta se ei sitä kuitenkaan ole. Aivan ilmeisesti on vain yksi niistä Markus Hynnisen uusista ideoista, joille hän on etsinyt toteutusta Oy Konttorityön toiminnassa, se että yrityksen tilatkin on yksilöllisesti suunniteltava juuri sitä varten. Ja niin hän päätyi tilaamaan yksityiskohtaisen sisustus- ja kalustussuunnitelman Oy Konttorityötä varten yhdeltä 1930-luvun lopun nimekkäimpiin ja näkyvimpiin kuuluneelta suunnittelijalta, Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martakselta.

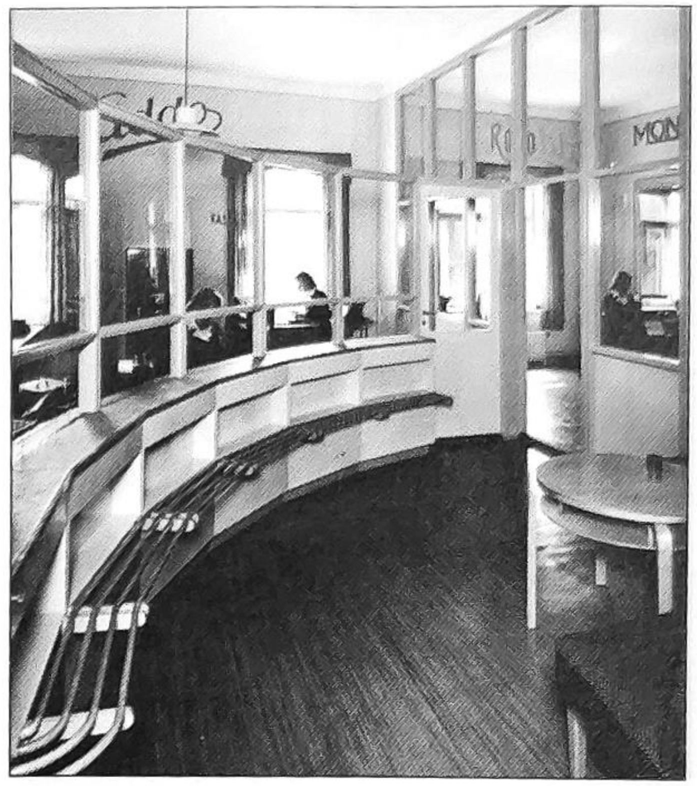
Tulos oli, paitsi näyttävä, vielä tänäänkin nähtynä erittäin mielenkiintoinen. Helsingin liikekeskustaa hallinneista liiketaloista yhteen omaleimaisimpia, rakennuttajansa mukaan Grönqvistin kivimuuriksi nimettyyn ja vuonna 1881 valmistuneeseen uusrenessanssitaloon Markus Hynninen sijoitti Oy Konttorityön jaettuna kahteen tasoon: katutasossa olevaan, suuri-ikkunaiseen myymälään ja kolmannessa kerroksessa sijaitsevaan 317 neliömetrin toimistoon.

Oikealla:
Alusta alkaen Oy Konttorityössä on aina ollut – ja edelleenkin on – erityinen tila, näyttelyhuone, markkinoitavien tuotteiden esittelyä ja tutkimista varten. Tämä tila pysyi yhtiön Grönqvistin talossa ollessa aina samana ja käyttötarkoitukseltaan muuttumattomana. Se oli toimistokerroksessa, joten kyseessä ei ollut myymälässä oleva esittelytila. Se oli toki eri aikoina eri tavalla sisustettu kuin tässä arkkitehtien Lappi-Seppälä ja Martas toimiston suunnittelemassa alkuperäisessä ratkaisussa, joka on kuvattu vuonna 1939

Vasemmalla:
Sisäänkäyntiä toimistoon hallitsi mahtava pylväikkö. Tämä näkymä säilyi muutoin suunnilleen muuttumattomana aina Olivetti-ajan alkuun 1950-luvun jälkipuoliskolle

Oikealla:
Samaa muotokieltä muun arkkitehtuurin kanssa puhui käytävä alkuperäisen toimiston sisällä

Tällä päätöksellä Oy Konttorityö oli saanut tilat, jotka tulivat olemaan sen päämajana koko liikkeen osalta melkein ummelleen 30 vuotta ja toimiston osalta lähes puoli vuosisataa. Ja niihin tiloihin arkkitehdit Lappi-Seppälä ja Martas puolestaan toteuttivat meidän oloissamme tyylikkään, aidosti omaleimaisen ja harvinaisen kokonaisvaltaisen funkisratkaisun, josta tämän aukeaman kuvat antavat yksityiskohtaisemman läpileikkauksen.
Oy Konttorityö tuli täten tehneeksi myös sillä muuten jo unohdetulla tavalla suomalaista bisneshistoriaa, että harvoin lienee tuohon aikaan ja sen kokoiselle yritykselle tehty tiloja, jotka ansaitsee vielä myöhemminkin muistaa yhtenä oman aikansa bisnesarkkitehtuurin elävänä saavutuksena.

Oikealla:
Toimitusjohtajan huone säilyi esittelytilan takana ja ainakin loppuvuosina myös sisäänkäynnillä muuhun toimistoon liitettynä alkuperäisessä tehtävässään näistä Markus Hynnisen ajoista vuonna 1986 tapahtuneeseen Lauttasaareen-muuttoon asti. Jopa kalustus oli suureksi osaksi sama, mutta huoneen yleisilme, työpöytä ja sen sijoitus olivat Tom Hynnisen toimitusjohtajakaudella erilaiset

Kannettava kirjoituskone – markkinoiden uutuus

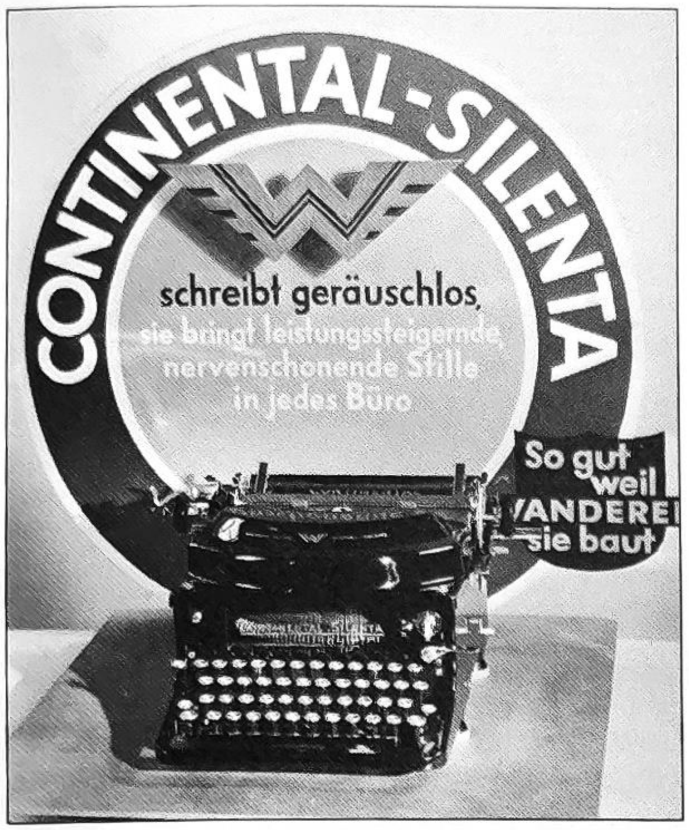

Yksi niistä ideoista, joista kirjoituskonemarkkinoille avautui aivan uusia suuntia 1930-luvun aikana ainakin Euroopassa, oli aivan uuden konetyypin: matkakirjoituskoneen, toteuttaminen. Ei todellakaan tarvitse mennä tämän kauemmas historiaan, kun toteutuskelpoisen ajatuksen kevyestä ja mukana kannettavasta kirjoituskoneesta kohtaa uutena ja uusiin käyttäjäryhmiin vetoavana ideana. Jo suur- ja pienaakkosten ohjaaminen samoilta näppäimiltä oli uutuus, joka pienensi matkakoneissa tarvittavalla tavalla koneiden kokoa

Tämän uuden idean merkitys näkyi myös siinä monipuolisessa mainonnassa, jolla matkakirjoituskoneiden valmistajat edistivät uusien koneidensa markkinointia. Tämän aukeaman kuvissa on esitetty näytteitä Continental-koneiden valmistajan, Wanderer-Werken, matkakirjoituskoneiden mainonnasta ja markkinointi-ideoista Konttorityön alkuvaiheiden kaudelta

"Äänetön" kirjoituskone 1930-luvun malliin

"Äänettömyys" tai ehkä kohtuullisemmin ilmaistuna "hiljainen käynti" oli sodanedellisinä aikoina Continentalin kirjoituskoneiden toinen näyttävästi mainostettu laatuetu. Se kuitenkin näyttää liittyneen "normaalimittaisiin" toimistokoneisiin, joiden mallinimistöönkin tämä ominaisuus tuotiin "Silenta":n nimisenä

Äänettömyyttä esiteltiin myös messuilla ajan tyylin yhdessä muiden hyvien ominaisuuksien kanssa. Osastossa näkyy läpileikkaus Continentalin tuotekirjasta noin vuonna 1939 ja erillisellä pöydällä on tyylikäs yksityiskohta: valkoinen pienkirjoituskone. Kirjoituskoneet olivat tuohon aikaan tavallisesti mustia, kuten toimistokoneet yleensäkin

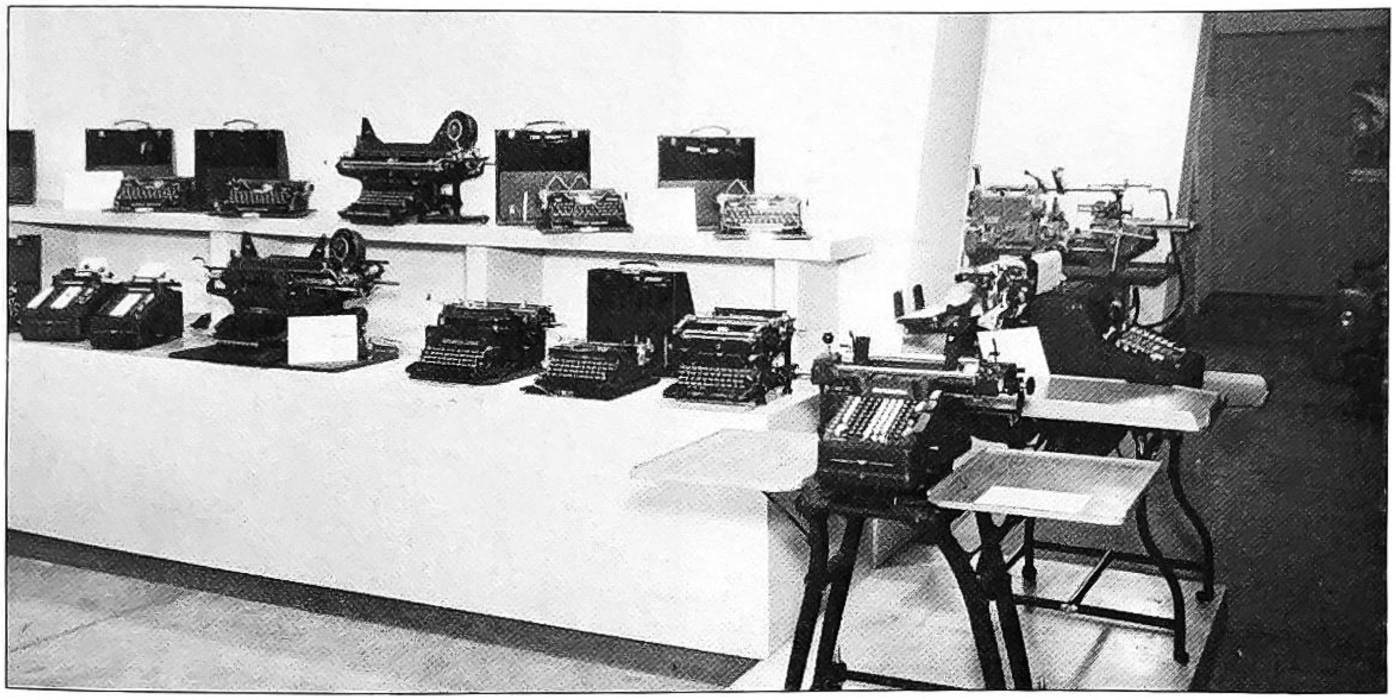
Vauhdilla matkaan

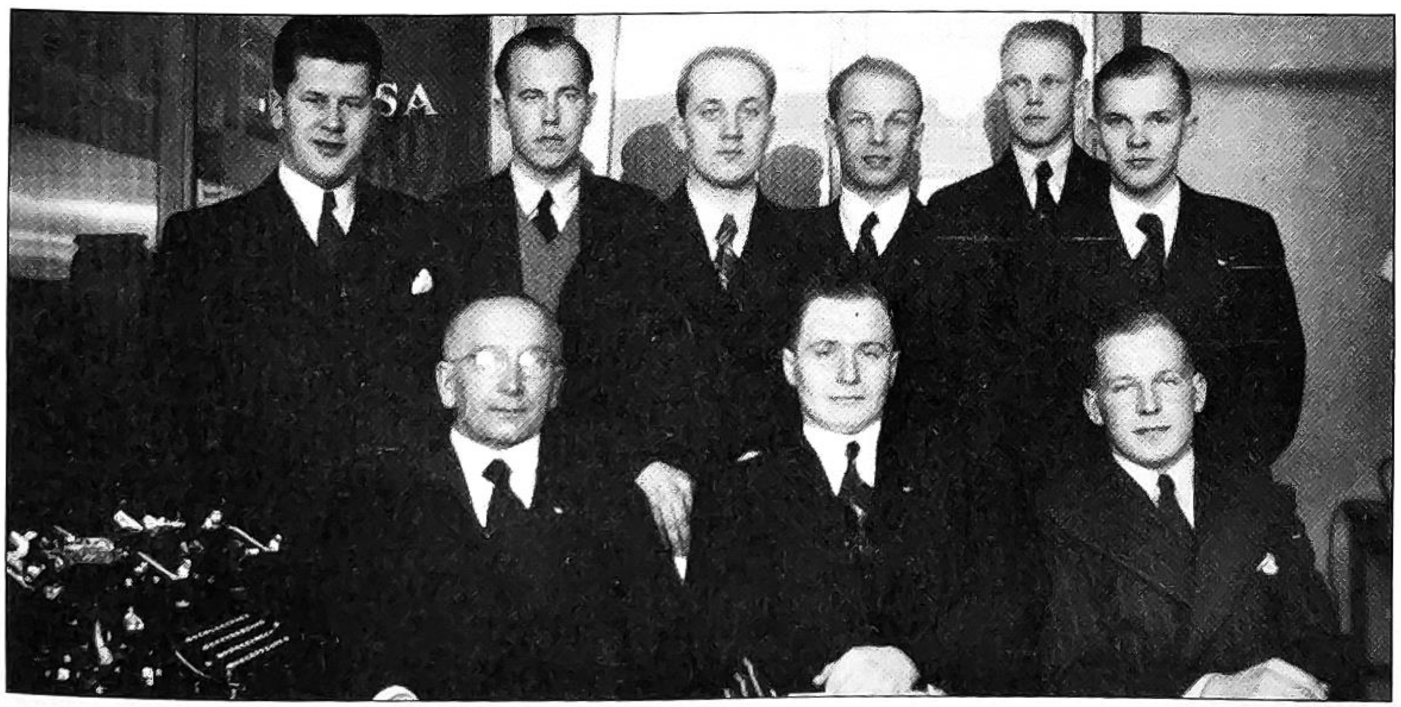

Continentalin toimistokonekirjo käsitti kirjoituskoneiden lisäksi myös laskukoneet . . .

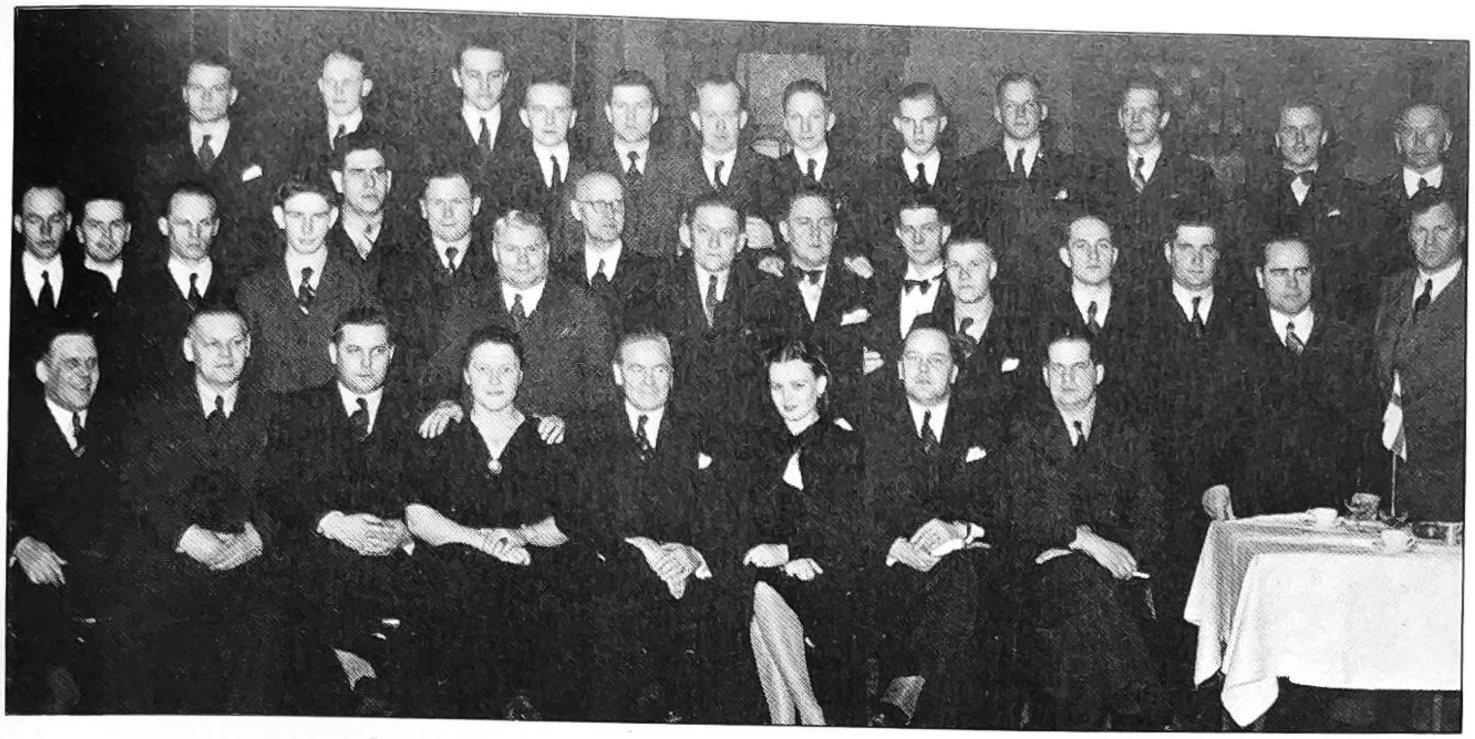
. . . ja laskutusautomaatit

Oy Konttorityön näyttelyosasto sotaa edeltäneeltä ajalta havainnollistaa Continentalin vahvaa asemaa yhtiön edustuksissa, mutta toisaalta myös (katso kuvaa siv. 18) sen määrätietoista pyrkimystä kerätä hoidettavikseen kansainvälisillä markkinoilla vahvoiksi tunnettuja merkkejä

Kontaktit päämiesten edustajien kanssa ovat tärkeitä konttorikonekaupassakin. Kuva on ilmeisesti Original-Odhnerin laskukoneväen kanssa pidetyn kokouksen osanottajista ja se ajoittuu Viipurin Systeman aikaan tai Konttorityön alkuvuosiin

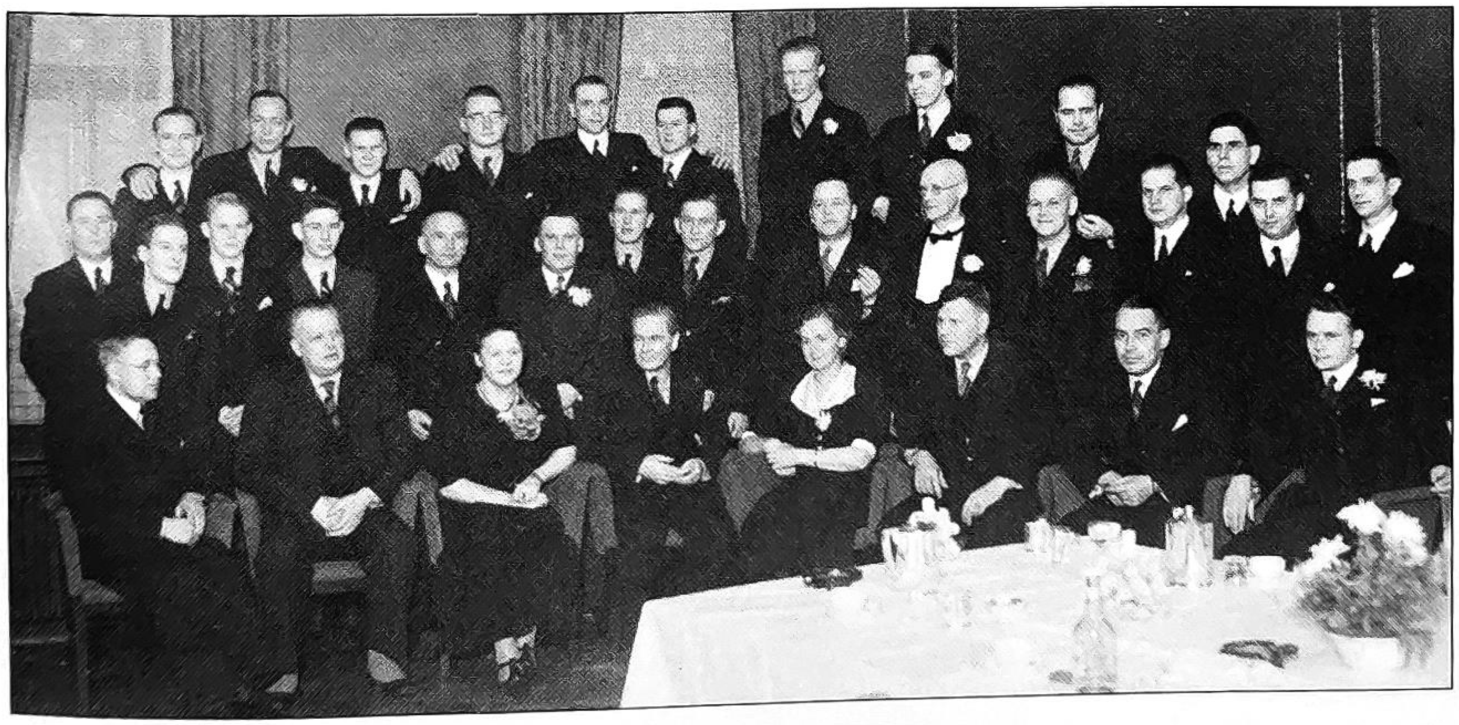

Myyntityön arkea

Oy Konttorityö rakensi toimintansa alusta alkaen myös mahdollisimman laajan sekä maan kattavan jälleenmyyjä- ja huoltovalmiuksien verkon varaan. Tämän taas on täytynyt johtaa siihen, että yhteisillä myyntikokouksilla ja vastaavilla tapaamisilla tuli toiminnan organisoinnin ja sen laadun yhdenmukaistamisen vuoksi olemaan tärkeä merkitys. Vain parikymmentä vuotta sitten ainakin IBM oli soveltanut jo samaa menettelyä USA:ssa; tähän Oy Konttorityön maaliskuussa 1939 pidettyyn myyntikokoukseen oli tullut jo kymmeniä henkilöitä

"Konttorikonemessujen jälkitunnelmia" on merkitty selitykseksi tämän kuvan taakse. Kuva on vuodelta 1939 ja sen oikeassa laidassa on Oy Konttorityön nykyinen toimitusjohtaja Tom Hynninen otsatukkaisena nuorukaisena

Ainakin vielä toinen näin suuri myyntikokous ehdittiin Oy Konttorityössä pitää vuoden 1939 aikana

Viereisellä sivulla:
Sodanaikaisen kaupungin symboliksi Suomessa kelpaa varsin hyvin tämä helsinkiläisnäkymä vuodelta – arvattavastikin syksyltä – 1939. Kerrostalo on varustettu hiekkasäkeillä pommitus- ja sirpalevaurioita vastaan

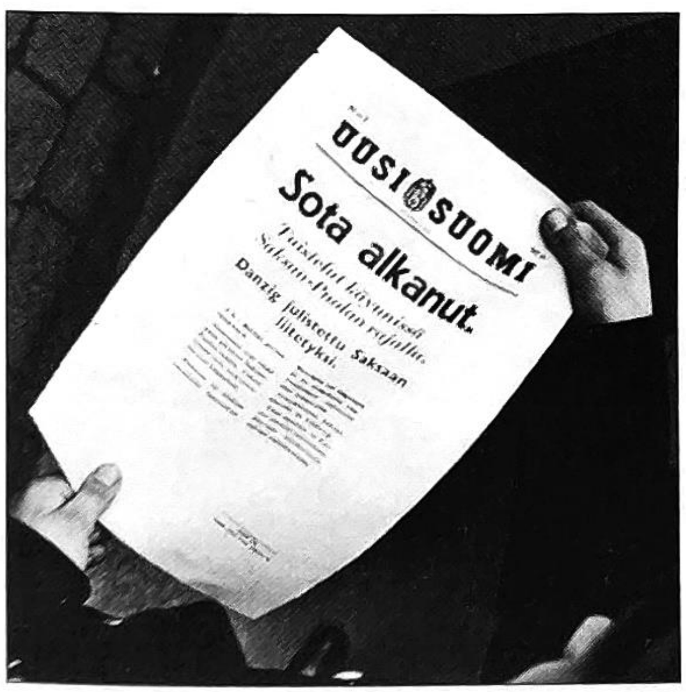

Sodan ja pulan haasteet 1939–1944

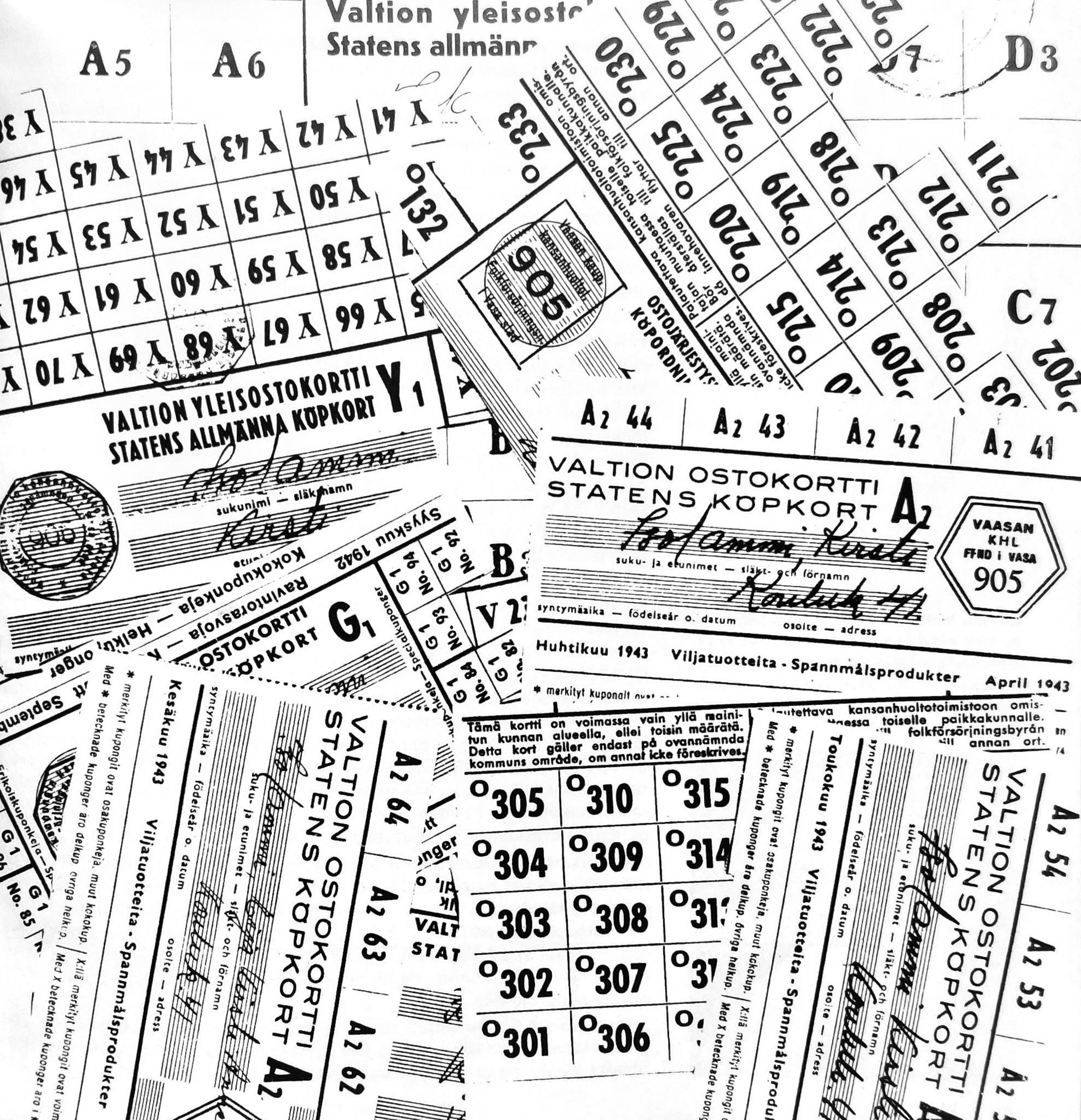
Suomi: yhteisponnistuksia ja korttikauppaa

Tästä se alkoi . . .(alla)

(Viereisellä sivulla)
. . . nimittäin elintarvikkeiden ja nautintoaineiden säännöstely syksyllä 1939, jolloin sokeri ja kahvi ensimmäisinä joutuivat kortille. Myöhemmin säännöstely ulottui myös vaatteisiin ja jalkineisiin sekä jatkui osittain aina vuoteen 1954 saakka, jolloin viimeiset, tosiasiallisesti jo lähes virattomina lojuneet yleisostokortit poistettiin käytöstä. Mutta vilkkaimpana säännöstelykautena, vuosina 1941–1945, kansalaisen lompakossa saattoi olla erilaisia kansanhuollon ostokortteja melkein kuin seteleitä

Kesä 1939 oli joka suhteessa erikoinen. Se oli erittäin kuuma: niin Suomessa säiden puolesta kuin koko Euroopassa kansainvälispoliittisesti. Ja syksyn tullessa räjähti: kaikkien pelkäämä, monien ennakoima ja toisten mielestä kuitenkin mahdoton sota syttyi. Toinen maailmansota oli alkanut, tuskin 21 vuoden kuluttua siitä, kun aseet sen edeltäjän tuoksinasta olivat vaienneet. Suomi ei joutunut sotaan alusta lähtien, silloin kun aseet alkoivat puhua Puolan rajoilla 1.9. Mutta tuosta perinteisestä syksyn alkamispäivästä – mm. koulut alkoivat silloin ja viimeiset perheet olivat palanneet kesänvietosta kaupunkeihin – lähtien ilmapiiri tässä maassa oli aistittavalla tavalla toinen. Vielä kesä oli ollut hilpeätä, huoletonta ja tarjolla olevaan tavaraan nähden aivan puutteetonta aikaa eikä moni tavallinen kuluttaja osannut oikein muuta kuvitellakaan.
Mutta syyskuun alussa siis jymähti. Moni halusi uskoa vielä, että sota tai ankarat ajat eivät tulisi koskettamaan Suomea tai että koko tilanne normalisoituisi tuota pikaa, mutta yleisesti otettuna varauduttiin aivan muuhun. Ihmiset vetäytyivät vakaviksi, väestönsuojeluviranomaisten ohjeiden mukaan alettiin koteja ja taloja ennakoivasti suojata pommitusvaurioita vastaan mm. liimaamalla ikkunoihin ruutujen laidasta laitaan ulottuvista liimapaperisuikaleista tehtyjä verkkoja! Hiekkasäkit ilmaantuivat talojen seinustoille tukemaan niitä sortumiselta, kellareihin ja pesutupiin tehtiin hirsistä tukirakenteita niin, että ne muuttuivat väestönsuojiksi ja säännöstelykausi alkoi syyskuussa, kun kahvi ja sokeri ensimmäisinä tulivat kortille. 30.11. sota alkoi sitten myös Suomen osalta: talvisota oli syttynyt runsaat sata päivää kestävään rajuun paloon – ja suomalainen "kulutusjuhla" – tuota termiä olisi senaikaisissa oloissa nimittäin voitu jo silloin hyvin käyttää – oli ohi. Täsmälleen samanlaisena se ei palannut koskaan ja kesti vielä kymmenen vuotta sodan päättymisen jälkeen ennenkuin Suomessa uusissa olosuhteissa saavutettiin useille eräänlaiseksi vakiintuneen hyvinvoinnin mittapuuksi muodostunut, vuonna 1938 vallinnut tavaran runsaus ja elintaso.
Sodasta, sotavuosista, niiden tapahtumista ja elämästä Suomessa sodan aikana on kirjoitettu niin paljon ja siinä määrin tyhjentävää tekstiä, että meidän ei tässä ole tarpeen siihen paljoakaan enää puuttua. Ei se sitäpaitsi olisi enää keskeisesti juuri konttoribisneksenkään historiaa. Siis riittäköön,

Valtion yleisosto
Statens allmänn
VALTION YLEISOSTOKORTTI Y1
STATENS ALLMÄNNA KÖPKORT
sukunimi — släktnamn
VALTION OSTOKORTTI A2
STATENS KÖPKORT
VAASAN KHL
FFND i VASA
905
suku- ja etunimet — släkt- och förnamn
syntymäaika — födelseår o. datum
osoite — adress
Huhtikuu 1943 Viljatuotteita - Spannmålsprodukter April 1943
Tämä kortti on voimassa vain yllä mainitun kunnan alueella, ellei toisin määrätä.
Detta kort gäller endast på ovannämnda kommuns område, om annat icke föreskrives.
Kesäkuu 1943 Viljatuotteita - Spannmålsprodukter
Toukokuu 1943 Viljatuotteita - Spannmålsprodukter
Syyskuu 1942
Kokokuponkeja
Ravintorasvoja
OSTOKORTTI G1
KÖPKORT

että muutamin oheisin kuvin ja tekstein lukijalle välitetään jonkinlaiset raamit siitä, millaista elämä tuohon aikaan Suomessa oli.

Yhtäältä tarvitsemme tätä kehystä raamittaaksemme siihen myös kuvan siitä, millaista konttoribisneksen teko ja Oy Konttorityön toiminnan ylläpito samoina vuosina olivat. Mutta toisaalta – paitsi sitä, että moni lukija voi näiden vähäisten viitteiden avulla elvyttää omia muistojaan sodan vuosilta, suppeakin vilkaisu tuohon nykyajan rinnalla niin perin erilaiselta näyttävään Suomeen voi olla keskellä 1980-luvun vaurautta hyvinkin paikallaan.

Muutos, jonka koko Suomen kansa – jonka keskuudessa aineellinen hyvä sinänsä oli kaikkea muuta kuin vajavaista, mutta toki kyllä nykyistä epätasaisemmin jakautunutta – sodan sytyttyä koki, oli hyvin jyrkkä; nykysuomalainen sanoisi: kokonaisvaltaisempi kuin koskaan ennen.

Talvisodan ja sitä seuranneen 15 kuukautta kestäneen rauhantilan aikana ei esimerkiksi elintarvikkeista vielä ollut kovin näkyvää puutetta. Mutta itse sota toi Suomen kansan keskuuteen ennennäkemättömän yhteishengen, jonka vallassa olisi oltu valmiit vastaanottamaan hyvinkin rajuja koettelemuksia.

Jatkosodan vuosina 1941–1945 niitä sitten tuli, nimenomaan kotirintaman nimen saaneessa siviili-Suomessa, kun kaikkia peruselintarvikkeitakin oli saatavissa vain niukasti eikä kaikkia kaikkiin aikoihin ollenkaan. Sana ja käsite korvike, jotka syksystä 1939 lähtien alkoivat ensin tarkoittaa vain kahvinkorviketta, tulivat pian olemaan kulutustuotteiden kehittämisessä alkaneen uuden aikakauden perusidea.

Suomalainen kekseliäisyys todella kukki noina aikoina ja sen hedelmät saivat joskus tosin varsin mielikuvituksellisia muotoja. Mutta omana aikanaan ja omissa, erityislaatuisissa puitteissaan ne olivat toimivia, tarpeellisia ja täyttivät tehtävänsä siinä tarkoituksessa, johon ne oli toteutettu. Toisinaan tulee vielä ajatelleeksi, että oikeastaan on sääli, että kovinkaan moni sodan aikana alkuun päässyt korviketuote ei ole jäänyt elämään. Oikeastaan sellainen oli pitkään vain paperinaru. Syynä uusien korvikevalmisteiden häviämiseen oli – silloinkin kun niillä olisi ollut riittävää käytettävyyttä normaaleissa oloissa, se että ne miellettiin väliaikaisten ankeiden aikojen sanansaattajiksi ja hieman myöhemmin se, että pääasiallisesti puuhun tai paperiin perustuvina ne pian olisivat kuitenkin korvautuneet muoveilla.

Sodanaikaisessa Suomessa suuri osa työikäisistä miehistä oli rintamalla ja muistakin monet asepalveluksessa. Tästä johtui työelämän harppauksenomaisesti tapahtunut naisistuminen mm. maataloudessa, tehtaissa, liikennevälineissä ja kuljetuksissa. 1920- ja 1930-luvut, osittain jopa ensimmäisen maailmansodan edellinen aika, olivat tuoneet naisia työelämään esim. konttoreihin jo suurin joukoin, mutta nyt kyseessä oli muutos, joka ulottui aivan uusille talouselämän alueille.

Sodan jälkeen tilanne palasi suurin osin ennalleen, mutta voihan olla, että jokin osuus naisten siirtymisellä yhä enemmän työelämään Suomessa 1950-luvulta alkaen on ollut myös sodanaikaisen työn seurauksilla.

Oireena normaaliaikojen palautumisesta oli monille ehkä jo välirauhan syksynä, 17.11. 1944, Helsingissä järjestetty suomalaisten elokuvapalkintojen, Jussi-patsaiden, ensimmäinen jakotilaisuus. Myös Ansa Ikonen sai tuona iltana patsaansa

Mutta jos on jotakin, joka leimasi sodanaikaista Suomea ja myös sen kotirintamaa, se oli yhteishenki ja yhteisponnistelut siihen asti kohtaamattomista tilanteista selviytymiseksi. Kaikesta sodanaikaisen elämän kirjavuudesta huolimatta tämä on yksi päällimmäisiä muistoja noilta vuosilta. Ja ilmeiseltä tuntuu, että ilman sitä – ja ilman varsin hurttia huumoria – tuo aika olisi ollut melkein ylivoimainen kestettävä.
Sodassa ja poikkeustilanteessa suomalainen näyttää osoittavan sopeutuvuutensa parhaimmillaan: yksistään jo noin 12 % kansasta evakuoiminen ja asuttaminen uudelleen, suurelle osalle vielä kahteen kertaan, vuosina 1940 ja 1944 niiden välissä tapahtuneine paluineen Karjalaan, oli osoitus tästä – samalla kun se on luultavasti ainoalaatuinen toimenpide koko maailmanhistoriassa.
Ja suuriin remontteihin, jotka edelleen olivat lajissaan ainoita maailman historiassa, Suomi joutui toistuvasti myös sodan loputtua: tuotantoelämän mukauttamiseen samanaikaisesti jälleenrakentamiseen ja sotakorvausteollisuuteen, viimeksi mainitun takia oikeastaan koko teollisuuden tuotantorakenteen remonttiin, työelämän uusien pelisääntöjen remonttiin ja opettelemiseen, ulkopolitiikan remonttiin ... Suomi näyttää vuoden 1945 jälkeen olleen suuri remonttipesä.
Sodan kaltaisen mullistuksen jälkeen se tosin on sinänsä luonnollista, mutta nyt se tapahtui Suomen kohdalta syvemmin. Näissä remonteissa syntyi se nykyajan Suomi, joka tosin on sama mutta silti niin eri kuin sodanedellinen Suomi.

Pulavuosienkin aikana, ja ehkä varsinkin kesäisin, eli myös selvä muoti, jota rajoitettujenkin mahdollisuuksien mukaan pyrittiin seuraamaan

Oy Konttorityö
CONTINENTAL

Konttorityö: tavoitteena *business as usual*

Jo talvisodan puhkeaminen syksyllä 1939, mutta varsinkin jatkosodan syttyminen ja jatkuminen kesästä 1941 eteenpäin saivat aikaan varsin erikoisen ilmiön, joka silloin tosin tuntui luonnolliselta. Senaikainen korkeatekniikka - kuten autot, kirjoituskoneet ja laskukoneet hävisivät markkinoilta, liikkeistä, käyttäjiltään ja kuluttajiltaan - siitä yksinkertaisesta syystä, että ne takavarikoitiin viranomaisten ja usein ensisijaisesti puolustusvoimien käyttöön. Moni niistä rauhan tultua tosin palasi takaisin alkuperäisille omistajilleen ja jotkut varsin hyväkuntoisinakin, mutta tämä ei auttanut niitä, joille koneiden katoamisesta pitkinä sotavuosina tuli ongelma. Ja niitä olivat ensisijaisesti näiden tuotteiden kauppiaat ja niiden ostajat.

Konttorikoneiden kohdalla kuva tosin ei ollut aivan näin yksipuolinen. Talvisodan 1939–1940 ja sitä seuranneen välirauhan 1940–1941 aikana konttorikoneiden kato ei ehtinyt tulla vielä kovin näyttäväksi. Eikä se sodan aikanakaan välttämättä ollut aivan auttamaton pulmien aiheuttaja, koska suuri osa Suomessa siihen aikaan käytetyistä konttorikoneista tuli joko Saksasta, jonka kanssa oltiin sekä kauppa- että muutenkin monivuotisissa suhteissa - tai Ruotsista, josta tavaraa aika ajoin saatiin, vaikka mistään säännöllisestä tuonnista ei voinutkaan puhua.

Viereisellä sivulla:
Suojalaudoitukset ikkunoissa leimasivat Espan katunäkymää sodan aikana. Konttorityön myymälä katutasossa jatkoi edelleen toimintaansa mahdollisuuksien mukaan ja sen liikekilpi antoi panoksensa katukuvaan kuten ennenkin

Näissä oloissa yritti myös Oy Konttorityö jatkaa toimintaansa ja se onnistui siinä olosuhteisiin katsoen varsin hyvin. Korjaamon ja huollon ammattilaiset olivat nyt hyvin tarpeellisia. Mutta, ikävä kyllä, suuri osa heistä oli siellä, missä useimmat miehet muutoinkin – eli rintamalla. Asepalveluksessa oli jatkosodan aikana myös Oy Konttorityön toimitusjohtaja-omistaja Markus Hynninenkin.

Vähintäänkin siis voidaan sanoa, että bisneksen teko myös konttorikoneilla hiljeni sodan aikana minimiinsä ja ainoita Oy Konttorityön "tuotteita", joita jatkuvasti pystyttiin tarjoamaan, oli konekirjoituskoulu.

Mutta ei uusi tilanne päästänyt liikkuvaa miestä, Markus Hynnistä, tällöinkään rauhaan. Maamme viranomaiset valveutuivat välirauhan aikana ja alkoivat huomautella eri bisnesalueita edustaville yhteisöille ja firmoille, että niiden tulisi laatia selvät selviytymissuunnitelmat pitkäaikaisen kriisitilanteen varalle. Konttoribisnes oli yksi näitä aloja, sen edustajana ja puuhamiehenä Markus Hynninen yksi itsestään selvä kohde – ja niin kävi, että hän oli yksi alullesaattajia suunnitelmassa, josta marraskuussa 1940 kehittyi alan toimialayhdistys, Konttorikoneliikkeiden Yhdistys ry, tuttavilleen KLY. KLY täyttää siis puoli vuosisataa vain kaksi vuotta sen jälkeen kuin Oy Konttorityö on viettänyt omaa merkkipäiväänsä.

Eikä jäänyt vain Markus Hynnisen mukanaoloksi KLY:n perustamisvaiheissa hänen firmansa panos tämän meidän oloissamme jo arvokkaan ikäisen toimialayhteisön toiminnassa. Hänen poikansa Tom Hynninen on tätä kirjoitettaessa ollut jo puolitoista vuosikymmentä KLY:n puheenjohtaja ja on siten myös tehnyt ennätyksen tämän tehtävän yhtäjaksoisen hoidon pituudessa.

Elämä kotirintamalla

Halot olivat sotavuosina tärkein ja monikäyttöisin energian lähde – ja puu yleensä tavallisin sekä monikäyttöisin materiaali. Kun hiiltä ei saanut, öljyä ei vielä olisi käytetty lämmitykseen, vaikka sitä olisi ollutkin eikä turvetta osattu jalostaa, haloilla lämmitettiin niin asuin- kuin liiketalotkin, niillä kuumennettiin silloin vielä höyrykäyttöisten veturien höyrykattilat ja pilkkeiksi pienennetystä puusta saadulla puukaasulla kulkivat autot. Turpeesta valmistettiin suomalaisella menetelmällä bensiinin tapaista polttoainetta, mutta se riitti vain puolustusvoimien käyttöön. Koska kaukolämmitystä ei tuolloin vielä tunnettu, talojen pihoilla viipyvistä suurista halkopinoista tuli tuttu näkymä

Talvesta kevättoivoon

Kevättalvinen näkymä välirauhan ajalta Pohjoisesplanadille esittää varsin tyypillistä tuon ajan Helsingin ilmapiiriä. Takana näkyy Grönqvistin talo, jossa Oy Konttorityö tuolloin jo – kevättalvella 1940 – sijaitsi

Sodan ja puutteenkin keskellä ihmisten mielissä eli toivo. Pääsiäisliljoja Kolmen sepän patsaalla Helsingissä huhtikuussa 1944

Sodan aikana kypsyi Markus Hynnisen mielessä myös muuan toinen muistettava ajatus, vaikka se ei päässytkään koskaan toteutumaan. Tai tavallaan se pääsi, sillä hän perusti ideansa ajajaksi firman, nimeltään Oy Total Ab. Itse hän ja Oy Konttorityö omistivat siitä suurimman osan ja loput kuuluivat ideassa avainasemaa esittäneelle ruotsalaiselle kollegalle. Idea ei nimittäin ollut sen vähäisempi kuin ryhtyä valmistamaan Totalin nimissä kokoonpanotuotantona laskukoneita! Se olisi ollut kova pala toteutettavaksi käytännössä - mutta ideana se osoittanee taas kerran, että yritteliäisyyttä ja uskallusta Markus Hynniseltä ei suinkaan puuttunut.

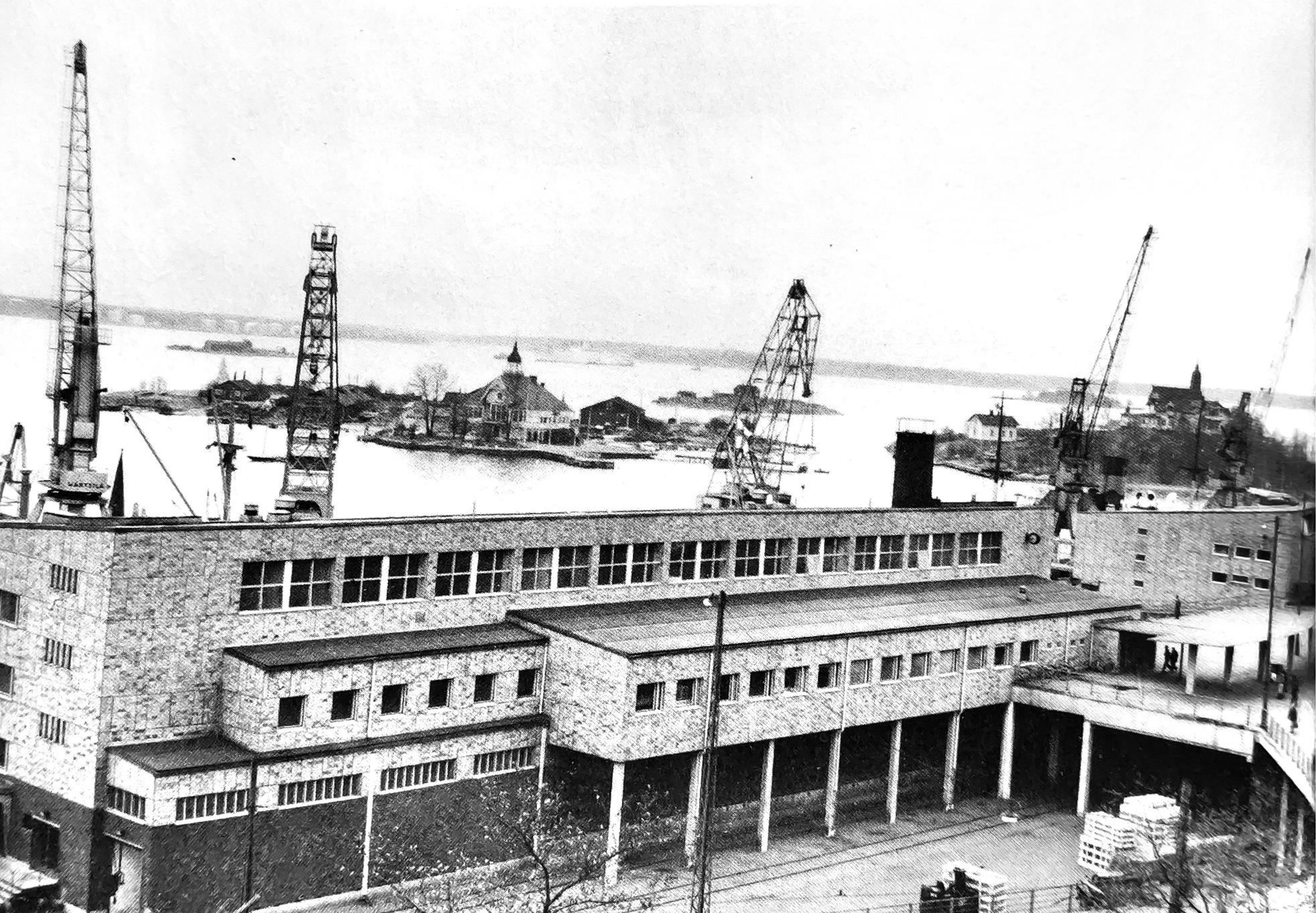
Vuosi 1944 ei ehtinyt kuitenkaan loppuun saakka, kun Oy Konttorityötä kohtasi sen ensimmäinen odottamaton menetys ja kriisin aihe: Markus Hynninen menehtyi sairauskohtaukseen. Hänen leskensä ensisijaiseksi tehtäväksi jäi jatkaa yrityksen toimitusjohtajana siksi kunnes yritysalusta päästiin luotsaamaan selvemmille vesille ja odottamaan tuolloin vasta kymmenvuotiaan pojan, Tom Hynnisen, astumista komentosillalle kapteenin paikkaa täyttämään. Tämä tapahtui vuonna 1960.

Viereisellä sivulla:
Palace-hotelli edustaa uudistunutta Helsingin Etelärantaa ja piirtää vuodesta 1952 alkaen oman jälkensä mereltä avautuvaan Suomen muotokuvaan

Jälleenrakennuksesta kansainvälistymisen kynnykselle 1945–1955

Suomalaisen arjen uudet ilmeet

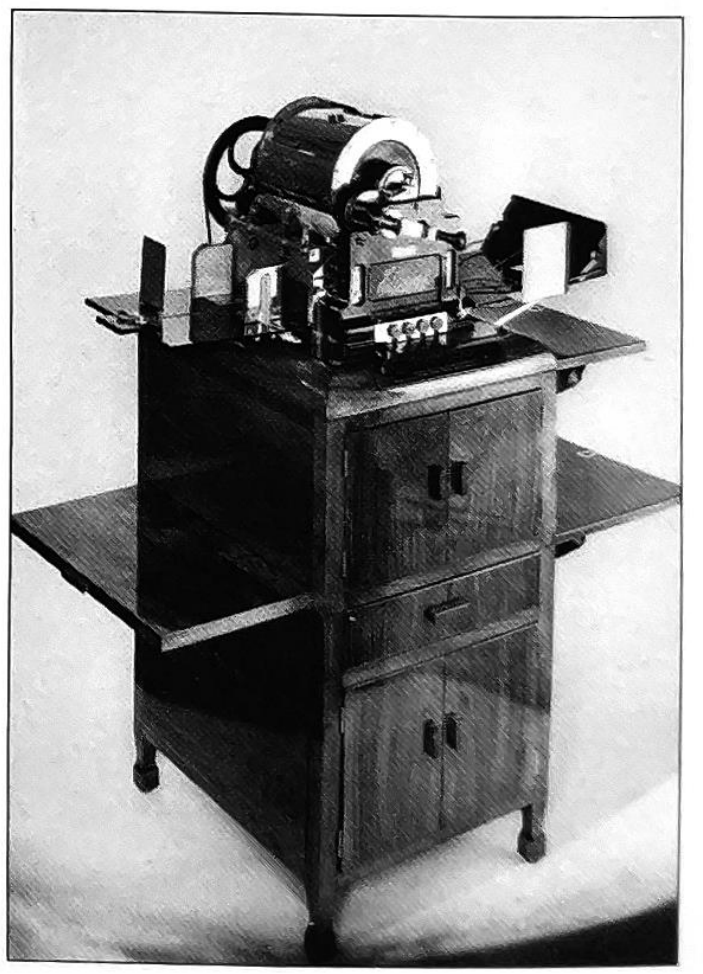
Konttorityö: lisenssikaupan ja merkkirunsauden vuodet

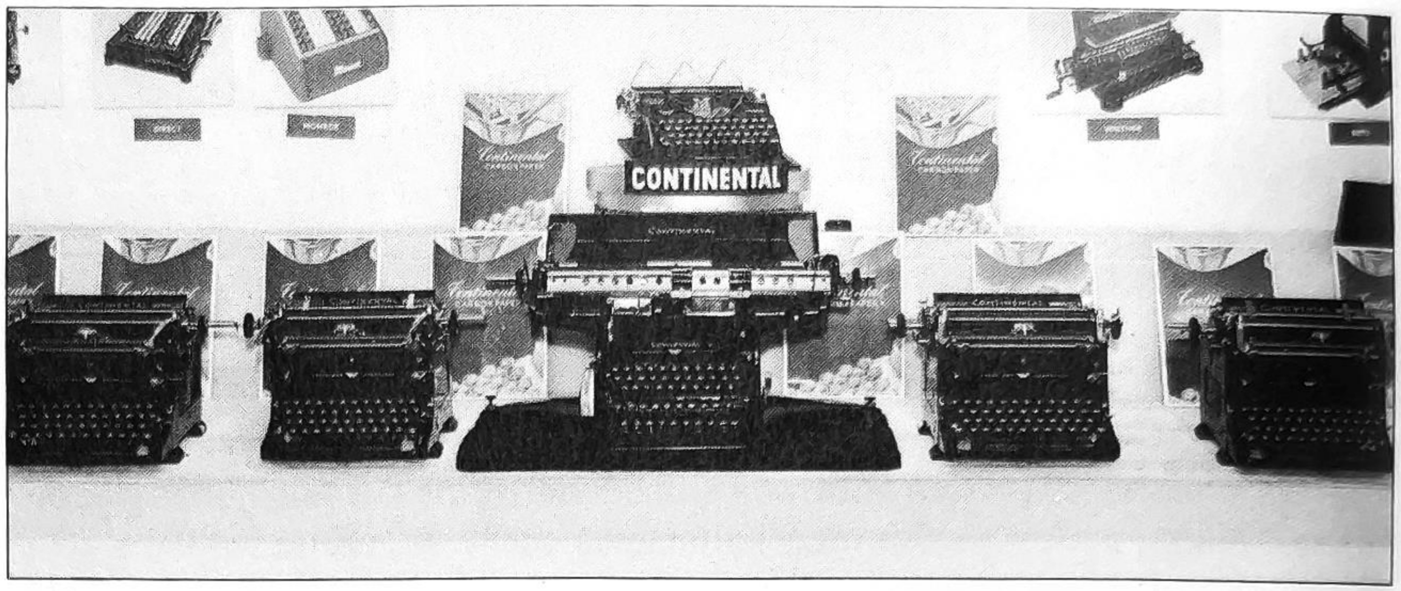
Toisen maailmansodan loppuminen toi ensisijaisesti tervetulleen rauhan - mutta samalla selvyyden siitä, että sitä edeltänyt aika ei tulisi enää palaamaan. Kaupassakin ja Suomen kaltaisessa pienessä, mutta sentään aika hyvin pärjänneessä maassa alkoi esimerkiksi konttoribisnes etsiä uusia suuntia, jollaisista ei milloinkaan oltu kuultu. Ja tietysti Oy Konttorityö oli tässä sananmukaisessa kultakuumeessa mukana.

Tuolloin vielä varsin nuorelle yhtiölle nämä vuodet olivat useallakin tavalla vaikeita. Yhtiön perustaja oli odottamatta kuollut vasta alle 50-vuotiaana ja perheyrityksen piti voida jatkaa toimintaansa sekä tehdä uudistuneissa olosuhteissa oikeita, keskeisiä päätöksiä, jotka pyrkivät harmaannuttamaan rutinoituneenkin bisnesmiehen pään. Mutta Oy Konttorityöllä ei sen omistajaperheen keskuudessa ollut tällaista henkilöä.

Useilla lyhytaikaisilla ratkaisuilla ja henkilöstömuutoksilla - sekä, kuten tässä teoksessa usein on aiheellisesti sanottu - uskollisen henkilökunnan täysimittaisesti auttaessa - kaikki kriisit onnistuttiin kuitenkin välttämään. Ja niin vanhat kuin uudetkin myyntimiehet etsivät ja toivat maailmalta kotiin kaksin käsin uusia, uusien merkkien, uusien valmistajien edustuksia, joista ei oltu aina kuultukaan, mutta joita Suomen sodan aikana pahoin tyhjentyneille konttorikonemarkkinoille näytti loputtomiin uppoavan.

Viereinen sivu:
Helsingin kesäolympialaiset, jotka pitkän odotuksen jälkeen pääsivät toteutumaan vuonna 1952, symbolisoivat sotakorvausten loppumisen, kaupan vapautumisen, säännöstelyn purkamisen ja viennin hakeutumisen markkinoille kanssa Suomen uuden kasvukauden alkua. Yhdeksi tunnetuimmaksi kuvaksi tästä tuli vanhan juoksijaveteraanin tehtävä Paavo Nurmen sytyttäessä olympiatulen Helsingissä heinäkuussa 1952
Vuodet 1945–1955 merkitsivät jälleenrakennuksen ja uuden, nykypäivään kehittyvän Suomen alkukautta. Uudet olosuhteet näkyivät uudella tavalla myös siinä ympäristössä, jota eräänä Suomen kehityksen peilinä tässä kirjassa on seurattu.
Olympialaisiin valmistui myös moni uusi saavutus ja rakennus: Palacen hotellin lisäksi väliaikainen Forum Helsingissä ja Otaniemen Teekkarikylän ykkösvaihe Espoossa. Moni näistä uusista kohteista sai kantaakseen olympialaisia nimessäänkin, kuten Olympialaituri Helsingissä

Perinteisten konttorituotteiden erityispiirteet korostuivat ehkä selvimmin juuri monituotekauden aikana. Esimerkiksi tarvikkeita ja sitä mukaa tavaranimikkeitä oli hoidettava hyvin erilaisia ja toisaalta jonkin johtavan merkin – kuten tässä Continental-kirjoituskoneen – ympärille kehittyi sen omia nimikkotarvikkeita (Continental-hiilipaperia)

Näyttelykuva 1950-luvulta osoittaa havainnollisesti, että Oy Konttorityön strategiana oli todella ylläpitää suurta määrää edustuksia, jotka saivat myös tulla eri maista

Oy Konttorityön tuotevalikoimaa monituotekaudelta:

. . . Monroen laskukoneita

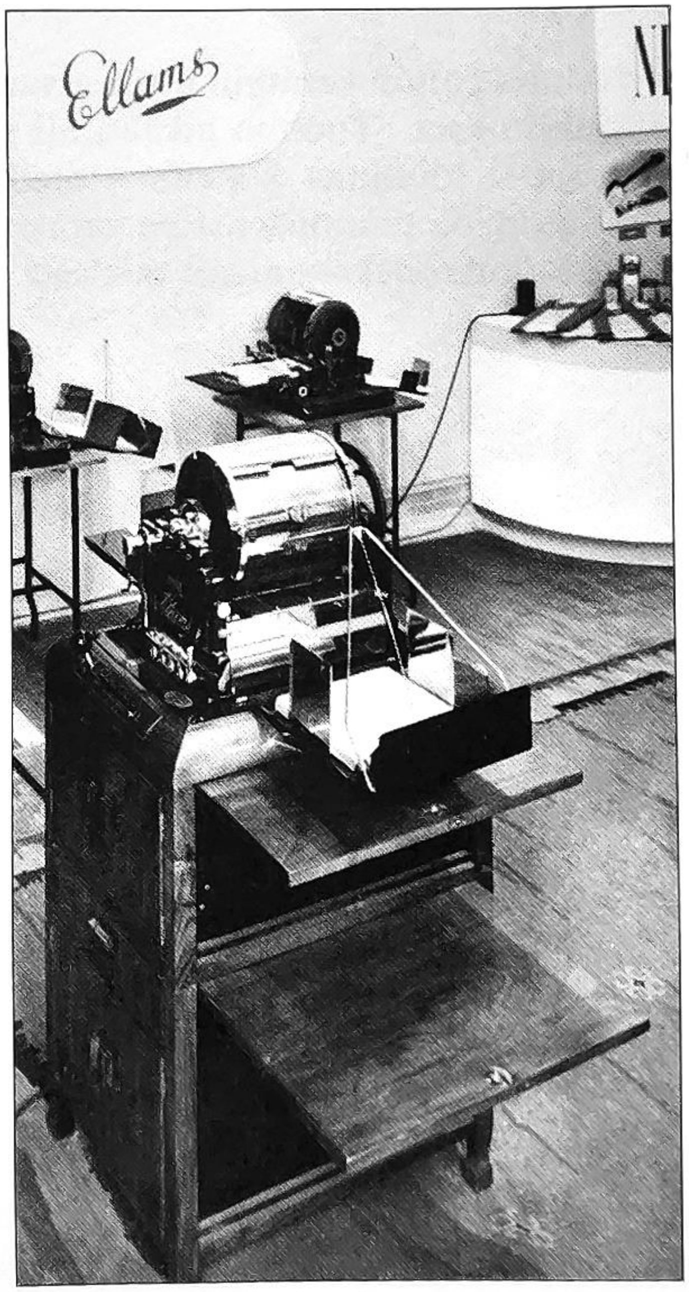
Oy Konttorityön tuotevalikoimaa monituotekaudelta:

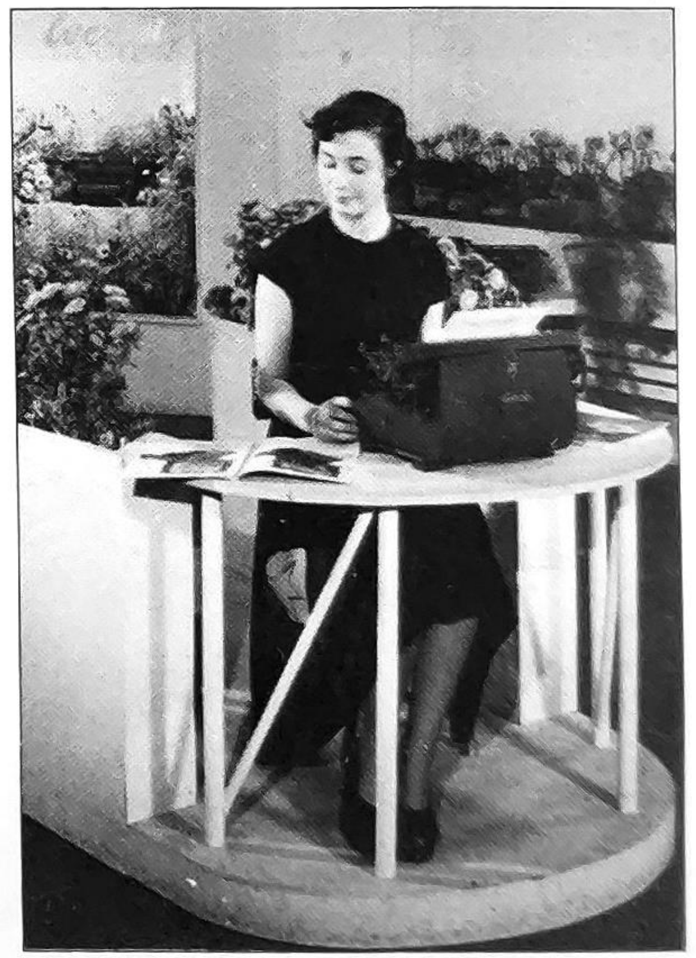
. . . merkiltään nyt tunnistamattomaksi jäävä laskukone . . .

. . . laskukone Aurea . . .

. . . laskukone Result

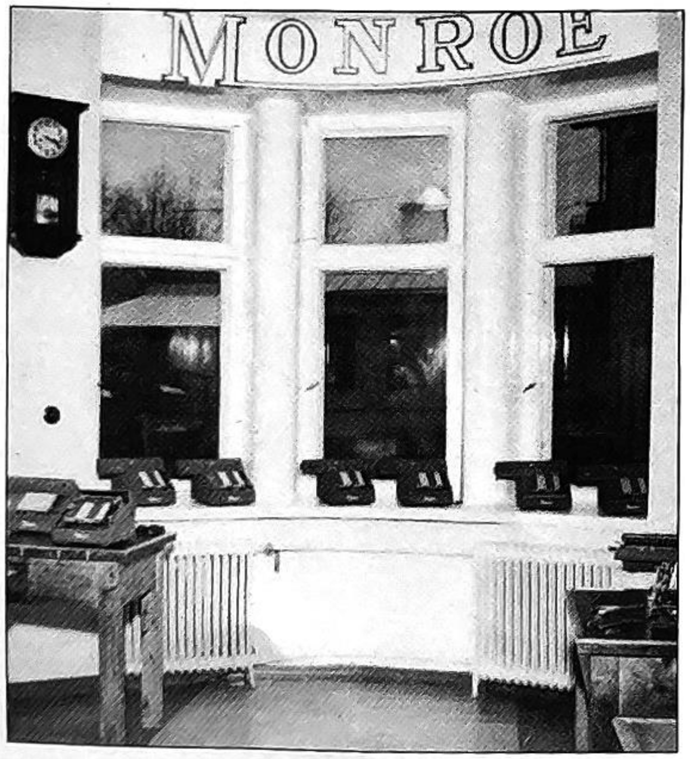

Tähän aikaan Oy Konttorikone täydensi myös henkilöstöään. Sen korjaamoon pestattiin Jussi Teiken ja Risto Keiholan sekä Rauli Hännisen oppiin uutta, tulevaa huoltomiespolvea. Toimiston puolella yhtiön palvelukseen tuli mm. legendaarisen maineen tulevina vuosikymmeninä suomalaisessa konttoribisnesmaailmassa saavuttava veljespari, ensin Kurt vuodesta 1945 ja Thure Wires pari vuotta myöhemmin. Kun nämä herrat vuonna 1986 jäivät eläkkeelle, he olivat palvelleet Oy Konttorityötä yli 90 henkilötyövuoden kauden!

Kurt Wires - joka muuten tuli aivan muulla alalla tunnetuksi voittaessaan melonnan kultaa Helsingin olympialaisissa vuonna 1952 - myös hankki melkein ensi töikseen yhtiöön tultuaan sille aivan uudenlaisen edustuksen: brittiläisen Ellamsin monistuskoneen. Ellams olikin sitten yksi monituotekauden tukipylväitä - joita oli maineensa perusteella toki muitakin. Ei ollut nimittäin mikään halveksittava konttoribisneksen tekijä missään se yritys, jolla oli esimerkiksi amerikkalaisten Monroe-merkkisten laskukoneiden yksinedustus maassaan, monista muista näyttävistä saavutusreferensseistä puhumattakaan.

Mutta paljon kerättiin myös aivan pienten ja tuntemattomienkin merkkien edustuksia. Tuohon aikaan oli nimittäin mies ja liikekumppani se, joka saattoi toimittaa koneita - melkein mitä tahansa koneita - haluajalle. Tuonti oli tuontilisenssien varassa, joita lisenssivirasto saattoi joskus jakaa konttorikonekauppiaan mielestä varsin niukasti, sillä juuri lisenssivirasto

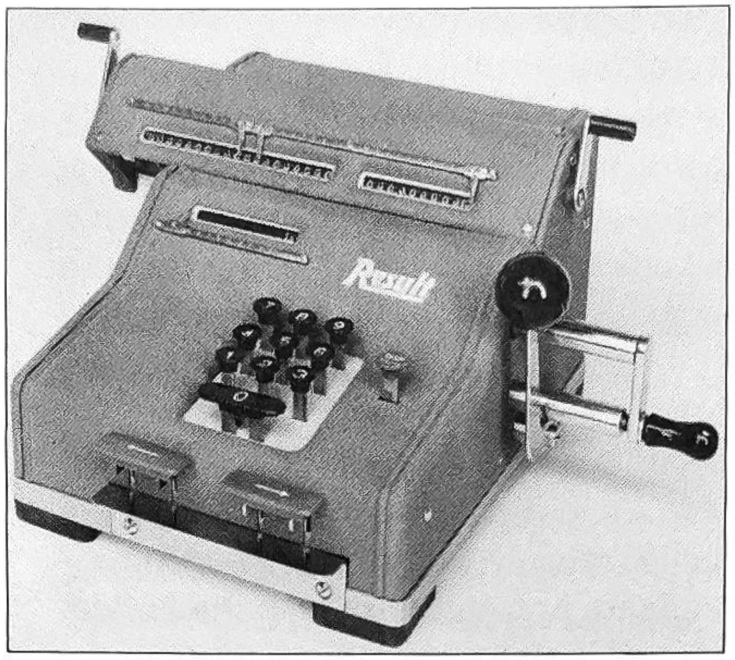

oli pantu yhteisenä asiana valvomaan sitä, että vähät ulkomaanvaluutat eivät haaskautuisi eivätkä jakautuisi epäoikeudenmukaisesti vain joidenkin bisnesten osalle. Jos kansanhuolto oli sodan aikana tullut epäsuosituksi yrittäessään jakaa kansalaisille tasan niitä vähiä ruokia ja vaatteita, joita maassa oli tarjolla, niin lisenssivirasto samanlaisena kaikkien saantien tasan jakajana oli bisnesmaailman keskuudessa yhtä - ei nyt suorastaan epäsuosittu, mutta kuitenkin kiistanalainen - hahmo.

Mutta myös kauppatapa tuohon aikaan oli toisenlainen kuin mitä se on jo kauan ollut. Usein tulivat kysymykseen kompensaatiokaupat ja niiden merkityksestä kertonee se, että kerran erä kirjoituskoneita saatiin Italiasta Suomeen vaihtamalla se hevosiin! Siellä rahtasi konttorikonekauppiaiden delegaatio hevosia pitkin Eurooppaa ja toi kotimatkalla kirjoituskoneet vastineina!

Mutta nimenomaan Oy Konttorityölle tuo aika merkitsi sitä, että konetyyppejä sillä oli edustettuina melkein mitä ajatella vain voitiin ja eri merkkejä niissä oli varmasti kymmeniä.

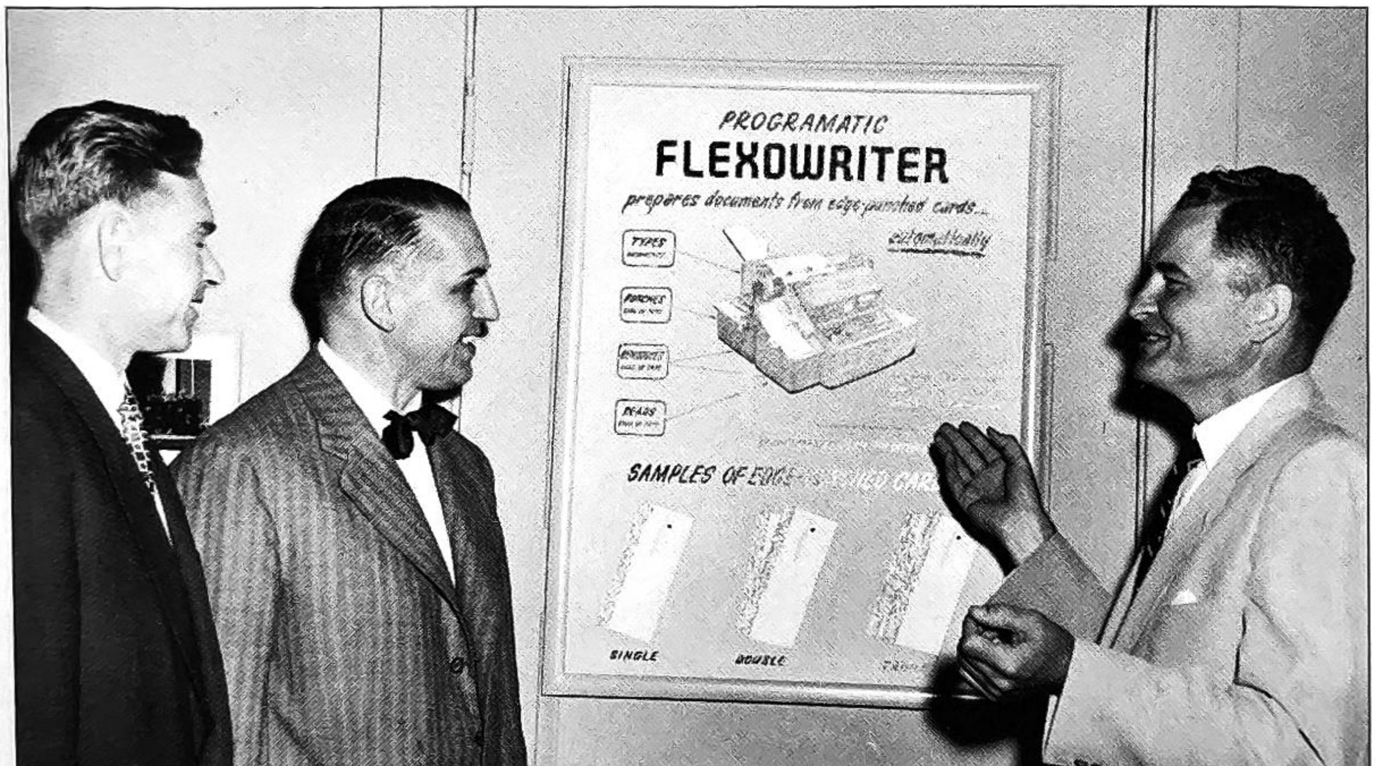
Maailman johtaviin laskukonevalmistajiin kuuluva amerikkalainen Monroe otti kaukaisen edustajansa, Oy Konttorityön, kotimaan yhdeksi johtoteemaksi asiakaslehdessään joulukuussa 1952. Kansikuvasta lähtien – jossa tosin joulupukin nimi on hieman muuntunut – se omisti yli neljä ja puoli sivua sisällöstään Suomelle ja sen saavutuksille

Oy Konttorityökin sai järjestääkseen osansa olympialaisista. Sen vastuulla olivat nimittäin tulosten monistuspalvelussa käytettyjen koneiden vuokraaminen, huolto ja kunnossapito

Reikänauhaohjattu kirjoituskone

Oy Konttorityön ja Flexowriterin edustajia juttelutuokiolla

Flexowriter ja Justowriter olivat kaksi Oy Konttorityön 1950-luvun monituotekaudella Suomessa markkinoimaa erikoiskirjoituskonetta. Ne olivat reikänauhaohjattuja kirjoitusautomaatteja, joita käytettiin aikaansaamaan jokaiselle vastaanottajalle yksilöllinen kirjekappale silloinkin, kun tosiasiallisesti kysymyksessä oli moniste. Teksti oli lävistetty reikänauhalle, joka ohjasi konetta sen jyskyttäessä tekstistä kopioita yksi kerrallaan. Kun kirjeeseen liitettiin vastaanottajan nimi ja osoite käsin naputtelemalla, "henkilökohtainen" kirje oli valmis! Kaikki tunsivat kyllä tämän leikin, mutta aikana, jolloin nykyaikaisia kopiokoneita ei vielä ollut ja elektronisesti ohjattuja kirjoittimia olivat vain lähinnä suurten tietokoneiden rivikirjoittimet, "henkilökohtaista" kirjettä arvostettiin monisteen rinnalla tuntuvasti. Reikänauhaohjatut kirjoituskoneet olivat myös aikansa tekniikan huippuvastaus niihin kirjoitintekniikan kehittämistarpeisiin, joita käytännössä hiljalleen alkoi ilmetä ja joihin nykyiset ratkaisut on tuonut elektroninen tietotekniikka

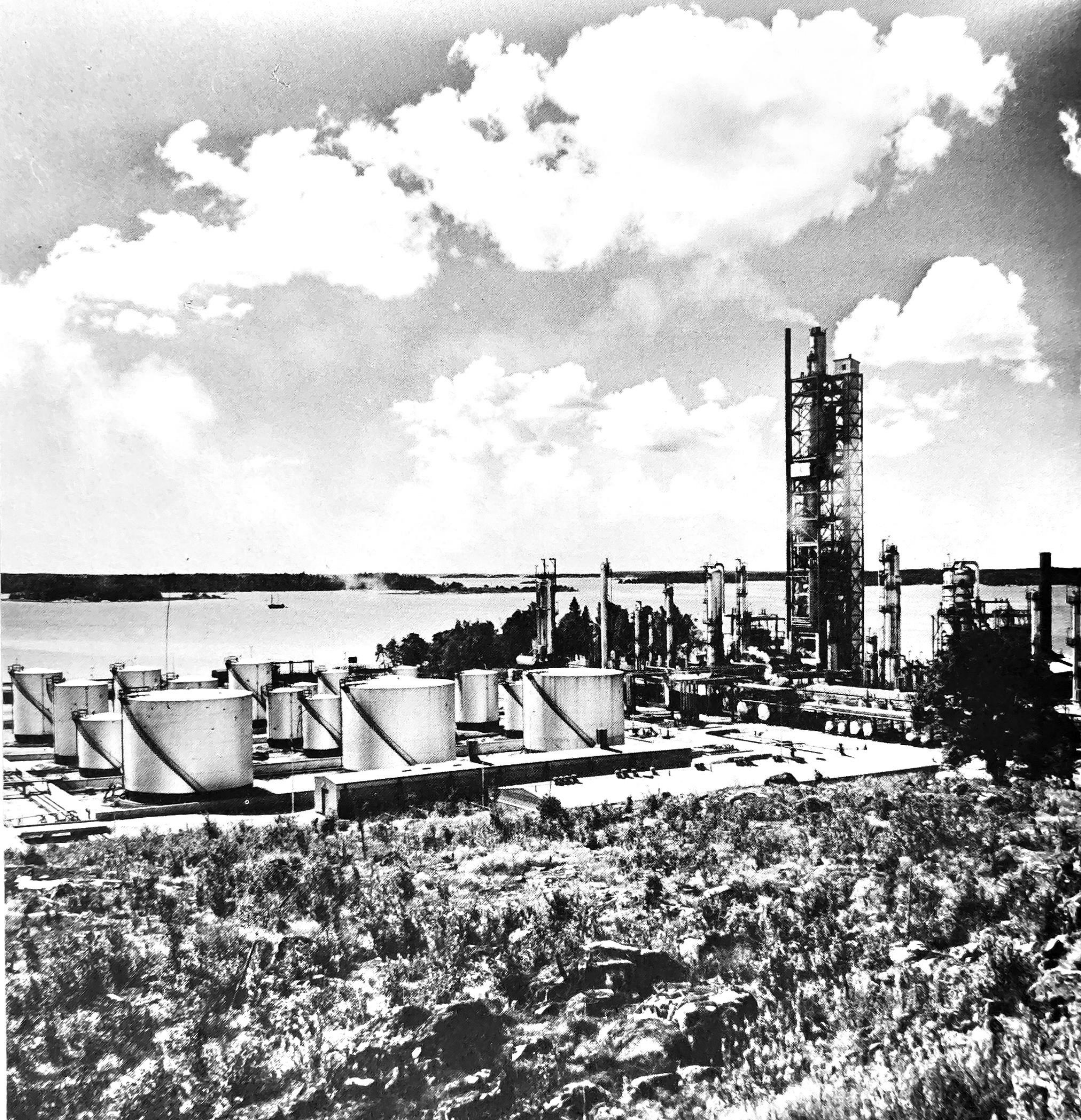
Muotoilua tuotteissa ja näyttelyissä

Merkittävä kausi Oy Konttorityön historiassa oli vuosiin 1956–1969 sijoittunut Olivettin kausi eli aikakausi, jolloin yritys ensimmäistä kertaa karsi monien edustusten valikoiman ja meni tavallaan strategiassaan äärimmäisyyteen: yhteen ainoaan suureen pääedustukseen. Olivettin kirjoitus- ja sähkömekaaniset laskukoneet olivat tuohon aikaan uuden muotoilun uranuurtajia koko maailmassa ja sitä mukaa Olivetti asetti edustajilleen myös hyvin pitkälle menevät ja tarkoin määritellyt ehdot siitä, millaisessa tilassa ja millaisin kalustein niitä sai esitellä. Oy Konttorityölle tämä merkitsi myymälätilojen perusteellista remonttia tuloksin, joista nämä kaksi kuvaa antavat osuvan näytteen

Mikroelektroniikan ja tietotekniikan aika 1970–1988

Suomi: vaurastuva korkeatekniikan maa

Viimeksi kuluneet vajaat kaksikymmentä vuotta sisältävät – muodostavat taas oman kokonaisuutensa ja – taas kaksi ääripäätään.
Tuon kauden aloitti maailmalla – ja meillä – sen nykyaikaisen mikroelektroniikan läpimurto, joka sitten johti markkinoiden, tuotevalikoimien, työelämän, konttoribisneksen ja lopulta melkein koko elämäntavan muutokseen. Mikroelektroniikka alkoi räjähdysmäisesti kehittyä juuri 1970-luvun alkaessa ja se johti jo vuonna 1971 mikroprosessorin julkistamiseen. Koska mikroprosessori on vain niin monipuolisen tietokoneen keskusyksikkö kuin millaisen käytettävissä oleva tekniikka sallii valmistaa, oli tie avautunut

- atk:n ennennäkemättömään hajauttamiseen,
- automaation uuteen aaltoon useammilla työpaikoilla kuin historiassa milloinkaan ennen,
- aivan uusien automaatiomuotojen, kuten konttoriautomaation tuloon,
- tietokoneen saapumiseen jokaiselle yksilölliselle työpaikalle,
- kotitietokoneiden kehittymiseen . . .

Seurauksena tästä vallankumouksesta – joka, teknisten ja taloudellisten kehityspaineiden toimiessa sen hiivana, oli ollut muhimassa ja 1950-luvulta, puolijohdetekniikan alusta asti – olivat sitten muut muutokset, jotka ovat tehneet arkipäiväisestä elämästä niin toisennäköistä kuin ennen:

- tietoliikenne, joka sallii
- rahattoman maksuliikenteen
- ja satelliittien avulla kansainvälistää itsensä,
- työpaikkojen yhä enenevä siirtyminen työnantajan toimistosta koteihin
- tai työntekijän kotia lähellä oleviin, vuokrahuoneistoissa toimiviin satelliittitoimistoihin,
- koko tietotekniikka
- maailmanlaajuisine automaattipuhelinjärjestelmineen,
- elektronisine posteineen,
- monitoimintopuhelimineen,
- konttorin pöydälle tulleine telekseineen,

Uuden teollisuus-Suomen tärkeimpiä perusteita – joskin suuren yleisön vähemmän tuntemia – on sen nopeasti kehittyvä kemian teollisuus, jonka kasvu joskus 1950-luvulla lienee ollut prosenteissa ilmaistuna jopa maailman nopeinta. Enemmäksi kuin pelkäksi symboliksi tälle asialle muodostui öljynjalostus, joka alkoi Neste Oy:n upouudessa jalostamossa Naantalissa vuonna 1957.

- uusine konttorikoneineen,
- kuten kopio- ja telekopiolaitteineen . . .

Sanalla sanottuna: kaikki se, mitä tiivistettynä on esitetty sivujen 12-13 katsauksessa "Konttori 1988" on toteutunut vuodesta 1970 tapahtuneen teknisen kehityksen tuloksena.

Tämän kehityksen alkaessa vasta alle 20 vuotta sitten Suomi oli vielä paljolti sama muuttoliikkeen jäljiltä juuriaan etsivän kansan maa kuin jo 1960-luvullakin. Tänään se on – vaikkakin ulkonaisesti muutosta näyttäisi tapahtuneen vähemmän kuin vuosien 1950 ja 1970 välillä – taas, aikakautensa toisessa ääripäässä, aivan toinen kuin elektroniikkakumouksen alkaessa vuonna 1970.

Tämän päivän suomalaisen elintaso on keskimääräisesti otettuna huikean paljon korkeampi kuin milloinkaan ennen.

Sille nimittäin ovat ominaisia:

- tulotason nousu,
- lisääntynyt rahan vapaa liike,
- kasvanut joustavuus lainojen käytössä myös yksityiselämässä,
- kiinnostus sijoitustoimintaan uutena yksityishenkilöidenkin taloudellisen toiminnan muotona,
- kansanmatkailun räjähtävä kasvu Euroopan etelärajalta syleilemään koko maapalloa,
- aineellisen vaurauden ilmentyminen yhä kasvavina sijoituksina yksityiselämän ja vapaa-ajan kalleisiinkin toimintoihin,
- vapaa-ajan käyttöä markkinoivien monitoimikeskusten suoranainen buumi uutena bisnesalueena.

Siinä joukko näkyvimpiä maamerkkejä, joiden perusteella 1980-luvun ja varsinkin sen jälkipuoliskon suomalaisen kuluttajan maailma ulkonaisilta piirteiltään eroaa kaikista sitä edeltäneistä ajoista.

Talouselämän kannalta kuitenkin myös sen pohjavirroissa tapahtuneet muutokset, jotka ovat mahdollistaneet myös uudet kulutuksen ilmiöt, ovat olleet 1970- ja 1980-luvuilla varsin merkittäviä. Ja ne asettuvat kerran taas tätä aikakautta luonnehtivan kehityksen ääripäiksi: 1970-luku teki sen työn, jonka hedelmistä sitten 1980-luku saa nauttia.

1970-luku nimittäin teki lopullisesti Suomesta korkeatekniikan maan. Sen aikana suomalainen elektroniikkateollisuus koki varsinaisen läpimurtonsa, muuttui merkittäväksi osaksi vientiteollisuutta ja – hämmästytettyään maailmaa aluksi omilla tuotekehityssaavutuksillaan – alkoi etsiä itselleen tunnustettua kotipaikkaoikeutta maailmalta. Kun sitten insinöörien sijasta markkinointiasiantuntijat – usein talousinsinöörejä! – menivät ulkomaille suomalaisina kauppamiehinä – ja 1980-luvulla yhä useammin – yritysostajina, oli lopultakin saavutettu niitä tavoitteita, jotka joskus 1950-luvulla näyttivät perin kaukaisilta toivottaessa aikaa, jolloin suomalainen ei osaa vain tehdä, vaan myös markkinoida maailmalla. Tässä suhteessa varsinkin

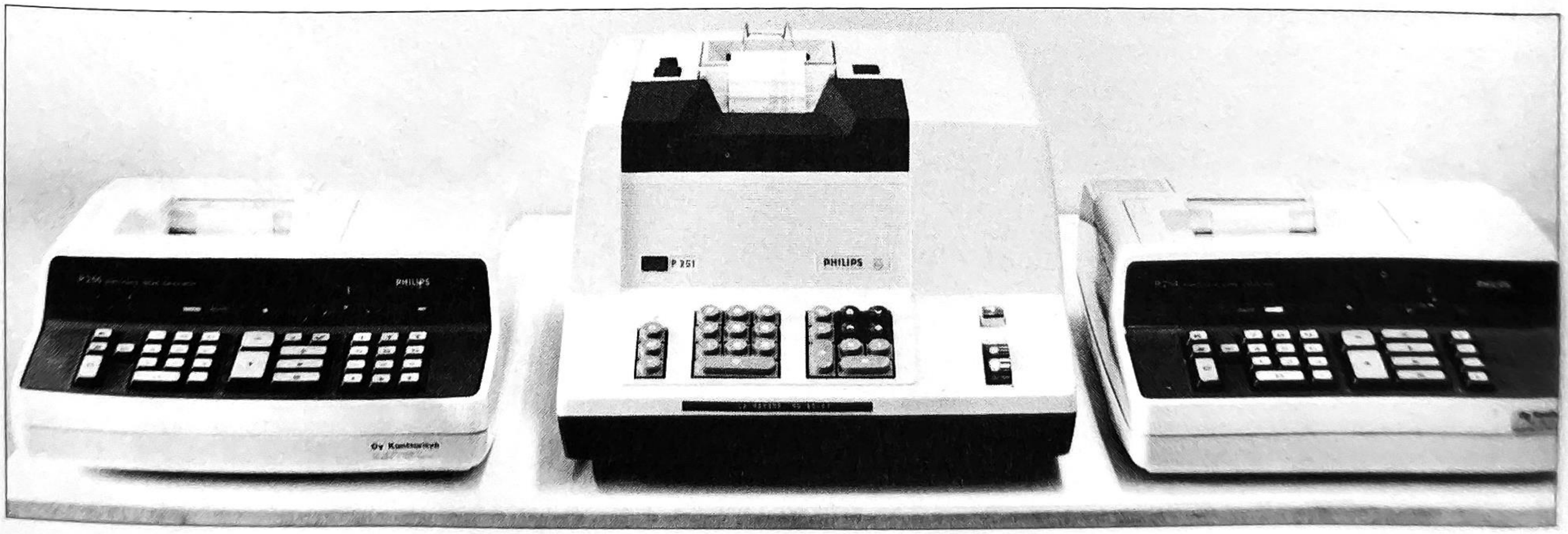
1980-luku on aikaa, jollaista Suomen talouselämä ja Suomi kansainvälisten markkinoiden läsnäolijana ei ole koskaan aiemmin elänyt.
Suomi tänään näyttää olevan myös korkeatekniikan maa hyvin tasapainoisella tavalla! Joskaan se ei aina rakenna perustekniikkaa niin paljon kuin jotkin toiset, se jatkaa "pienelle sopivien aukkojen" täyttämistä. Moni suomalainen korkeatekniikan tuote on tehty täyttämään tällaista aukkoa 1970- ja 1980-lukujen aikana.
Mutta aina ei näin ole laita; joskus, kuten Vaisala Oy:n esimerkki osoittaa, suomalainen korkeatekniikka perustaa myös aikaisemmin rakennetulle, tukevalle pohjalle, jonka periaatteessa kuka hyvänsä muukin aikoineen olisi voinut vallata – mutta ei vain ollut sitä tehnyt.
Muuttuminen korkeatekniikan maaksi on prosessi, jonka kaikki maat ovat joutuneet käymään läpi viimeisten 20 vuoden aikana – koska nykyaikainen korkeatekniikka ei ole sen vanhempi. Millekään tähän muutokseen joutuneelle maalle se ei ole ollut helppoa. Aivan ilmeisesti Suomi on osaltaan tässä muutoksessa pärjännyt hyvin. Voisi jopa sanoa, että jollakin tavalla Suomi tuntuu olevan nykytekniikalle yllättävän hyvin istuva ympäristö. Tulee kysyneeksi, johtuuko se siitä niin maailmalla kuin Suomessakin yllättävän huonosti tunnetusta seikasta, että täällä on UNESCO:n laatiman tilaston mukaan enemmän väestöstä suhteellisesti suurempi osa insinöörejä kuin missään muualla maailmassa (tosin Ruotsi puuttui tilastosta!)?
Ja vaikka korkeatekninen Suomi on huikean materialistinen maa, ei esimerkisi juuri mikään niistä kauhukuvista, joita automaation uuden aallon 1970-luvulla ennakoitiin tuovan esimerkiksi työllisyyteen ja kokonaisten sukupolvien edessä olevaan muutosvaatimukseen, ole meillä toteutunut. Tietotekniikka työpaikoilla – kiistelty asia joka konttorin kehityksen ytimenä on myös tämän kirjan aihepiirille keskeinen – on tehnyt Suomessa hyvinkin pehmeänä vastaanotetun läpimurron eikä juuri aiheuttanut vanhoille työntekijöille ylivoimaista muutospainetta. Ja niinikään suomalainen näyttää – ikäkaudestaan riippumatta – hyvin joustavasti sopeutuneen siihen 1980-luvun elinympäristöön, joka on aineellisessa suhteessa jälleen kerran, paitsi rikkaampi, myös muodoiltaan erilainen kuin entiset.

Konttorin laskutekniikkaa . . .

Alla:
Jos Philipsin elektroniset pöytälaskukoneet olivatkin Oy Konttorityölle mielenkiintoinen alueenlaajennus ja uusi haaste, niin toki yhtiö teki töitäkin uutterasti niiden parissa. Historiaan jäävällä tavalla se tuli vahvistetuksi vuonna 1972, jolta yhtiö sai Philipsin palkinnon myyntisaavutuksistaan. Syytä palkitsemiseen varmaan olikin, myyntitavoitteet oli saavutettu nimittäin 175-%:sti, kunniakirjan tekstin mukaan mm. "valppaalla organisaatiolla", joka kohtasi "kasvavan kilpailun" ja "epäröivän taloudellisen ympäristön" myynnille aiheuttamat vaikeudet

Alla:
Philipsin edustuksen kausi toi elektroniset pöytälaskukoneet uudeksi, näkyväksi osaksi Oy Konttorityön markkinoimaa tuotevalikoimaa. Monikaan ei ehkä muista enää, että neljää laskutoimitusta toteuttava ja muuten lähinnä kirjanpitäjän toiveita vastaava elektroninen laskukone oli 1960-luvulla erikoisena saavutuksena tervehditty uutuus. Philipsille laskukoneiden mallit P 251 – P 256 olivat tällä alueella merkittävä lippulaiva – ja Oy Konttorityölle tärkeä tuoteryhmä sekä näyttävä alueenlaajennus

Konttorityö: tuotekuva hioutuu nykyiselleen

Vuonna 1970 tapahtunut Philipsin toimistotietokoneiden siirtyminen Oy Philips Ab:n edustuksiksi Suomessa ja Philipsin laskukoneiden valmistuksen lopettaminen vuonna 1973 merkitsivät uutta ja erikoista vaihetta Oy Konttorityön kehityksessä.
Ensinnäkin näiden tuotteiden mukana poistui eräs kokonainen lohko Oy Konttorityön kattamasta tuotekuvasta.
Ja toiseksi, nykypäivään ja ilmeisesti myös pitkälle tulevaisuuteen nähtävissä olevaan aikaan asti tämä tapahtuma lopullisesti hioi Oy Konttorityön edustaman tuotekuvan sellaiseksi kuin se tänäänkin on. Sen muodostavat olennaiselta osaltaan nyt Philipsin valmistamat sanelimet ja saneluun liittyvät muut tuotteet, välineet ja järjestelmät.
Niiden lisäksi Oy Konttorityö on aina viime aikoihin asti myynyt myös Japanissa valmistettua Itos-merkkistä elektronista pöytälaskukonetta, joka on suunniteltu lähinnä yityselämän rutiinitehtäviin.
Lisäksi myös yhtiön kehittämä oma tuotanto, perinteinen rahasarake, on ollut aina viime aikoihin asti niiden saatavissa, jotka sitä ovat halunneet tilata.
Mutta tuon äsken mainitun muutoksen periaatteellinen kantavuus tulee kaikkein selvimmin näkyviin, jos me kuvaamme sitä nykyaikana varsin tutulla termillä, jollaisia ei suomalaisen Philips Data Systems'in perustamisaikana vielä ollut edes olemassa. Philipsin valmistamien lasku- ja toimistotietokoneiden poistuttua Oy Konttorityön edustuksista merkitsi nyt lopullisesti myös sitä, että yhtiön tuotevalikoimaan ei käytännöllisesti katsottuna enää kuulunut – eikä kuulu – lasku- eikä tietoteknisiä tuotteita eikä laitteita.
Tämä muutos merkitsi sen vuoksi suorastaan kokonaisen aikakauden päättymistä Oy Konttorityön historiassa, vieläpä aikakauden, jota oli kestänyt yhtiön perustamisesta saakka ja joka liittyi yhteen kaikkein eniten käytetyistä ja keskeisimmistä konttorikoneiden lajityypeistä.
Yksin jo sanelinten kausi Oy Konttorityössä täyttää tänä vuonna 26.10.

22 vuotta. Ne edustavat siis jo pitempää kautta kuin yksikään yhtiön historian muu jakso on ollut. Voidaan jo todeta, että tämä aika on ollut riittävän pitkä tekemään Oy Konttorityötä keskeisen sanelinalan yrityksen Suomessa. Sen hallussa on tämän alan suurin markkinaosuus - noin 75 prosenttia - ja se on hankkinut tietotaitoa suomalaisen bisneselämän, sairaala- ja oikeuslaitoksen, eduskunnan hallinnon, virastojen ja tutkimuslaitosten kyllästämisestä sanelimilla sekä erityyppisillä sanelujärjestelmäratkaisuilla kautta koko maan. Oheiset kuvat kertovat työn tästä puolesta lähemmin ja valottavat myös olennaisia yksityiskohtia siitä, mitä sanelu tänään on.

Yhteenvetona Oy Konttorityön tähänastisesta sanelinkaudesta voidaan todeta, että yhtiö on onnistunut samalla kertaa tulemaan vaativiinkin tehtäviin erikoistuneeksi sanelintekniikan erikoisliikkeeksi ja säilymään monilmeisenä ja monitoimisena konttoribisneksen laajan merkityksen yleisyrityksenä. Tosin myös itse sanelutekniikka ja koko sanelun taustalla oleva ajatustapa sekä sen sovellusideat ovat samanaikaisesti valtavasti kehittyneet. Oy Konttorityö on siis saanut olla aitiopaikalla seuraamassa tätä kehitystä, joskus olla myös itse vaikuttamassa siihen. Kotipaikkaoikeus nykyaikaisessa sanelubisneksessä sen on täten ollut helpompi saavuttaa kuin muiden. Mutta toisaalta myös panostamista mukanaolo on vaatinut - eivät senkään antamat edut ilmaiseksi ole tulleet.

Ja lujan otteen pitäminen näistä kahdesta yrityskuvan eri puolesta on ehkä ulospäin se merkittävä tulos, jonka Oy Konttorityö tällä viidennellä, edelleen jatkuvalla kaudellaan on jo ainakin tähän mennessä saavuttanut.

Yksituoteajattelu ja sen mukainen strategia eivät ole antaneet Oy Konttorityölle koskaan olemassaolonsa aikana sellaista kapea-alaisen, ahtaan ja käpertyneen yrityksen leimaa, joka voimakkaasti erikoistuneeseen yritykseen hyvin helposti liittyy. Tosiasia nimittäin on, että myös kautta koko yksituotestrategian kauden Oy Konttorityön image on säilynyt samalla tavalla ilmavana ja liikkuvana kuin monituotekaudellakin tai ylipäänsä kaikkina yhtiön olemassaolon kausina. Ilmeisesti talon identiteetti, jonka jo Markus Hynninen pani alulle, riittää pitämään sen omaleimaisuutta yllä.

Myöhemmin tässä kirjassa on, Oy Konttorityön profiilia kuvattaessa, joustavuus todettu yhdeksi sen tunnusomaisista piirteistä. Tämä ominaisuus on epäilemättä myös tuonut oman lisänsä Oy Konttorityön ilmeen säilymiseen niin monipuolisena; koskaan siellä ei ole nimittäin tiukkapipoisesti katsottu yhteen ainoaan tuotteeseen ja sillä varjolla kieltäydytty tutkimasta, myyntiin otettaviksi harkitsemasta, tarvitsijoille hankkimasta ja joskus ainakin jonkin aikaa päätuotevirtojen rinnakkaispuroina myynnissäkin pitämästä myös muita, joskus melko kokeileviakin tuotteita. Itse asiassa rahasarake

. . . ja atk:ta

Yllä:
Philipsin 1969 julkistama uusi tuote ja samalla uusi käsite – toimistotietokone – ei sen enempää käsitteenä kuin toteutuksenakaan tänään tunnu kovin kummalliselta asialta. Mutta omana aikanaan se oli sitä useammassakin kuin yhdessä suhteessa. Se toi tietokoneen jo nimittäin ennen minitietokoneiden ajan varsinaista vauhtiinpääsyä ulos konehuoneesta ja vei sen suoraan käyttäjän lähelle. Toimistotietokone teki käyttäjän myös tutuksi määrätylle tehtäväalueelle – ja nimenomaan toimiston työhön – tarkoitetun tietokoneen kanssa. Täten se ennakoi vasta aavisteltua atk:n hajautusta, tietokoneiden koon merkittävää pienenmistä ja niiden käytön joustavuuden kasvua sekä vihdoin myös toimistoautomaatiota

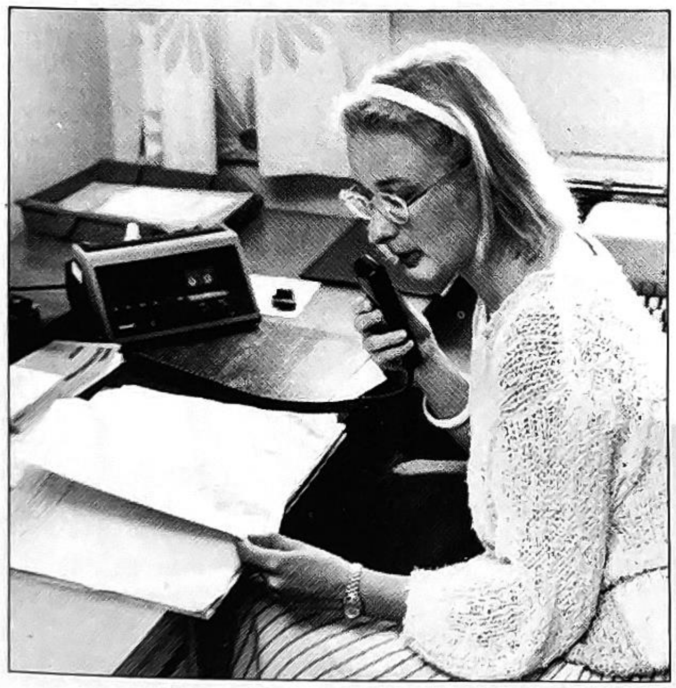
Oikealla:
Tasavallan presidentti Urho Kekkonen poikkesi vuoden 1970 Kt-näyttelyssä Oy Konttorityön osastolle, jossa ekonomi Ora Kovero ja myyntineuvottelija Sylvi Jormanainen esittelivät hänelle Philipsin toimistotietokoneita

Sanelun monet mahdollisuudet

Yllä:
Oy Konttorityö on aikoinaan julkaissut jopa oman sanelimen käytön opaskirjasen

Alla:
Lääkärit potilaskertomuksineen ja vastaanotto- ja toimenpidedokumentteineen ovat yksi sanelimien luonnollisimpia ja suurimpia käyttäjäkuntia

Yllä:
Nykyaikainen sanelinjärjestelmä käsittää monia tärkeitä piirteitä: sekä sanelun että sanellun purkamisen mahdollistavat laitteet, sanellun siirtämisen suoraan mikrotietokoneen kautta näppäilemällä levykkeelle ym. Philipsin sanelimien mikrokaseteilla on taas sekä visuaalisella että elektronisella tekniikalla pyritty poistamaan yksi sanelimen käytön laajentumisen voimakkaimmista esteistä eli selailun vaikeus

Nykyaikainen sanelu on vaivatonta, jopa melkein huomaamatonta, tavallisen taskusanelimen pienen, kompaktin koon ansiosta

Oy Konttorityön ja sen jälleenmyyjäyritysten näyttelyosastoille on luonnollisesti viime vuosina antanut leimansa sanelinten esittely

Philips on kehittänyt sanelimien tutuksi tekemisessäkin uusia menetelmiä. Kesäkuun lopulla 1987 pidettiin Wienissä Philipsin ja julkisen sanan edustajien yhteiskokous, jossa mielipiteitä ja asenteita kokemuksia ja tietoja tuuletettiin yhdessä puoleen ja toiseen

on yksi tällainen, joskin pitkällä markkinakaarellaan selvästi muista poikkeava. Mutta tämän kirjoittaja muistaa elävästi myös miten pitkin 1970-lukua Oy Konttorityön hyllyiltä, sen näyttelytilassa, oli Olivettin kirjoituskoneita sulassa sovussa Citizenin pöytä- ja taskulaskinten ja monien muiden ajankohtaisten tuotteiden kanssa. Sense-kirjoituskonetta, samoin lyhyen aikaa myös muutamia muita koneita on myyty myös yksituotekaudella.

Itse asiassa: juuri Konttorityön joustavuus siinäkin suhteessa, että sinne voi - ja voi yhä vieläkin - tulla tiedustelemaan vaikkapa yksin kappalein asti jotakin juuri sillä hetkellä haluamaansa tuotetta, on varmasti ratkaisevalla tavalla vaikuttanut siihen, että tämä yhtiö ei ole koskaan, yksituotestrategiaansa siirryttyäänkään, alkanut tuntua ahtaalta firmalta. Se että toiveet eivät ole aina toteutettavissa, ei Oy Konttorityön vika ole - ja siinäkin tapauksessa talosta saa ainakin sen tunnun, että esitettyä kysymystä on kuunneltu ja siihen on haluttu ottaa kantaa.

Yksi tärkeä tuotteiden - tavallisemmalla kielellä: palveluiden - ryhmä, joka on myös yksiedustusstrategian aikana säilynyt Oy Konttorityön tarjoamassa repertoaarissa, ovat sen historiaan läheisesti aina liittyneet korjaamo ja huolto. Myös niitä on lähemmin selostettu toisaalla tässä työssä.

Hiljainen mutta korvaamaton: huolto- ja korjaamotoiminta

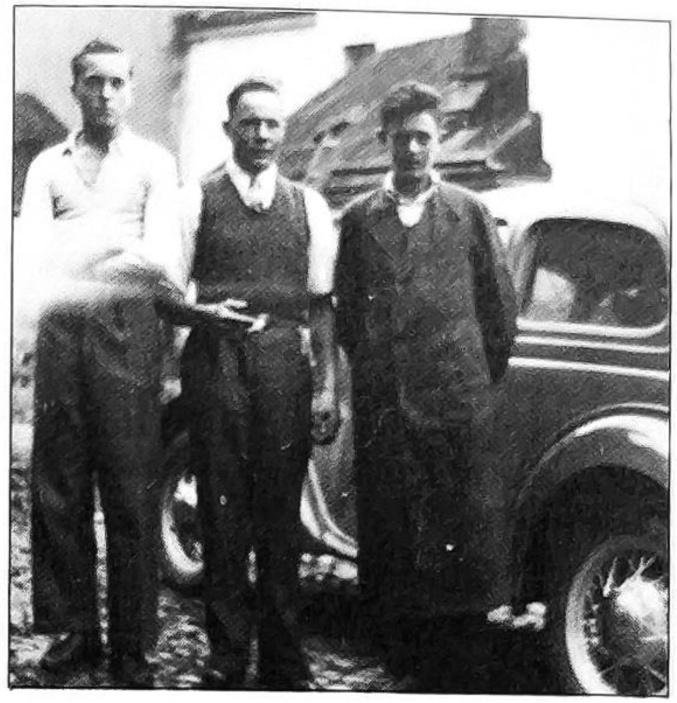

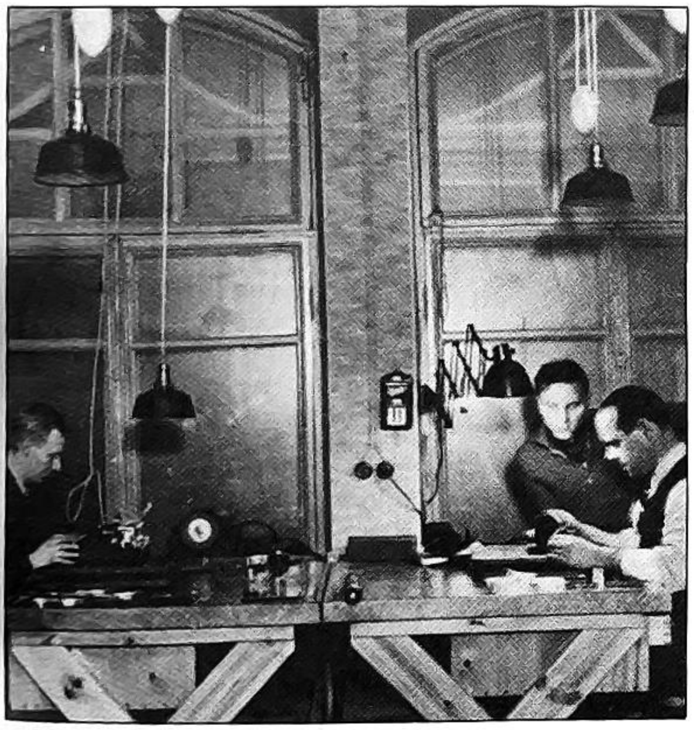

Viereinen sivu:
Korjaamo- ja huoltotoiminta ovat olleet aina keskeisessä asemassa Oy Konttorityön piirissä. Niinpä myös tapa sisällyttää jälleenmyyjä- ja korjaamoverkon kartta aina yhtiön näyttelymateriaaliin vakiintui melkeinpä toiminnan alusta saakka, sillä se on näkyvissä yhtiön näyttelyosastoista otetuissa kuvissa jo ennen sotia. Monituotekaudella 1945–1955, jolloin kyky suorittaa monipuolisia merkkikorjauksia oli markkinoilla tärkeä tekijä, tähän seikkaan näyttää kiinnitetyn vielä entistä enemmän huomiota – tavalla, joka ei konttorikoneliikkeissä ollut ehkä aivan yleinen. Korjaamon toimintaa esiteltiin suurilla valokuvilla ja korjaamopisteiden kartta sisälsi entistä enemmän kohteita. Valokuvien ja kartan asetelma toistui näyttelystä toiseen, aina samanlaisena kuten tämä kolmen kuvan sarja osoittaa, ja siitä riippumatta, millä tuotteilla kussakin näyttelyssä oli pääpaino

Oikealla:
Viipurin Systeman korjaamon miehet (vasemmalta) V. Tulamo, V. Männistö ja O. Niemi sekä yhtiön vihreä Ford Junior vuonna 1936. Kaikki kolme henkilöä olivat taitavia konttorikonealan korjaamoammattilaisia ja tekivät vielä pitkän päivätyön Oy Konttorityössä Helsingissä

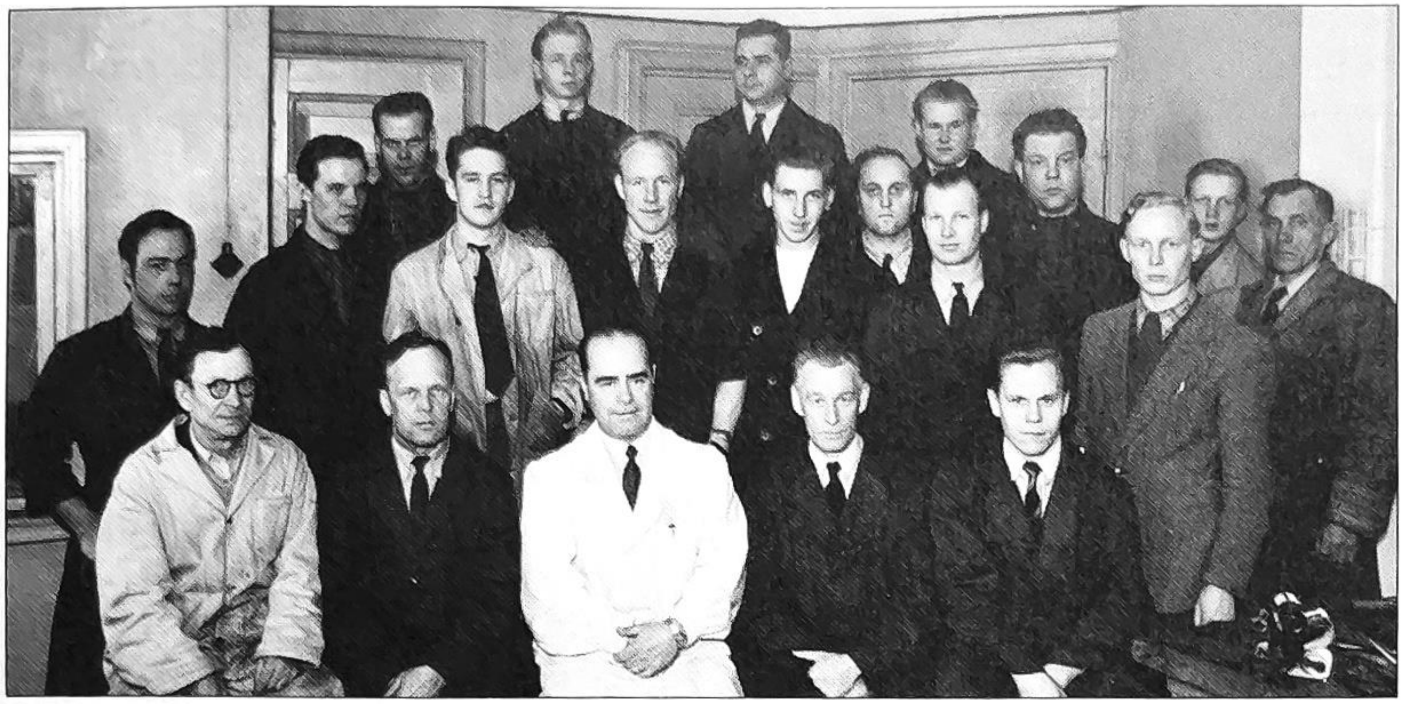

Vasemmalla:
Ensimmäinen korjaamo oli toiminnassa yhtiön ensimmäisistä kuukausista alkaen

Oikealla:
Tulevia huoltomiehiä opintiellä 1940-luvulla

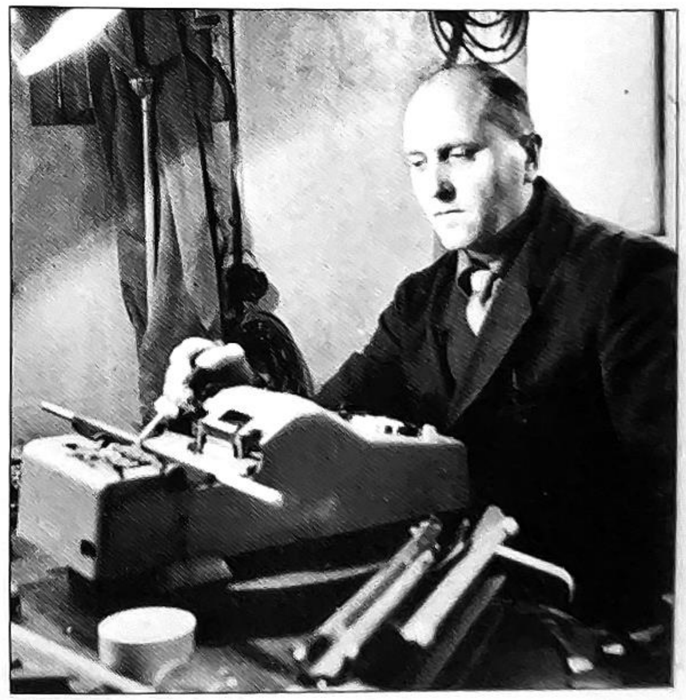

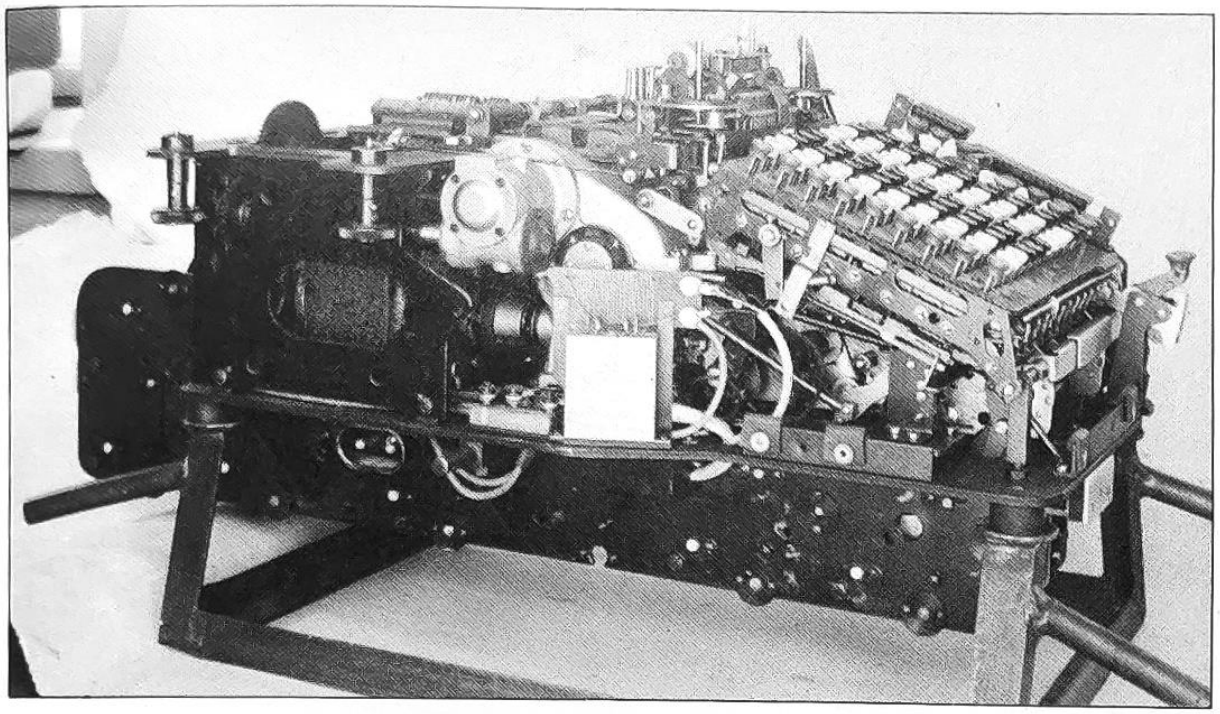
Vasemmalla:
Nuoria huoltomiehiä 1950-luvulla

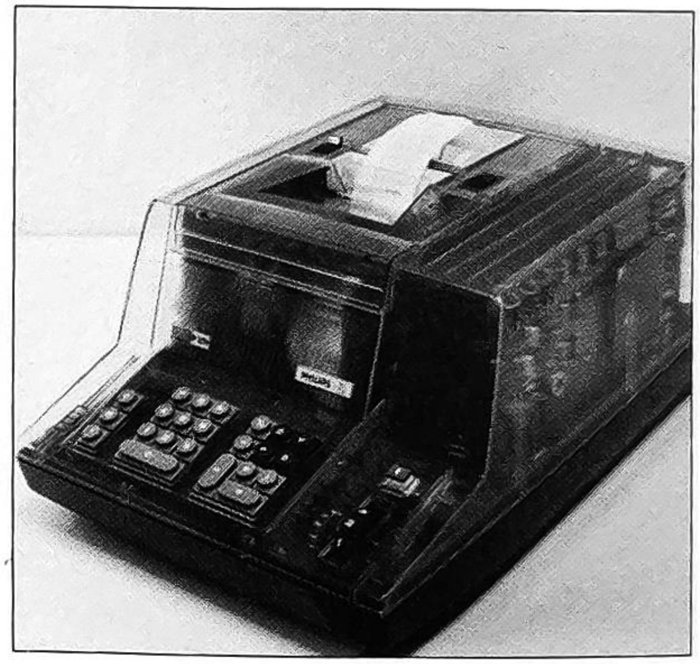
Mutta myös mekaanisten lasku- ja konttorikoneiden korjaus- ja huoltotarpeissa Oy Konttorityö pystyy vielä tänä päivänä ratkaisemaan monia sellaisia ongelmia, joihin riittävästi erikoistunutta huoltoa alan liikkeistä alkaa olla vaikeata saada. Ei vähiten ole tähän vaikuttanut sodan jälkeisen monimerkkikauden oppi, jonka jälkiä monet taidot ja suorituskyvyt vielä mekaanisten koneiden alalla ovat säilyneet yhtiössä käyttökelpoisina

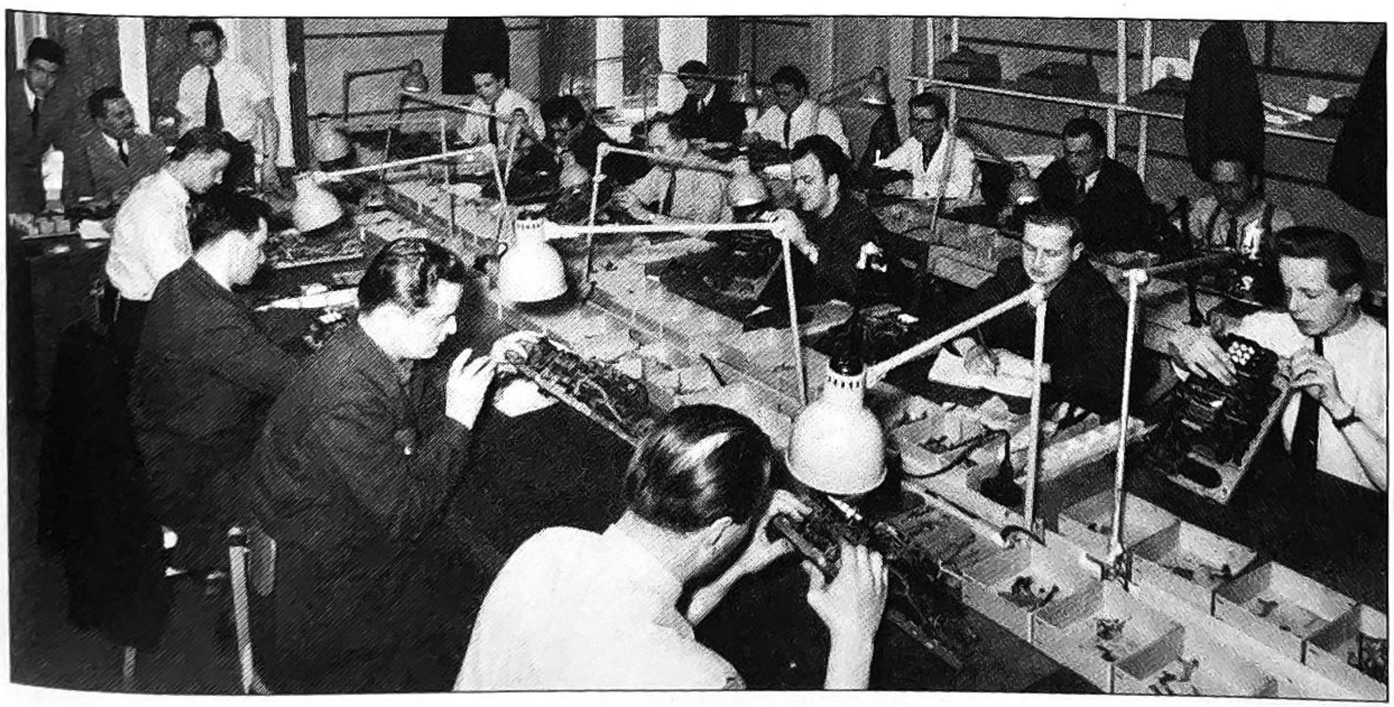

Vasemmalla:
Perinteisen konttorin mekaaninen laskukone oli huippuhieno, monimutkainen, mekaaninen laite, jonka kunnostamisessa ja korjaamisessa tarvittiin tottunutta ammattilaista, paljon kokemusta ja ongelman tarkastelutaitoa

Alla:
Oy Konttorityön korjaamo- ja huoltotoiminnassa keskeinen elektroniikka on ollut asianmukaisella paikallaan jo kauan. Yhtiö on pyrkinyt myös tällä suunnalla seuraamaan tehokkaasti aikaansa, mutta raameja elektroniikan huoltokoulutukselle toivat niin Olivettin kuin sittemmin nimenomaan Philipsin uusien, jo tietotekniikkaa ennakoiden konttorikoneiden edustus- ja huoltovelvollisuudet

Yllä:
Philipsin elektronisen pöytälaskukoneen läpinäkyvä esittely- ja opetusmalli osoittaa, miten elektroniikka on muuttanut – jo alkuvaiheissaan ja saavutusten ollessa tämänpäiväisiin verrattuina vielä suhteellisen vaatimattomia – laskukoneiden toteutusta. Vastaavasti konttorikoneiden huoltomekaanikon ja korjaajan niin työ kuin koulutuskin ovat jo kauan painottuneet mekaniikan ohella myös pitkälle elektroniikkaan

Olivettin ja Philipsin koneet panivat kasvattamaan huoltohenkilöiden uuden sukupolven.

Jälleenmyyjä- ja korjaamoverkosto esitti Oy Konttorityön toiminnassa alusta saakka tärkeätä osaa. Yksi ensimmäisiä ja aktiivisimpia jälleenmyyjiä oli Turun Konttorikone

Viereinen sivu:
Turun Konttorikone Oy:n näyteikkuna monituotekauden ajalta

Jälleenmyyjien verkko

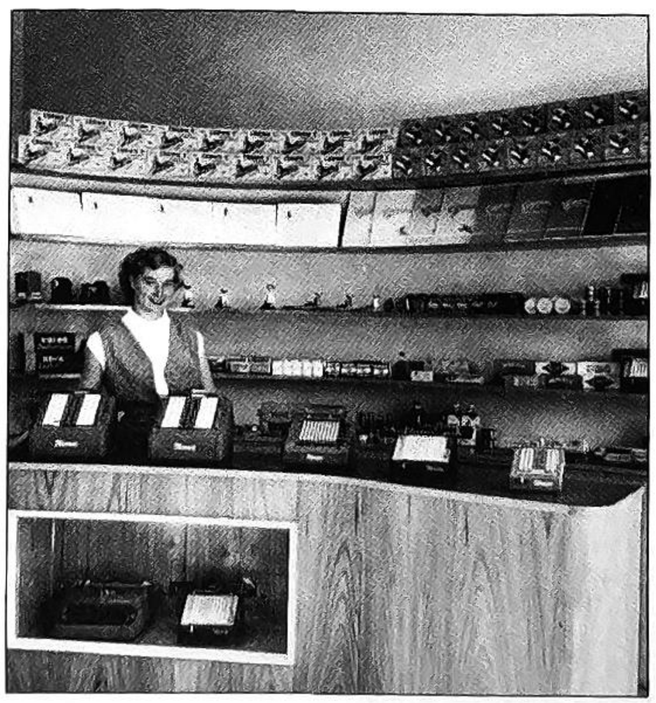
Yllä:
Sisäkuva edellisen sivun ikkunan taakse katsottuna
Sisäkuva Turun Konttorikoneen myymälätilasta

Oikealla ja oikealla ylhäällä:
Olivetti näkyi aikanaan selvästi myös jälleenmyyjien ikkunoissa omalla tyylillään.

Kotkan Systema oli toinen jälleenmyynti- ja korjaamopiste
Alla:
Kotkan Systema ulkoa . . .

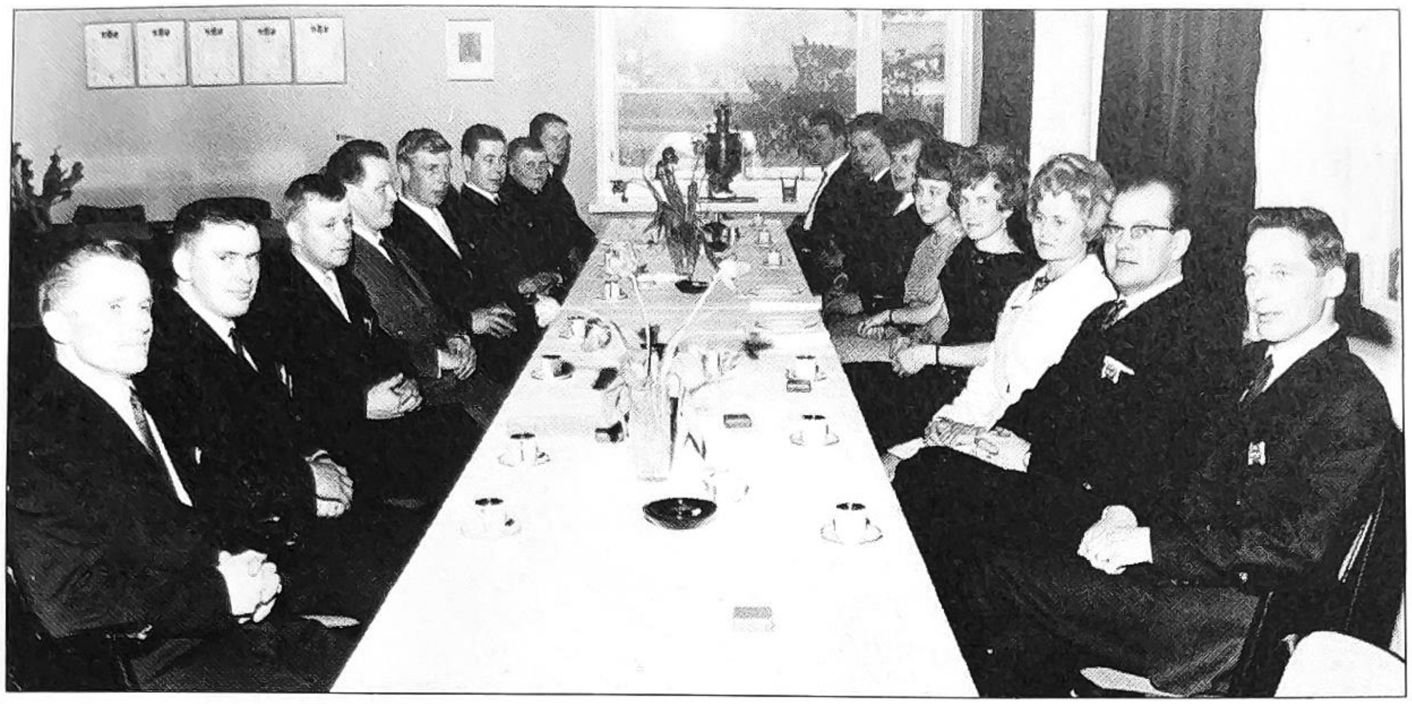

Vasemmalla:
. . . ja sisältä monituotekauden kestäessä

Sisäkuva Kotkan Systemasta näyttää perinteiselle konttoriajalle tunnusomaisen piirteen. Hyvän liikkeen tavaravalikoima koostui suuresta määrästä tuotenimikkeitä, joista valtaosa oli yleensä erilaisia tarvikkeita. Nykykonttorissa näin ei ole, osaksi siksi, että tietotekniikka ja automaatio ovat usein tehneet mekaaniset välineet tarpeettomiksi, mutta osin myös siksi, että konttoribisneksessä kustannusten kasvu on pannut karsimaan tavaravalikoimia

Markus Hynninen pyrki rakentamaan Oy Konttorityölle alusta saakka laajan, mieluimmin koko maan kattavan jälleenmyyjien, alaedustajien ja koneiden huoltoon kykenevien yritysten ketjun. Alaedustajat, "diilerikauppa", kuten menettelyä nykyään nimitettäisiin, on perinteisesti, ja meillä ainakin Systeman ajasta saakka, ollut konttorikoneiden maahantuonnin ja tukkumyynnin noudattama vakiomenettely. Eikä Markus Hynninen, joka ilmeisesti halusi tehdä uudesta yrityksestään joka suhteessa ensiluokkaisen, tässäkään asiassa syyllistynyt siihen, ettei hän olisi kaikkeaan yrittänyt.
Tuloksia alkoi myös hyvin pian näkyä: Oy Konttorityön luultavasti ensimmäisessä messuesiintymisessä, jonka on täytynyt ajoittua vuoteen 1939, yhtiön osaston seinällä nähdään sittemmin, monien vuosikymmenten mittaan, uusille asiakaspolville tutuksi tuleva Suomen kartta, johon alaedustajien sijaintipaikkakunnat on merkitty näkyviin. Niitä - samalla silloisia keskeisimpiä kaupunkeja, konttoribisneksen luonnollisimpia tekopaikkoja ja monissa tapauksissa vanhojen Systeman diilerien kotikaupunkeja - oli tuolla kartalla tässä tilanteessa jo toistakymmentä.
Ja suurin piirtein sellaisena tilanne jatkui siitä pitäen, aina pitkälle sanelinaikakaudelle saakka. Syynä tähän oli se, että konttoribisneksen aluekeskuksen, kuten esimerkiksi alaedustajan, toimialueeksi ei riittänyt juuri sen vähempi kuin melko suuri talousalue - eli suunnilleen sellainen kuin muodostui kohtalaisen merkittävän kaupungin ympärille. Ja kun tällaisia kaupunkeja ei vielä 1960-luvun puoliväliin tultaessa ollut juuri sen enempää kuin 1930-luvullakaan, ei edellytyksiä jälleenmyyjäverkon merkittävälle laajentamiselle ollut.
Tilanne muuttui olennaisesti vasta kahden viime vuosikymmenen kuluessa, joiden aikana maan yleinen vauraus kasvoi merkittävästi ja uusien kaupunkikuntien lukumäärä kasvoi yli kaksinkertaiseksi. Nyt niiden toiveena oli voida suorittaa konttoritekniset hankintansa omalta eikä naapuritalousalueelta. Ja näin myös Oy Konttorityön jälleenmyyjien verkko taas kasvoi ja tihentyi sen jälkeen, kun uusia kaupunkeja alkoi syntyä 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulta lähtien. Toinen syy jälleenmyyjien lukumäärän kasvuun oli siinä, että markkinoinnin kohteina ja huoltoa tarvitsevina koneina alkoi yhä lisääntyvässä määrässä olla erilaisia ja kapeampaa valikoimaa edustavia laitteita kuin aikaisemmin, nimittäin sanelimia - elihän yhtiö keskellä loppuun viimeisteltyä sanelinaikaansa!
Ja näin on tultu siihen, että viime kahdenkymmenen vuoden aikana siihen asti melkein alusta vakaana pysynyt Oy Konttorityön jälleenmyyjien ja huoltopisteiden määrä - noin puolitoistakymmentä - on kasvanut jopa yli kaksinkertaiseksi.
Seuraavassa vilkaisemme Oy Konttorityön jälleenmyyjäliikkeiden arkeen ja juhliin viidenkymmenen vuoden ajalta kertyneen kuvavalikoiman pohjalta.

Vasemmalla:
Joensuun Konetarvike, Oy Konttorityön jälleenmyyjä Pohjois-Karjalassa, täytti 15 vuotta juuri vappuna 1966. Merkittävää sielläkin oli työpaikkauskollisuus: henkilöstön kahdeksastatoista jäsenestä kaksi oli silloin ollut palveluksessa 15 vuoden ja viisi yli kymmenen vuoden ajan

Oikealla:
Oy Konttorityö vietti 25-vuotisjuhliaan 4.1. 1964 yhteisten perhejuhlien merkeissä Hotelli Helsingin tiloissa. Kaikkiaan 20 työntekijää sai silloin ansiomerkin määrävuodet kestäneestä ja pitkäaikaisesta uurastuksesta saman yhtiön palveluksessa

Yhtiön 25-vuotisjuhliin sisältyi yhteinen juhla-ateria henkilöstölle

Vasemmalla:
Ansiomerkeillä palkitut henkilöstön jäsenet yrityksen 25-vuotisjuhlilla

Viereinen sivu:
kaksi rakennusta – kaksi osoitetta

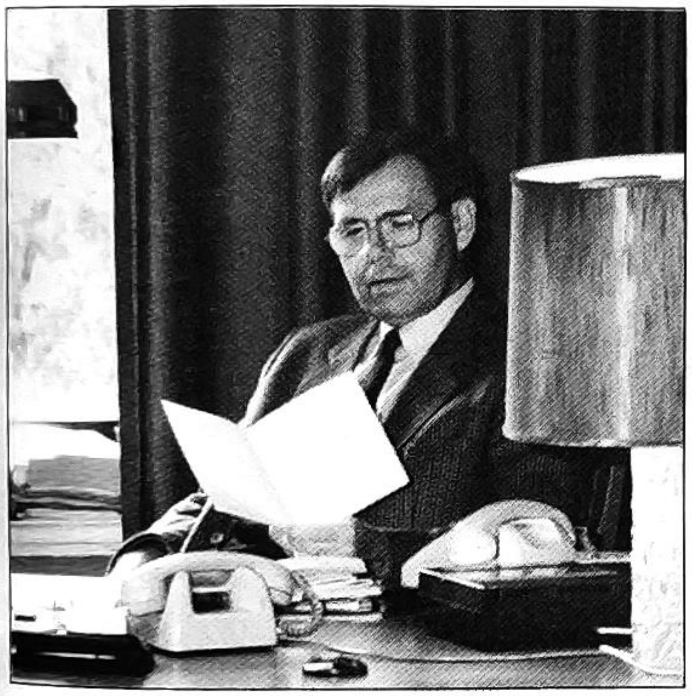
Oy Konttorityön tie: Aleksilta Lauttasaareen

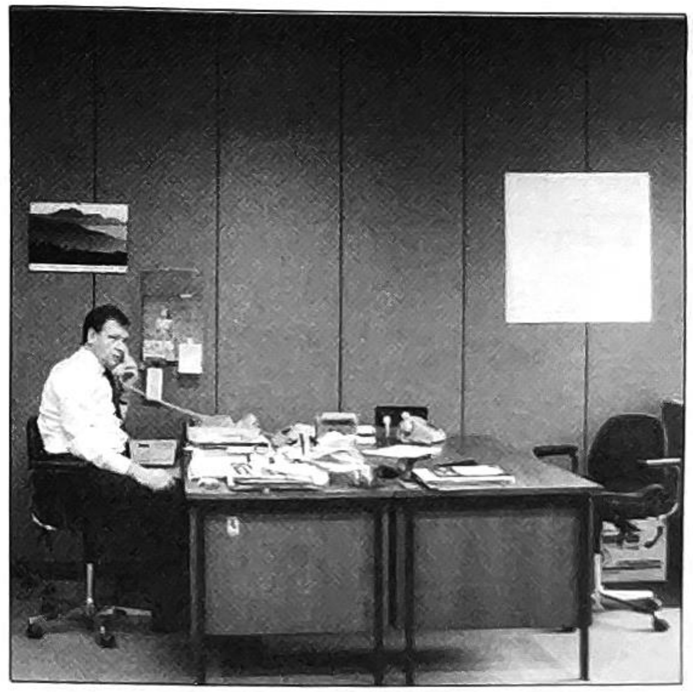
Vanha talo – vanhat interiöörit

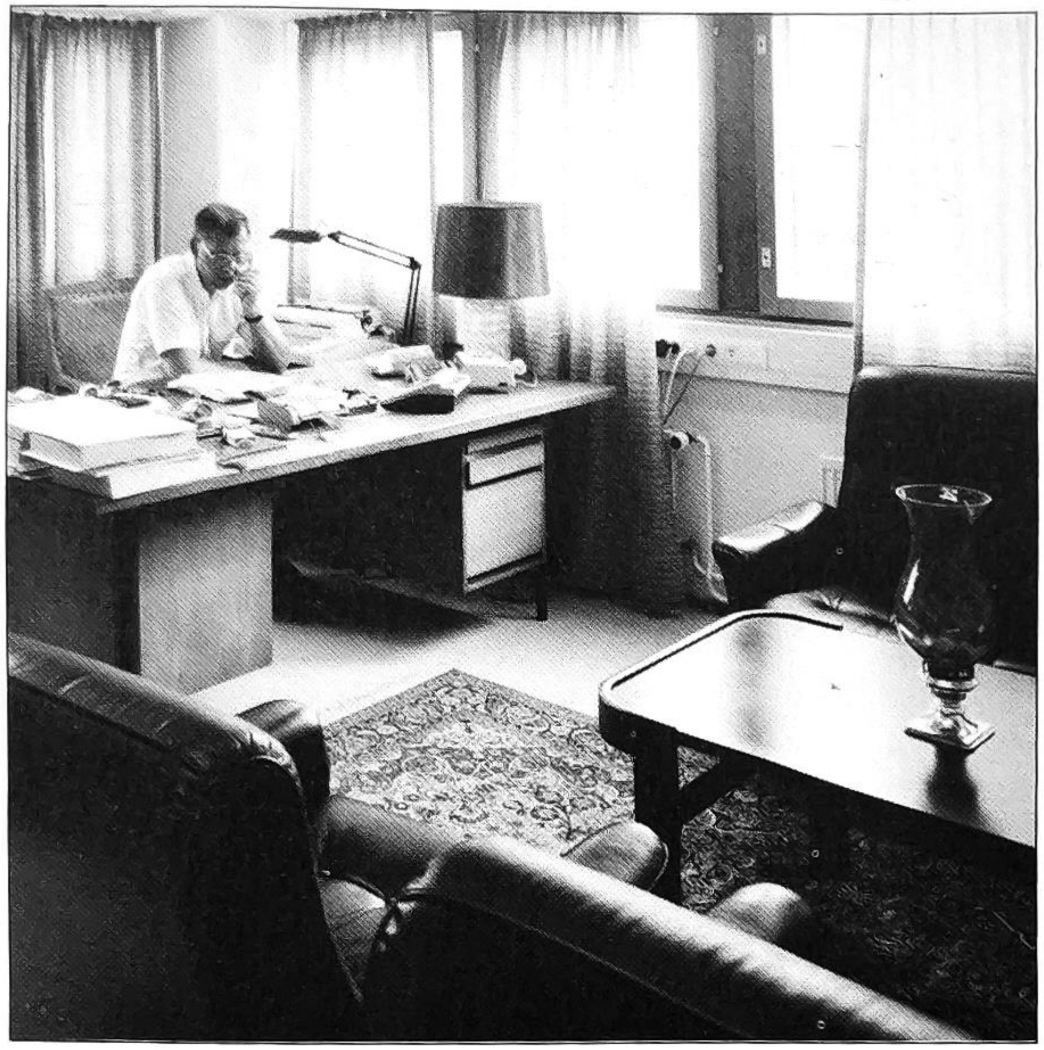
Oy Konttorityö on ollut koko olemassaolonsa ajan varsin kotipaikkauskollinen. Se on ollut sitä aivan sananmukaisesti, sillä se asusti samassa ydin-Helsingin korttelissa, jota rajoittavat Aleksi, Kluuvikatu, Pohjoisespa ja Fabianinkatu, melkein täydet perustamistaan seuranneet 48 vuotta.
Lokakuussa 1938 muodostetun yhtiön ensimmäinen osoite oli Aleksanterinkatu 38 – suurin näyteikkunoin varustettu huoneisto, joka aina lienee ollut hyvä liikepaikka. Melkein naapurissa, Mikonkatu 5, sijaitsi yhtiön ensimmäinen korjaamo.
Samassa tai viereisessä talossa kuin Konttorityön aikaisin myymälä ja konttori, mutta Kluuvikadun puolella asusti aikoja myöhemmin, 1960-luvun alkupuoliskolla, osa IBM:ää, joten näillä tienoilla on pitempiaikaistakin historiaa konttori- ja tietotekniikan bisneksen tyyssijoina. Olihan sitäpaitsi vanha Systemakin Aleksilla.
Kauaa ei Oy Konttorityö kuitenkaan viipynyt ensimmäisessä asunnossaan, vaan jo muutaman kuukauden kuluttua se muutti Pohjoisespan puolelle, kuuluisaan Grönqvistin kivimuuriin (Pohjoisesplanadi 25) ja otti sieltä käyttöönsä katutasossa olevan tilavan myymälän sekä kolmannessa kerroksessa sijaitsevan, noin 317 neliömetrin laajuisen konttori- ja näyttelytilan. Näiden tilojen historiaa on alkuvaiheiden osalta lähemmin selostettu kuvakatsauksessa (sivuilla 40–41) ja Olivettin kauden osalta sivuilla 62–63.
Täällä Oy Konttorityön koti oli sitten aina vuoteen 1986 saakka, jolloin se muutti Lauttasaareen, Melkonkatu 28:aan pystytetyssä uudessa liiketalossa sijaitseviin yksikerroksisiin tiloihinsa.
Grönqvistin kivimuurissa ollut Konttorityö oli jo klassiseksi muodostunut osa Espan bisnesmaailmaa. Ja vaikka liike-elämässä tullaan ja mennään, toisinaan lopullisesti, niin hieman toinen Espa lienee monille asiakkaille nyt, kun vanhat tutut toimistoyritykset muutoinkin ovat jokseenkin kaikki muuttaneet sieltä pois.

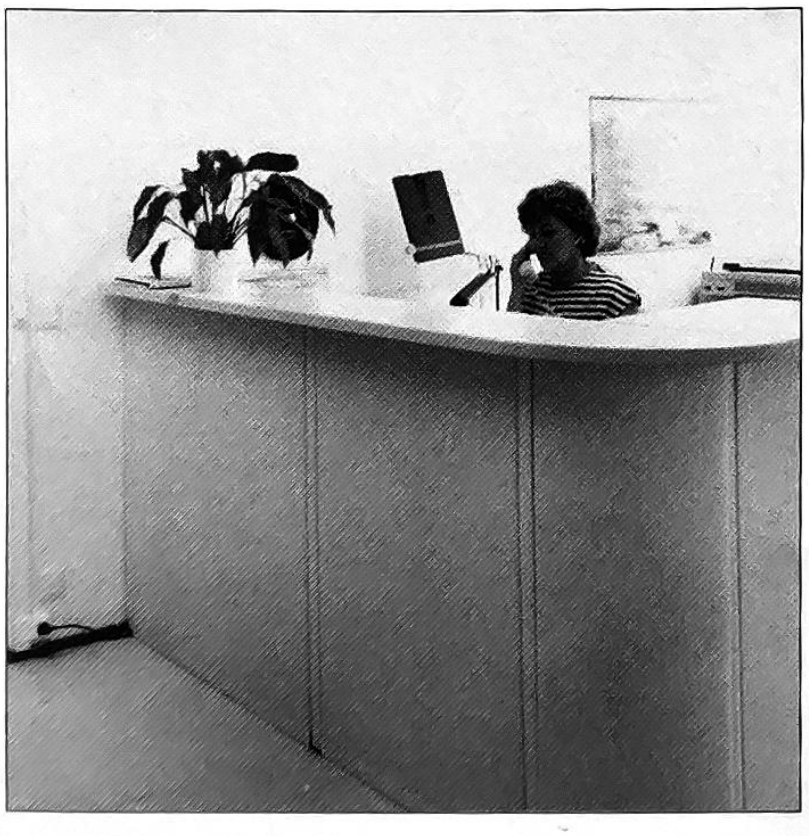

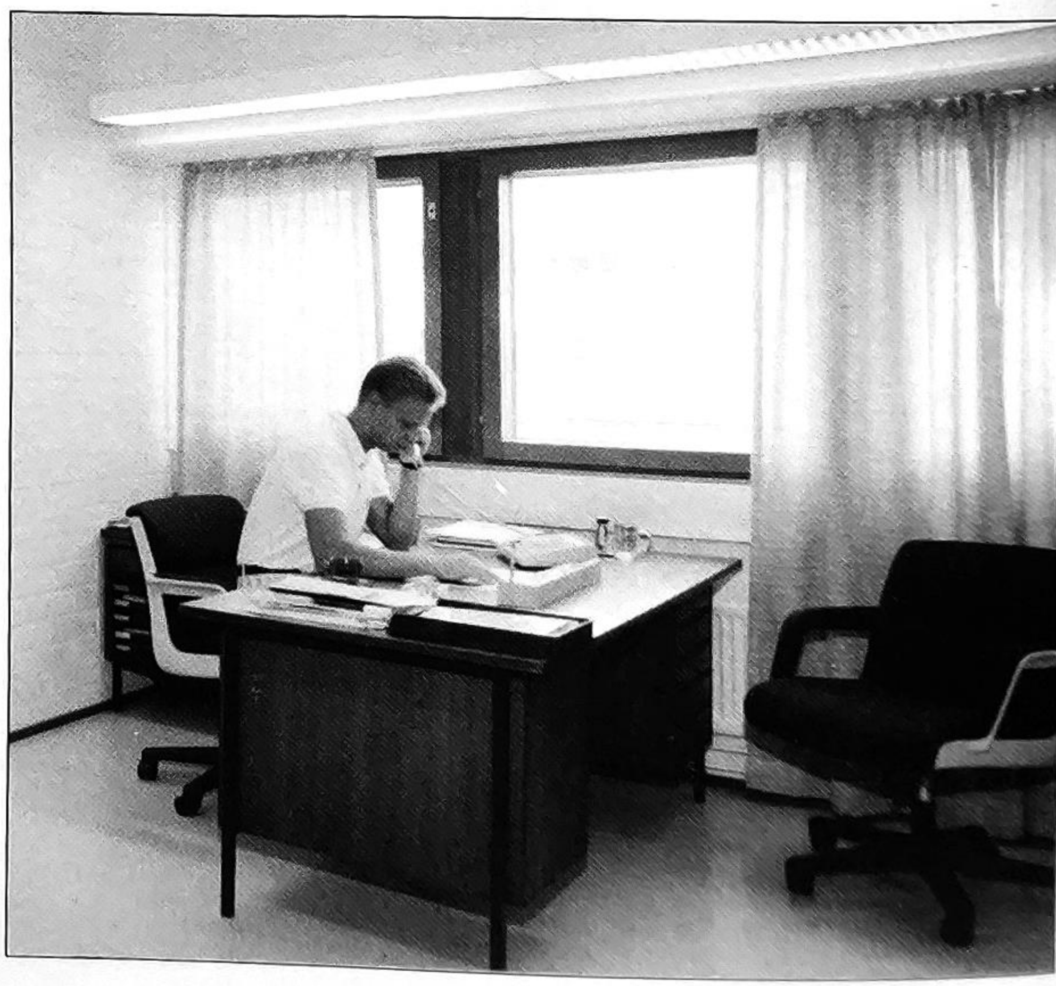
Uusi talo – uudet interiöörit

Vasemmalla ylhäällä:
Toimitusjohtajan huone on talon nurkassa ja antaa siten mahdollisuuden kahdelta seinältä tulevaan suoraan päivänvaloon. Markus Hynnisen ajalta periytyneet toimitusjohtajan huoneen huonekalut ovat vielä käytössä

Vasemmalla alhaalla:
Melkonkadun liiketilat ovat vaaleita, valoisia, mutkattomia ja uusasiallisia. Sisäänkäynti puhelinvaihteen hoitajineen johtaa nelikulmaisen ja ikkunattoman, pääasiallisesti varasto-, huolto-, sosiaali- ja keittiötiloja hoitavan keskuselementin ympäri. Keskusosan reunoilla, käytävän ulkoreunalla, ovat ikkunalliset työhuoneet

Alla:
Yhtä nurkkahuonetta lukuunottamatta työtilat on pyritty saamaan yhden henkilön huoneiksi. Tilaa on niissä riittävästi, joten mitään "koppikonttorin" kammoa työntekijöille ei pääse syntymään; toisaalta avokonttorin haittoja täällä myöskään ei ole

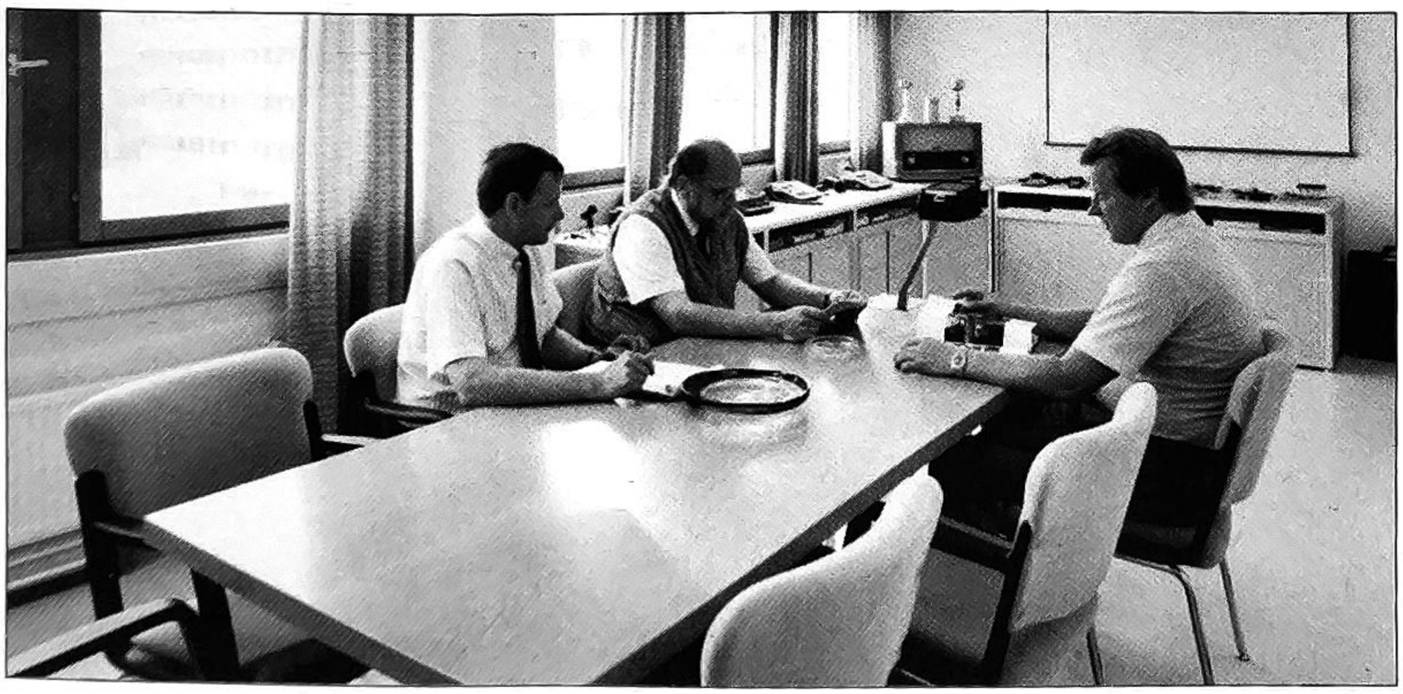

SYP
FBF
Technical Systems
SYP
FBF
SYP

Oma ja aikanaan merkittävä osansa Oy Konttorityön imagea – aivan sananmukaisesti – muodostui itsestään selvänä sen myymälästä, joka oli tilava ja avautui näyttävästi Espan liikenteeseen. Tämä myymälä oli Oy Konttorityön hallussa aina vuoteen 1968 saakka eli Olivettin kauden päättymiseen. Mutta jo paljon sitä ennen, kuten muutamat suurennokset siitä otetusta valokuvasta tässä kirjassa osoittavat, tuon ikkunan avulla kerrottiin hyvin näyttävästi, että sen takana asui Oy Konttorityö.
Tämän kirjoittaja muistaa myös poikavuosiltaan tuon ikkunan. Helsingin suurpommitusten jälkeisenä keväänä 1944, jolloin ei ollut koulua ja aikuiset olivat syventyneinä omiin murheisiinsa, aikaa oli kuljeksia tutustumassa omaan kaupunkiinsa. Muistan kuumat, hiekantuoksuiset kevään ja alkukesän päivät vuonna 1944, jolloin istuskelin Espan puistossa ja tiirailin mahtavaa ikkunaa sekä sen yläpuolella olevaa, lastulevylle maalattua plakaattia, jossa kirjoituskoneen kuva ja kaksi näppäilevää kättä kertoivat, minkä alan bisnestä tämän ikkunan takana harjoitetaan. Sehän oli tietysti Oy Konttorityön ikkuna!
Ja niille aikalaisillemme, jotka eivät tällaisten muistikuvien tai muiden tietojen avulla pysty paikallistamaan tuota myymälää ja tuon myymälän ikkunaa, kerrottakoon, että Oy Konttorityön jälkeen sen takana majaili pitkään Skandinavian Matkapalvelu, sitten City-Radio ja viimeksi Vuokko Oy.
Ja nyt Oy Konttorityö on majoittuneena Lauttasaareen, uusiin, ajanmukaisiin, vielä hieman uudelta tuoksuviin ja uuden ajan konttorikuvaa välittäviin tiloihin. Korjaamo toki kuitenkin on edelleen vanhassa paikassaan, Kruununhaan Meritullinkadulla.
Eikä ole mitään syytä epäillä, että Oy Konttorityö ei piankin olisi Lauttasaaren bisneselämälle yhtä tuttu ja jokapäiväinen kuin se melkein puolen vuosisadan ajan oli espalaisille. Tai – kenties se sitä on jo?
Oheiset kuvat kertovat Oy Konttorityön viimeisistä näkymistä Grönqvistin kivimuurissa ja uusista Melkonkadulla.

Tuotteiden näyttely- ja tutustumistila on säilytetty myös Melkonkadun huoneissa, mutta se saa samalla toimia usein myös neuvotteluhuoneena

Oy Konttorityö

Oy Konttorityön profiili: olosuhteiden mukaan joustavasti

Oy Konttorityö perustettiin perheyhtiöksi ja sellaisena se on aina myös pysynyt. Se oli startistaan lähtien paljolti nimenomaan Markus Hynnisen liike ja hän omisti sen osakekannan käytännöllisesti katsottuna kokonaan yksin. Henkilöt, jotka alusta alkaen, Markus Hynnisen vuonna 1944 tapahtuneen poismenon jälkeen sekä myöhemmin ovat sen hallinnon vaikuttajina antaneet voimakkaan panoksen yhtiön elämään (ja jotka on esitelty kuvakavalkadissa sivuilla 100–101) ovat tehneet työtään yhtiön piirissä useimmissa tapauksissa vuosikymmenien pituisen ajan ja jo alusta saakka kuuluneet Hynnisen perheen läheisiin ystäviin.

Sama politiikka on jatkunut myös Markuksen ainoan pojan, yhtiön nykyisen toimitusjohtajan (vuodesta 1960) Tom Hynnisen aikakaudella: myös hän omistaa perheineen Oy Konttorityön käytännöllisesti katsottuna täydelleen.

Niinikään tehtävien periytyminen polvesta toiseen jatkuu. Tommin keskimmäinen poika Markku on aloittanut uransa yhtiön palveluksessa sen apulaisjohtajana vuonna 1987.

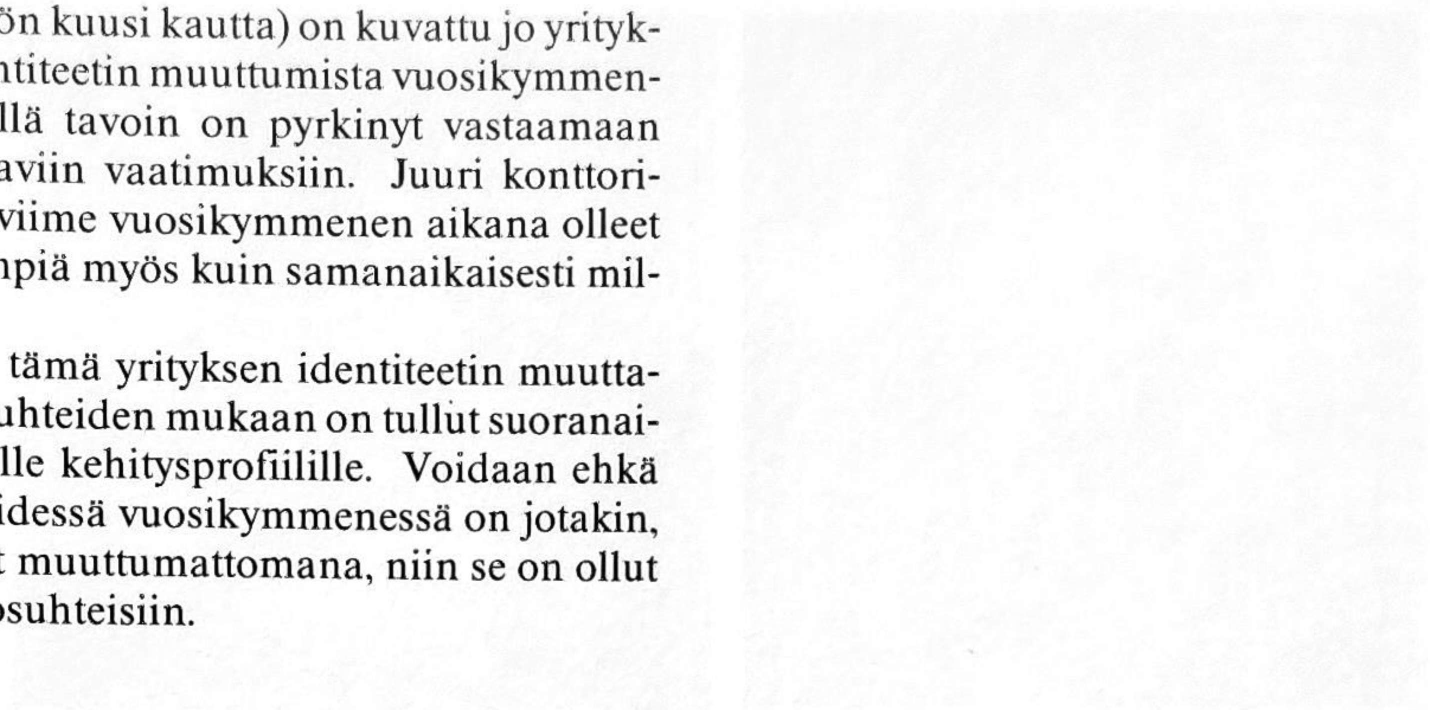
Oy Konttorityö näyttäisi siten olevan varsin patriarkaalinen yritys. Miksipä ei voisi näin ollakin? Yrityksen omistus- tai hallintosuhteissahan yksi malli ei välttämättä ole sen huonompi kuin toinenkaan, kunhan ne vain ovat inhimillisesti kohtuullisia – ja koko konttorialaa leimaavaa näyttää Suomessa olleen kautta historian se, että pienillä ja keskisuurilla perheyrityksillä tai muuten suhteellisen pienen ja pysyvän osakaskunnan omistamilla yrityksillä on sen piirissä ollut näkyvämpi tai hallitsevampi asema kuin bisneksen useimmilla aloilla. Jos omistussuhteiden stabiilius on Oy Konttorityön kohdalla ollut poikkeuksellisen näkyvää, ei se ole ainakaan heikentänyt yrityksen kykyä mukautua muuntuviin markkinoihin.

Konttorityön stabiliteettia on myös tukenut sen työntekijäin pitkäikäisyys ja työpaikkauskollisuus taloa kohtaan, joita seikkoja käsitellään tässä kirjassa myös toisaalla. Hyvästä me-hengestä ja yhtiön asioiden käsittelemisestä omien asioiden tavoin on ollut tukea tietysti aina – esimerkiksi siinä, että monituotekaudella enimmillään jopa kymmenien edustusten hankinta ja hoito edellyttivät sitä, ellei haluttu mennä tiukkaan keskusjohtoon. Se taas on ollut aina hyvin vierasta Oy Konttorityön ilmapiirille.

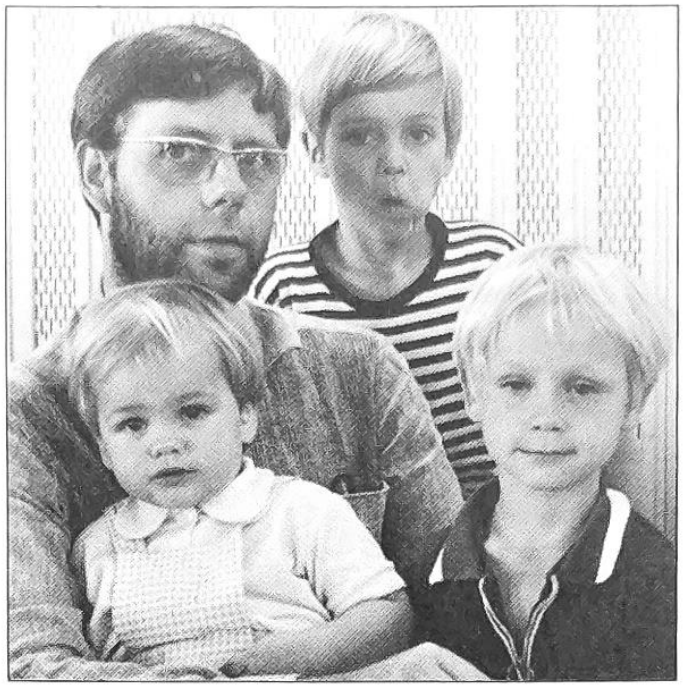
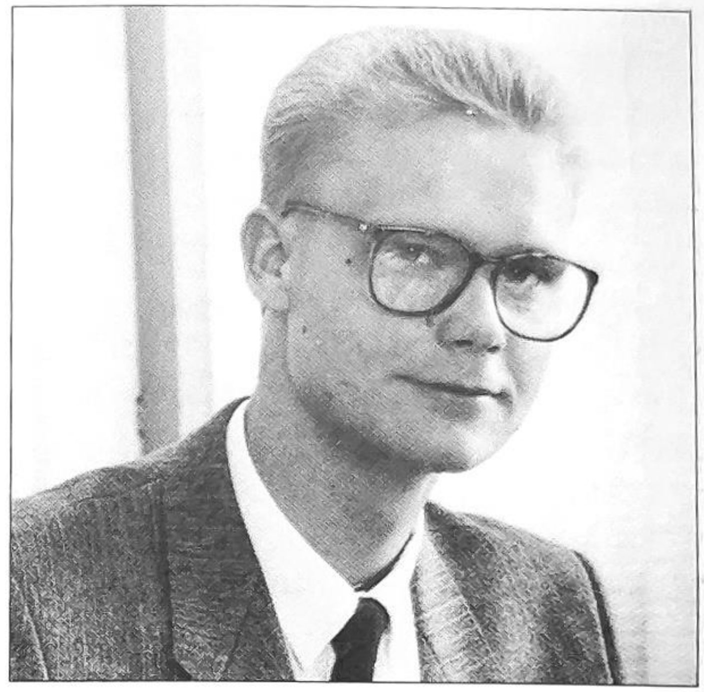
Ja juuri monituotekauden alku kelpaa muutoinkin hyväksi esimerkiksi kertomaan siitä, miten yhtiö on hyötynyt paljon rauhallisen uskollisesta henkilöstöstä. Sehän oli Markus Hynnisen yllättävän poismenon jälkeistä aikaa, jolloin yhtiön johdon toteutuksessa oli pakko siirtyä vuosikausia kestäneisiin, mutta silti kaikkien ohimeneviksi haluamiin järjestelyihin.

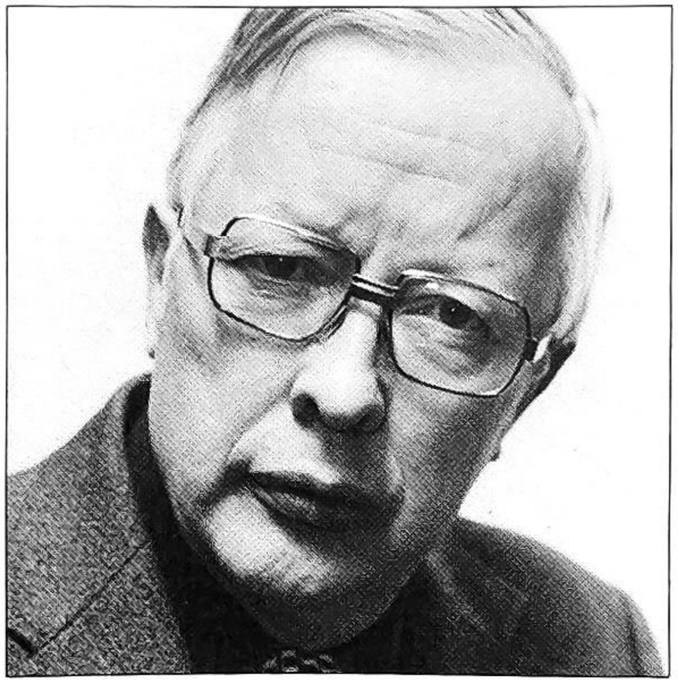
Aikaisemmassa luvussa (Oy Konttorityön kuusi kautta) on kuvattu jo yrityksen tuotekuvan sekä sen välittämän identiteetin muuttumista vuosikymmenten mittaan sekä sitä, miten yritys tällä tavoin on pyrkinyt vastaamaan markkinatilanteissa eri aikoina tavattaviin vaatimuksiin. Juuri konttorialallahan nämä muutokset ovat parin viime vuosikymmenen aikana olleet jyrkempiä kuin koskaan ja ehkä jyrkempiä myös kuin samanaikaisesti millään muulla alalla.

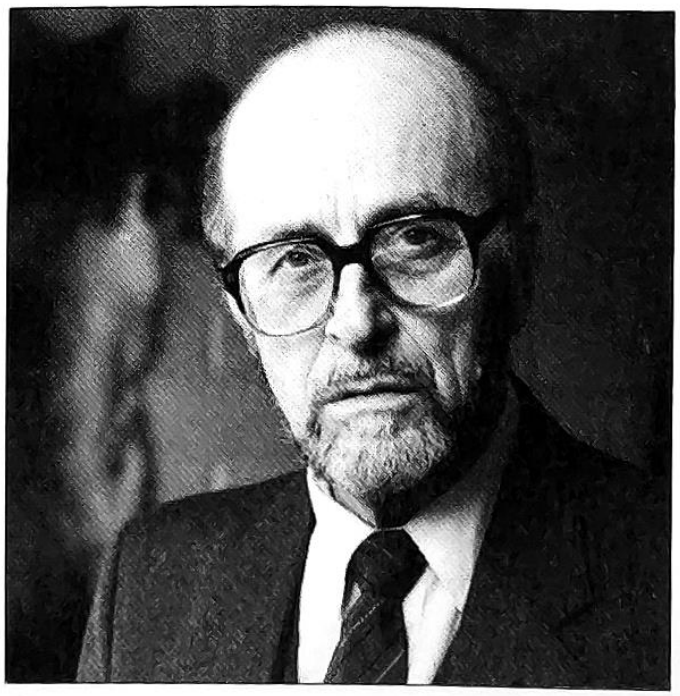
Mutta nimenomaan Oy Konttorityölle tämä yrityksen identiteetin muuttaminen ja sopeuttaminen markkinaolosuhteiden mukaan on tullut suoranaiseksi perustaksi sen historiaa kuvaavalle kehitysprofiilille. Voidaan ehkä jopa sanoa, että jos Oy Konttorityön viidessä vuosikymmenessä on jotakin, joka kautta niiden kaikkien on pysynyt muuttumattomana, niin se on ollut kyky ja halu mukautua vallitseviin olosuhteisiin.

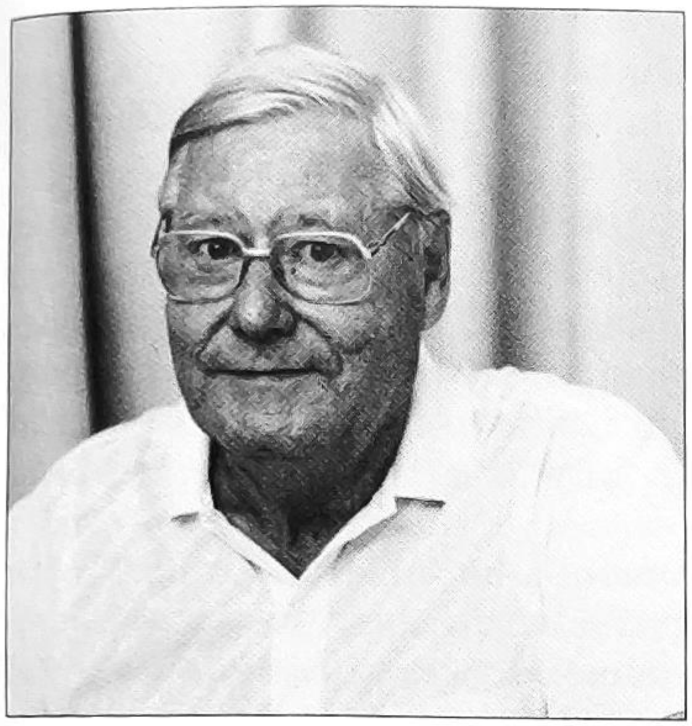

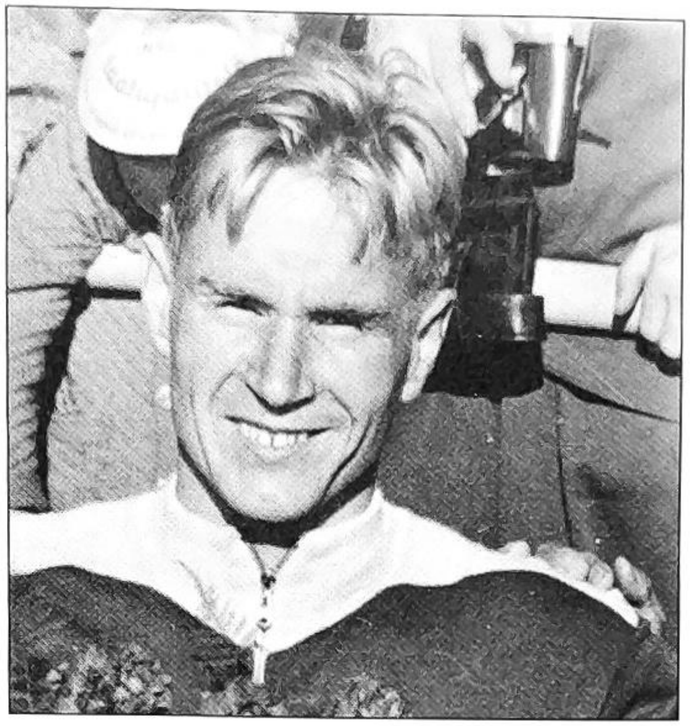

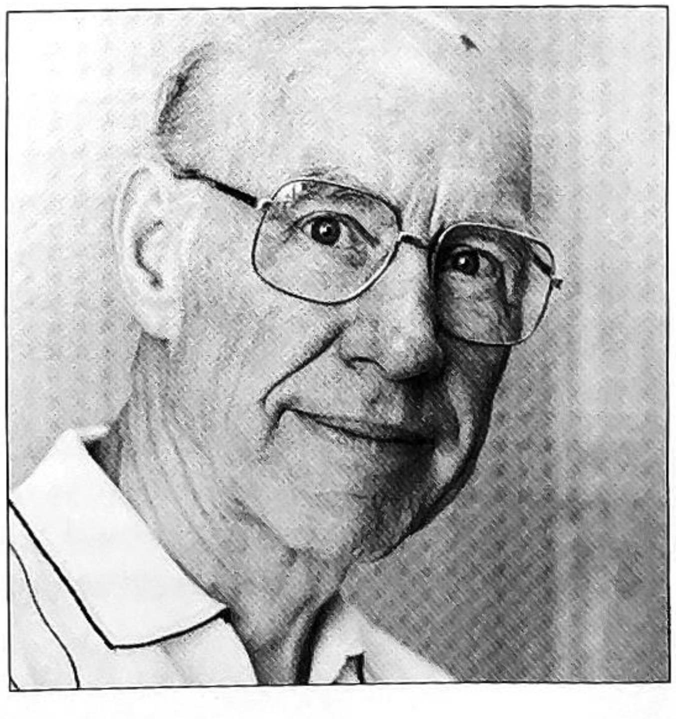

Viereinen sivu:
vasemmalta ylhäältä oikealle alas (toimiasema viittaa Oy Konttorityöhön, jos muuta ei ole mainittu; ellei useita tehtäviä ole mainittu, kyseessä on viimeksi hoidettu tehtävä):
Markus Hynninen *(1896–1944), Oy Konttorityön perustaja ja kensimmäinen toimitusjohtaja 1938–1944 (muotokuvan maalannut Erik Vasström)*
Tom Hynninen, *toimitusjohtaja 1960–*
Markku Hynninen, *apulaisjohtaja 1987–*
Torsten Ingraeus, *toimitusjohtaja 1946–1954*
Martti E. Jaakkola, *hallintoneuvos, hallituksen puheenjohtaja 1945–1960*
Lauri Borenius, *varatuomari, Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton varatoimitusjohtaja, hallituksen jäsen 1954–1963*
Heikki A. Borenius, *asianajaja, varatuomari, hallituksen puheenjohtaja 1960–1988*
Kullervo Kemppinen, *laamanni, hallituksen jäsen 1963–1988 ja puheenjohtaja 1988–*
Agnes Antsalo, *konttoripäällikkö 1938–1982*
Kalle-Veikko Havas, *osastopäällikkö 1956–1970*
Kurt Wires, *myyntipäällikkö, apulaisjohtaja 1945–1987*
Ture Wires, *myyntipäällikkö 1947–1987*
Johannes Teike *(alkuaan:* **Jussi Hmlevski***), korjaamon esimies 1938–1956*
Rauli Hänninen, *korjaamon esimies 1943–1966*
Risto Keihola, *korjaamon esimies 1942–*

Tämäkin luettelo osoittaa, että niin myynnin, konttorin, korjaamon kuin hallinnonkin puolella yleistä on ollut pitkäaikainen tehtävien hoito ja uskollisuus Oy Konttorityötä kohtaan

Tämä sama jousto voidaan havaita myös niissä yrityksen elinkauden eri vaiheita kuvaavissa, enemmän tai vähemmän tarkoissa numeerisissa muuttujissa, joiden avulla yritysten tilaa usein yritetään luonnehtia ja siten tehdä se toisten yritysten kanssa vertailukelpoiseksi.
Mitä ensinnäkin **liikevaihtoon** tulee, se olisi tietenkin kuvattavissa vuosi vuodelta ja vuosikymmeneltä lukusarjoin ja taulukoin, jotka erilaisin kertoimin ja korjaustermein tehtäisiin toisiinsa rinnastaviksi. Tämä ei liene kuitenkaan sen tapaisen historiikin tehtävä, jota nyt laadittu kirja edustaa ja siksi riittänee todeta, että Oy Konttorityö liikevaihtonsa puolesta on aina ollut suomalaisyritysten listalla keskisuurten yritysten ryhmässä sen pienten yritysten puoleisessa päässä.
Tuontiliikkeiden, samalla kertaa sekä tuontia harjoittavana, jälleenmyyjäverkkoa ylläpitävänä ja vähittäiskauppaa sekä korjaustyötä tekevänä monitoimiyrityksenä – ns. "koneliikkeenä", jollaisia konttoribisneksessä yritykset perinteisesti enimmältään ovat olleet – Oy Konttorityö puolestaan on melkein viime aikoihin asti kuulunut suurten tai vähintäänkin keskisuurten ryhmän suurempien yritysten päässä olevaan joukkoon.
Ja jos se nyt on taas keskisuurten yritysten pienempien yritysten puoleisessa päässä, tämä johtuu vain siitä, että perinteiset konttorikoneyritykset ovat käyneet niin vähiin ja "koneliikkeet" lajityyppinä niin muuttuneet toisiksi, että tänä päivänä ei ole enää aina mahdollista vertailla yritystä siihen, mitä se 20, 30 vuotta sitten oli. Missään tapauksessa Konttorityöllä ei tänäänkään mene huonosti, vaikka se henkilöstöltään ja tiloiltaan ulkonaisesti katsottuna on pienempi kuin joinakin aikaisempina kausina.
Tilojen muutos yhtiön melkein koko sen tähänastisen olemassaoloajan kattavasta päämajasta Pohjoisesplanadi 25:ssä, Helsingissä olleista 317 toimistoneliömetristä hieman pienempään, mutta samalla myös tiiviimpään ja tehokkaampaan toimistoon, taloon Melkonkatu 28 Lauttasaaressa ei tapahtuessaan lopullisesti vuonna 1986 oikeastaan paljoakaan vaikuttanut yhtiön toiminnan ulkoisten tilojen mittavuuteen.
Kaikkein kuvaavimpana tekijänä, joka kertoo Oy Konttorityön toiminnan ja sen bisnesympäristön, jossa se kulloinkin on toiminut, välisistä vuorovaikutuksista, voidaan pitää yhtiön **henkilöstön** määrää ja myös sen jakautumista eri henkilöryhmien kesken.
Oy Konttorityön käynnistyessä vuonna 1938 sen varsinainen henkilöstö oli – luonnollisista syistä – melko pieni. Se käsitti toimitusjohtajan, muutaman toimistohenkilön, kolme neljä miestä korjaamossa – joka oli toiminnassa alusta saakka – sekä varmaan yhden tai kaksi lähettiä – jo sen ajan tavankin mukaisesti.
Mutta niiden henkilöiden joukko, jotka yksin Suomessa olivat tekemisissä Oy Konttorityön kanssa jatkuvasti ja päivittäin ja joista suuren osan yritys työllisti, oli kuitenkin jo melkein alusta saakka paljon suurempi. Sivuilla 44–45 julkaistut kuvat kertovat tästä jo hyvin selvää kieltä: jälleenmyyjien

ja paikallisten huoltovalmiuksien verkon henkilöstöä oli vuonna 1939 jo useita kymmeniä ja he kokoontuivat, suuren maailman tavan mukaan, alusta saakka omiin myyntikokouksiin. Alaedustajia – jälleenmyyjiä ja huoltopisteitä – oli jo vuonna 1939 yli kymmenellä eri paikkakunnalla. Kuvaavaa muuten senaikaisessa konttoribisneksessä Systeman perinnön voimakkaasti hallitsevalle asemalle oli, että useat näistä nyt Oy Konttorityön ketjuun kuuluneista yrityksistä olivat muodostuneita vanhan Systeman hajaantuessa.

Sotavuodet toivat tilanteeseen tuskin paljoakaan muutoksia, joskin mahdollisuus työllistää henkilöstöä oli käynyt vähäisemmäksi. Jo rauhan aikana Espalla startattu konekirjoituskoulu jatkoi toki toimintaansa – ja työllisti tarkalleen yhden henkilön – nimittäin opettajan! Muilta osin henkilöstön määrä pysyi arvattavasti suunnilleen samana kuin rauhan aikana sikäli kuin miehet eivät olleet asepalveluksessa. Mm. Markus Hynninen oli silloin "siellä jossakin".

Sodanjälkeinen ensimmäinen vuosikymmen toi tilanteeseen jyrkän muutoksen. Kiivaaseen tahtiin ja kaikilla mahdollisilla rintamilla elpyvä talouselämä tarvitsi ennen kaikkea runsaasti työntekijöitä ja automaatioaste sekä työvaltaisuus olivat kaikilla tuotannon ja bisneksen aloilla tyystin erilaisia kuin nyt. Ja nimenomaan Oy Konttorityöhön tämä heijastui henkilöstömäärän räjähtävänä nousuna ja ennennäkemättömiin huippulukemiin: aina toiselle sadalle asti.

Tästä joukosta oli lähes 30 myyntitehtävissä ja suunnilleen sama määrä korjausmiehinä. Sensijaan yhtiön hallinnon ja yleisen pyörittämisen tarvitsema henkilöstö lienee ollut melko lähellä samanlaista minimiä kuin yritystä perustettaessa – ja yleensä aina sen historian aikana. Tässä ei ole kysymys itaruudesta eikä siitä, että muuhun ei olisi ollut varaa. Kysymys on vain siitä, että sellainen "muu" ei Oy Konttorityössä ole ollut milloinkaan tapana. Osa firmalle ominaista joustavaa profiilia ja arkipäiväistä mutkattomuutta on aina ollut juuri se, että asioiden turhalla konstailulla tai monimutkaistamisella ei pyritä pröystäilemään.

Siirtyminen Olivettin pääedustuksen myötä 1950-luvun jälkipuoliskolta saakka yhden tai muutaman harvan, mutta voimakkaan edustuksen kauteen ei voinut tietenkään olla vaikuttamatta myös henkilöstön määrään sekä rakenteeseen. Oy Konttorityön kunniaksi on sanottava – ja tässä se noudatti vain yrityksessä aina harjoitettua menettelyä – että supistukset saivat tapahtua aivan luonnollista tietä ilman, että ketään olisi pantu kilometritehtaalle. Kehityksen kuvaan kuului – luonnollisena tuloksena uudelleen määritellystä tuotepolitiikasta – että myyntihenkilöstön määrä pieneni, kun monille merkeille ei tarvittu niiden omia erikoistuntijoita. Tämän tapainen rationalisointihan oli ollut yksi niitä päämotiiveja, joiden vuoksi monituotekaudesta kaikkine sen vaatimuksineen pyrittiin pääsemään eroon.

Korjaamon ja huollon puolella tilanne ei sensijaan ollut sama ja tältä ajalta

käynnistyikin se jakso, joka jatkuu vielä tänä päivänäkin ja jolle on tunnusomaista, että korjaamon henkilöstö muodostaa suurimman osan koko henkilöstöstä. Painopisteen siirtyminen tähän suuntaan on jatkunut monituotekauden päättymisestä alkaen aina näihin päiviin asti ja nykyinen tilanne, jossa koko henkilöstöstä lähes kaksi kolmannesta on korjaamon palveluksessa, edustaa toistaiseksi pisimmälle tähän suuntaan mennyttä siirtymää.
Korjaamon osuuden entisestään kasvava painottuminen henkilöstössä johtui siis enemmänkin henkilöstön muun osan pienentymisestä kuin korjaamohenkilöstön määrän kasvusta. Tosiasiassa 1960-luvulta käynnistynyt konttorikoneiden jatkuvasti voimistunut muuttuminen mekaanista ja sähkökoneista elektronisiksi on, paitsi muuttanut ja lisännyt korjaamolaisten ammattivaatimuksia, ehkä myös tehnyt korjaamonkin työstä vähemmän työvaltaista ja työvoimaa vaativaa kuin mitä se ennen oli. Tämä muutos ei ole kuitenkaan ollut suuri ja kokonaisuudessaan korjaamon väen muutos nykyiseksi – noin 20 – entisten aikojen maksimiluvusta – noin 35 – on suhteellisesti otettuna pienempi kuin monien muiden henkilöstöryhmien pääluvun kohdalla on käynyt.
Huomattava on myös eräs mielenkiintoinen tekijä, joka nimenomaan Oy Konttorityössä – sekä sen eräänä etuna – on vaikuttanut korjaamon henkilöstötarpeen suuruuteen. Tämä etu on se, että Oy Konttorityö kuuluu niihin harvoihin toimistobisneksen yrityksiin, jotka yhä tänään pystyvät tarjoamaan korjaamo- ja huoltotyöpalveluita myös mekaanisille ja sähkömekaanisille koneille.
Yksiedustuskauden alkaminen toi mukanaan siis henkilöstön kokonaismäärän pienentymisen – ilman että se olisi merkinnyt yhtiön heikentymistä. Vielä Olivettin aikana kokonaishenkilöstö pysyi suhteellisen suurena – noin 50-60 ja Philipsin tullessa kuvaan mukaan sekä varsinkin Philipsin laskukoneiden ja toimistotietokoneiden tultua täydentämään tuotevalikoimaa lyhyeksi aikaa entistä laaja-alueisemmaksi, henkilöstö kasvoi 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa useita kymmeniä suuremmaksi kuin se muuten olisi laajentunut. Philipsin muiden tuotteiden kuin sanelimien siirtyminen kuitenkin pääyhtiön suomalaisen tytäryhtiön organisaatioon vuonna 1970 nykyiseksi Philips Data Systems'iksi leikkasi tietysti Oy Konttorityön henkilöstön määrää vastaavasti, kun kaikki näiden tuotteiden parissa työskennelleet puolestaan siirtyivät niiden mukana Oy Philips Ab:n palvelukseen.
Näin myös Oy Konttorityön henkilöstö vakiintui suunnilleen nykyiselleen – noin 30 henkilöön, joista vajaat 20 on korjaamolla, kymmenkunta toimii myynnissä ja loput yhtiön hallinnossa sekä sen sisäisissä palvelutehtävissä. Tämän laajuinen ja tätä jakautumaa noudattava henkilöstö on myös osoittautunut tehokkaaksi ja tarkoituksenmukaiseksi nykyisissä olosuhteissa. Ja vaikuttaa siltä, että tilanne tulee jatkumaan tällaisena nähtävissä olevina aikoina tulevaisuudessakin.

Oy Konttorityössä työpaikkana vallitsevaan yhteistyömielialaa ja me-tunnelmaa' symbolisoi hyvin tämä kuva joukkueesta, joka vuonna 1952 vei Oy Konttorityön nimiin konttorikoneliikkeiden mestaruuden jalkapallossa. Kyseessä ei ollut myöskään ainoa tämän lajin mestaruus yhtiön historiassa. Juuri menestys vaativassa joukkuepelissä selvimmin osoittanee firman työntekijäin yhteen hiileen puhaltamisen taidon

Kodikas ja me-henkinen

. . . työmiljöö
Oy Konttorityö

Eräs seikka kiinnittää satunnaisen kävijän huomiota Oy Konttorityössä - vakinaisille tutuille se ei ole enää mikään uutuus: siinä vallitsee mukava, jännittämätön, vapaasti sanaileva - joskus tiukkasävyinenkin, mutta aina asiassa pysyvä - ja kaikille tarvittavan puhevapauden suova henki. Sanalla sanottuna: yritys on talona huomattavan kodikkaalla tavalla sinutteleva. Näin siis näkee ulkopuolinen. Talossa vakituisesti toimiva näkee sen ilmeisesti vielä selvemmin sillä - kuten Oy Konttorityön profiilia käsitelleessä luvussa todettiin - yrityksellä on ollut onni nauttia poikkeukselisen työnantajauskollisen henkilöstön mukanaolosta kaikkinakin historiansa aikoina, mutta varsinkin sen vaikeissa käänteissä. Yhtiötä näyttää työmiljöönä luonnehtivan se, että Oy Konttorityössä viihdytään kauan, tehdään pitkiä työpäiviä, jäädään eläkkeelle enemmän kuin lähdetään vielä työikäisinä pois ja annetaan työajan kertyä merkittävän usein jopa monikymmenvuotiseksi.

Jo silloin kun yhtiö täytti 25 vuotta ja juhli tapahtuman johdosta aivan vuoden 1964 alussa, oli pitkästä palveluksesta annettavalla ansiomerkillä palkittuja parikymmentä. Eikä se ole vähän minkään kokoisessa eikä ikäisessä yrityksessä - saati sitten Oy Konttorityön kokoisessa sen täyttäessä vasta puolet tämänpäiväisistä ikävuosistaan.

Haettaessa yleisen ja hyvän työpaikkaviihtyvyyden ja me-hengen syitä - sillä juuri näistä asioista tässä täytyy olla kysymys - Oy Konttorityössä joudutaan jälleen palaamaan Markus Hynnisen aikoihin ja siihen yrityskulttuuriin - kuten asia nykyään ilmaistaisiin - jonka hän kehitti. Muu nimittäin ei riittäisi selittämään tätä ilmiötä. Eikä yrityksen ikä vielä riittäisi selittämään sen syntyä joskus myöhemmin. Se ei olisi nimittäin siinä tapauksessa ehtinyt vaikuttaa yrityksen koko toiminta-aikaa.

Oy Konttorityön ensimmäisiin työntekijöihin kuuluva Agnes Antsalo kertoi haastattelussa tämän kirjoittajalle, että hänen kerran tehdessään ylitöitä yhtiön olemassaolon ensi kuukausina Markus Hynninen tuli illalla varaston puolelta konttoriin. Itse toimitusjohtaja teki talossa ylitöitä siinä kuin alaisensakin - ja tuli vielä myöhäisen iltatuokion hetkenä vaihtamaan hänen kanssaan muutaman arkipäivän hyvän, toverillisen sanan. On aivan ilmeistä, että Markus Hynninen eli yrityksessään niin täydellä teolla, että jo hänen esimerkkinsä - vaikkapa se ei ehkä olisi ollut tietoistakaan - ei voinut olla vaikuttamatta henkilöstöön. Ja hänen näin tarjoamansa malli jatkaa toteutumistaan vielä tänään.

Myös Tom Hynninen kertoi tämän kirjoittajalle puolittain kulttuurianekdootiksi katsottavan tapauksen, joka kuvastaa ilmeisesti Markus Hynnisen mielenlaatua. Joitakin aivan muihin yhteyksiin kuuluvia papereita penkoessaan Tom oli kerran tavannut maininnan siitä, että Kauniaisissa toimivalla Työväen Akatemialla on Markus Hynnisen lahjoittama stipendirahasto. Kun katsotaan asiaa sitä melko kireää taustaa vastaan, joka 1920- ja paljolti vielä 1930-luvuilla yrittäjien ja työväen välillä useissa tapauksissa vallitsi, ei voinut juuri ajatella, että oman, monipuolisen liikkeensä johtaja olisi antanut stipendivaroja laitokselle, jonka opetuksessa työnväenliike oli keskeisenä pontimena. Niinpä tom piti havaintoaan pelkästään hupaisana nimien yhteensattumana.

Vasta myöhemmin hänelle selvisi, että lahjoittaja todella oli ollut hänen isänsä - jo silloin kylliksi laajakatseinen voidakseen tukea asiaa, joka oli eduksi muille kuin vain hänelle itselleen.

Ajat ovat muuttuneet - mutta Markus Hynnisen yritykselleen rakentama identiteetti jatkuu. Muuttuneissakin oloissa ja jopa muuttuneissa tiloissa se on edelleen selvästi havaittavissa.

Viereinen sivu:
Jäsentenväliset hiihdot ovat myös joskus olleet Oy Konttorityön henkilöstön yhteisen vapaa-ajan aktiviteetti

Urheilusta mattokassaan

Jalkapallo on yksi Oy Konttorityön henkilöstön lämpimimmin suosimia ja omakohtaisesti porukalla harjoittamia joukkueurheilulajeja, jossa menestyskin on usein yhtiöjoukkueen ponnisteluja seurannut

Konttorityön vapaa-aika

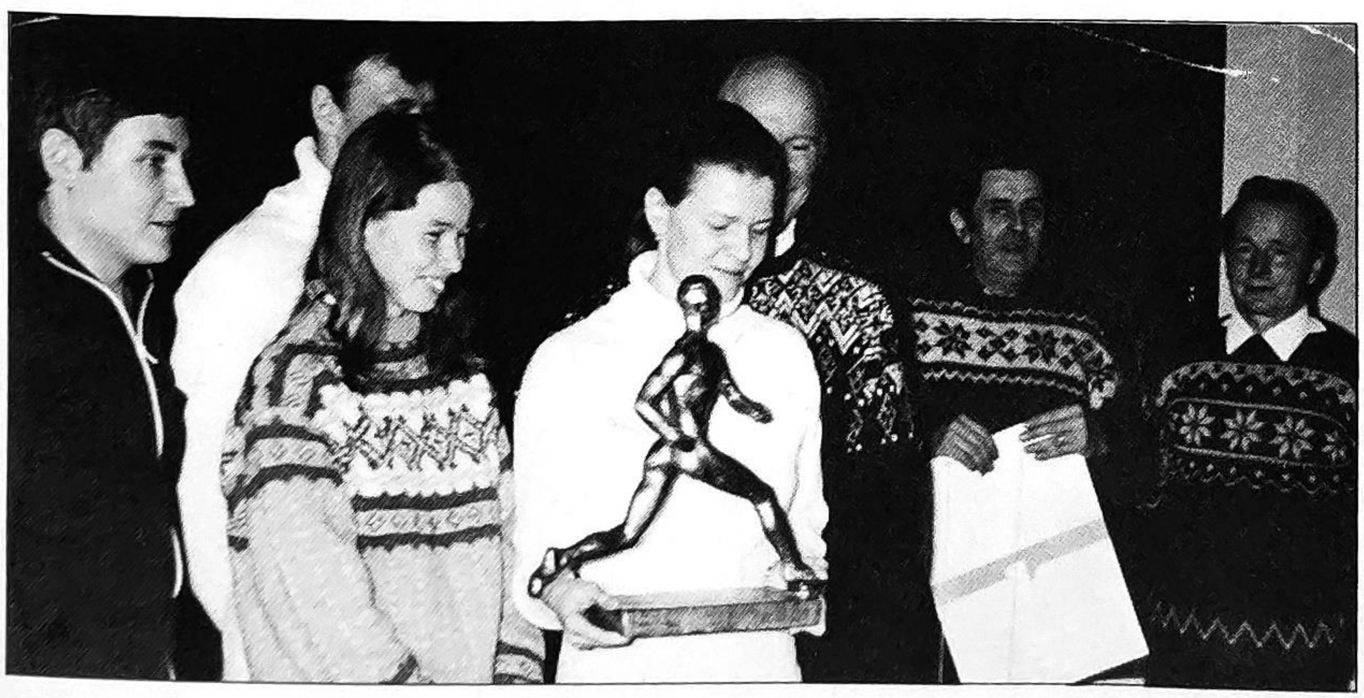
Ollakseen hyvä, viihtyisä ja me-henkinen työympäristö yrityksen ei tarvitse vetää henkilöstöään viettämään myös vapaa-aikaa yhdessä. Usein vain tapahtuu niin, että ne jotka viihtyvät hyvin yhdessä työssä, tekevät samoin myös vapaa-aikanaan – ja varmaa on, että jos yrityksen henkilöstö mielellään viettää vapaa-aikaansa yhdessä, myös sen työmiljöön on oltava viihtyisä ja yhteistyöhenkinen.

Aikaisemmin on todettu, että Oy Konttorityö on – ja on aina ollut – juuri tässä mielessä viihtyisä ja me-henkinen. Niinpä ei ole kumma, että sen henkilöstölle on myös kehittynyt yhteisiä vapaa-ajanviettomuotoja. Niillä on perinnettä jo vuosikymmenien ajalta niin, että yhtiöön tuleva uusi työntekijä kohtaa ne olemassaolevina, myös hänelle erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia tarjoavina vaihtoehtoina ja yhteisen puuhailun muotoina. Mutta nämä yhteiset askareet eivät ole jäykkiä ja aikaanvieviä, taakaksi käyviä rasitteita, jotka väsyttäisivät aiheuttamalla jatkuvaa pakko-osallistumista.

Keskeinen paikka Oy Konttorityön henkilöstön vapaa-ajan askareissa ja pitkä, kaikkien tuntema historia on hyvin epävirallisella instituutiolla, nimeltään **mattokassa**. Joskus 1950-luvulla päätettiin yhteisesti hommata matto johonkin yhdessä tärkeäksi arvioituun tarkoitukseen. Ja kun jostakin syystä yritys – jonka olisi kuulunut rahoittaa tämä sen inventaariin suunniteltu esine – ei sitä tehnyt, niin henkilöstö keräsi keskuudestaan rahat tarvittavan maton hankintaan. No, mattoa ei koskaan niillä rahoilla hankittu. Mutta rahat olivat nyt olemassa – ja ne päätettiin käyttää yhteisesti siten, että niillä rahoitettiin henkilöstön yhteisiä illanviettotilaisuuksia, viikonloppuja ym.

Mattokassaa kartutetaan yhä edelleen ja sen kautta yritys kustansi esimerkiksi keväällä 1988 yhteisen matkan käymään yhtiön edeltäjän syntysijoilla Viipurissa. Ja muutaman kerran vuodessa joko koko henkilöstö tai korjaamon väki – jonka keskuudessa hyvä yhteismeno ja vapaa-ajan yhteisvietto ovat erittäin tiiviitä – kokoontuu istumaan iltaa yhdessä johonkin sopivaan paikkaan: retkeilymajalle, lomamökille, kesäasunnolle tms., viihtymään yhdessä, nauttimaan maukkaasta mutta kodikkaasta tarjoilusta, rupattelemaan ja tutustumaan – sekä joskus jopa kuuntelemaan muun lomassa sopivasta aiheesta pidettyä asiaa selvittävää esitelmää.

Yrityksen joka – henkilöstön vapaaehtoisen osanoton lisäksi – mattokassaa rahoittaa, osana on sitten esimerkiksi paikan varaaminen, kuljetusten järjestäminen ja vaikkapa kunkinkertaisten hankintojen välitön maksaminen, kun taas itse henkilöstö huolehtii hankintojen suunnittelusta ja suunavauksen valmistamisesta, tarjoilusta ja tilaisuuden jälkihoidosta paikan päällä. Tällaisissa illoissa tai viikonlopuissa on hyvinkin rattoisaa eikä niiden merkitys yhtiön vakiintuneen, hyvän me-hengen ylläpitäjinä varmaan ole aivan kuulumaton.
Toinen pitkäaikainen ja perinteiseksi muodostunut Oy Konttorityön henkilöstön vapaa-ajan yhdistäjä on urheilu, erityisesti joukkueurheilu ja siitä vielä erityisesti **jalkapallo**. Toki urheilu joskus yhdistetään myös muihin vapaa-ajan tapahtumiin, ja silloin vaikkapa talvisen viikonlopputapaamisen ohjelmana voi olla mukanaolijain välinen, yksilökeskeinen **hiihtokilpailu**. Tai sitten kilpaillaan sellaisissa perinteisissä, mutta **epävirallisissa** lajeissa kuin pussijuoksu tai esineiden heitot – osittain askareita, joita on aina harrastettu vapaa-ajan yhteistoimissa tai joita voidaan myös aina tarpeen vaatiessa keksiä lisää. Mutta jalkapallolla on Oy Konttorityön piirissä – ja erityisesti sen korjaamolla – perinteisesti vankka asema. Ei puhettakaan siitä, etteikö korjaamolta ja konttorista tarvittaessa aina olisi kasaan saatu pelaamaan kykenevää joukkuetta. Oy Konttorityön jalkapallojoukkue on sen lisäksi menestyksellisesti osallistunut myös Konttorikoneliikkeiden Suomen-mestaruuskilpailuihin jalkapallossa useina vuosina ja voittanutkin mestaruuden useammin kuin kerran.

Toisten yritysten kanssa kilpaillaan jopa eri kiertopalkinnoista

Tulevaisuus . . .

Oy Konttorityön . . .

Olemme seuranneet yhden suomalaiseen konttoribisnekseen tällä vuosisadalla pysyvät jäljet jättäneen yrityksen, Oy Konttorityön, kasvua, kehitystä ja muuntumista aikain vaihteluissa. Olemme voineet aavistella sitä, miten se on ollut perustajansa, viipurilaisen liikemiehen ja ilmeisesti epätavallisen idearikkaan ja ripeän yrittäjän unelma, jonka Markus Hynninen, toisin kuin ehkä moni muu, sai myös nähdä pitkälle toteutuneena. Olemme saaneet seurata uuden liikkeen sopeutumista niihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joihin sota vei, ei vain suomalaista talouselämää, vaan koko maan ja olemme nähneet, miten Oy Konttorityö otti omalla tavallaan osaa räjähtävästi kasvaneeseen ja muuttuneeseen markkinatilanteeseen sodan päätyttyä. Olemme voineet nähdä, miten hyvin rakennettua alusta uskollinen miehistö näissä kuohuissa parhaansa mukaan luotsasi kapteeninsa menetettyäänkin ja miten se selviytyi vaurioitta tyynemmille vesille sekä oikeaan aikaan ja oikeaan määrään reivasi purjeensa jo silloin, kun moni olisi vielä ahnehtinut tuulta ja jatkanut voimiaan hajoittamalla siinä tilanteessa, jossa niiden keskittäminen oli käynyt viisaammaksi. Ja olemme nähneet, miten uusi kapteeni sekä uusiutuva, mutta kauan taloon vakiintuneen esikunnan varaan nojautunut miehistö ovat purjehtineet uuden tekniikan mukaisen konttorin merelle ja siellä, uusien, osin varsin arvaamattomien puhurien puhaltaessa, reivanneet uudelleen ja vieneet alustaan rauhallisesti, mutta määrätietoisesti eteenpäin. Konttoribisneksessä, joka noin puolenatoista viime vuosikymmenenä juuri Suomessa on nähnyt vakiintuneiden, usein jopa olojen muuttumattomuuden symboleina pidettyjen yritysvaltakuntien kaatuvan tai fuusioissa häviävän jäljettömiin bisnesmaailman kartalta, jokin harva on voinut Oy Konttorityön tavoin jatkaa siihen jokaisen liikemiehen tavoitteeseen purjehtimista, joka ilmaistaan sanoin **business as usual**.

Siinä on myös Oy Konttorityön mahdollinen lähtökohta tulevaisuudelle. Tästä johtuu varmaan hyvin paljossa se yrityksen pysyvän menestyksen salaisuus – se että kukaan ei oikeastaan koskaan ole ollut kiinnostunut hauk-

kaamaan oman yritysvaltakuntansa lääniksi näin kaikessa rauhassa turvallisesti hengittävää liikettä (kun se juuri sellaisena ei kuitenkaan olisi ollut myytävänä). Salaisuus ei ole ollut siinä, että firma olisi kasvanut ja kasvanut jatkuvasti – mitä moni pitää ainoana menestyksen synonyyminä. Paljon enemmän Oy Konttorityö on menestyksen taustan löytänyt maltista, purjehtimisesta tuulen mukaan ja vaikkapa reivaamisesta ja ulkonaisesta pienentymisestä, jos se lisää turvallisuutta ja mielekkyyttä. Yhtiö syntyi vahvan myötätuulen alla ja silloin se purjehti nousutuuleen; voidaan ehkä aavistaa, että juuri nämä tuulet haistaessaan Markus Hynninen päätti perustaa Oy Konttorityön ja tehdä siitä – kuten oletetaan – ideoidensa instrumentin ja toteutuman. Mutta se että yhtiö ei härkäpäisesti jatkanut purjeet levällään silloin, kun tuulet laantuivat tai alkoivat puhaltaa rajuina, mutta vaihtuneilta suunnilta, on ollut sekin viisautta, jonka Markus Hynninen varmaan hyväksyisi, jos hän olisi nyt täällä. Nykytekniikan kielellä tämä yrityksille usein vaikeasti opittava pienuuden viisaus arvatenkin olisi yhteensopivaa Markus Hynninen oman ajattelutavan kanssa, vaikka hän ei nykyisen kaltaista tilannetta joutunut koskaan kohtaamaan. Tai ehkäpä enemmänkin: purjeiden reivaamisen ja varovaisen etenemisen ajatus – sillä siitähän asiassa on kysymys – ei olisi vain yhteensopivaa, vaan identtistä Markus Hynnisen ajattelutavan kanssa. Ja siitä on kysymys myös silloin, kun puhutaan joustavasti olosuhteisiin mukautuvasta profiilista.
Tulevaisuuteenkin päin Oy Konttorityö voi ja sen tuleekin pitää lähinnä tätä ohjenuoranaan. Tom Hynnisen omin, joskin varsin epävirallisin sanoin: *"On sama, mitä me joskus tulevaisuudessa myymme, vaikka piimää, kunhan sitä vain tarvitaan, me osaamme myydä sitä ja me voimme piimää myymällä ylläpitää yritystä, antaa toimeentulon työntekijöillemme ja huolehtia siitä, että sama toteutuu vielä seuraavassakin tulevaisuudessa!"*

. . . Suomen

Sitä millainen Suomi on vuonna 1988, ei kukaan vuonna 1938 olisi aavistanut. Varmaan senaikaisia toiveita – ja maailmahan ajatteli monissa asioissa silloin toiveikkaasti – olisi vastannut se tosiseikka, että Suomi on vauraampi tänään kuin koskaan ennen ja että se on saavuttanut vauraudessaan uuden tason ja levinneisyyden vielä 1980-luvulla. Mutta millainen tämä vauras maa yksityiskohdissaan kuvattuna on, sitä ei vuoden 1938 suomalainen olisi pystynyt sen enempää arvaamaan kuin kuvittelemaankaan. Vielä vähemmän hän olisi voinut ennakoida niitä vaiheita, joiden kautta tuo vaurauden tila saavutettaisiin.

Ajatuskokeemme tekee meille selväksi, että yhtä vähän me vuoden 1938 suomalaiset voimme nähdä tulevaisuuteen – eikä meidän pidä yrittääkään sitä ohi sen, mitä järkevä ja suunnitelmallinen toiminta kenties edellyttävät. Voimme ehkä arvailla kokemuksemme pohjalla jotakin, mikä voi olla todennäköisempää kuin joku muu. Siten on luultavaa, että me asumme myös tulevaisuudessa nelikulmaisissa taloissa, ajamme nelipyöräisillä autoilla, luemme myös lehtiä ja kirjoja, syömme tavallista, joskin entistä enemmän teollista ruokaa ja menemme halukkaasti kesäksi mökille maalle. Nämä ovat kaikki asioita, joissa vuoden 1938 Suomi ja vuoden 1988 Suomi ulkonaisesti tarkasteltuina eivät paljoakaan poikkea toisistaan. Siksi on luultavaa, että myöskään melko läheisessä tulevaisuudessa juuri nämä asiat eivät tule olemaan toisin. Mutta aivan yhtä mahdotonta kuin suomalaisen olisi ollut vuonna 1938 ennakoida maailmanlaajuista automaattista kaukovalintaista puhelinliikennettä, väritelevisiota yhtenä kaikkein yleisimpänä kodinkojeena, mikroaaltouunia, satelliittitietoliikennettä, useimpia muovien käyttömuotoja, kodin kylmäkalusteita, tietokonetta, monivärisenä painettua sanomalehteä tai palkka pankkiin -menetelmää, yhtä mahdotonta meidän on yrittää kuvitella, mitä kaikkea niiden asioiden joukoissa tulee olemaan, joita suomalainen vuonna 2001 pitää itsestäänselvyyksinä.
Lisäksi meidän on turhaakin yrittää näistä teknisistä, taloudellisista – kursailematta: aineellisista – asioista yrittää löytää mitään sellaista, johon todella kannattaisi kiinnittää huomiota, kun kysytään, mitä me itse voimme yrittää tehdä tulevaisuudellemme. Vastaus nimittäin on: ihminen yksin ei ole tulevaisuutensa seppä – koskaan.
Katsotaanpa siis mitalin toista puolta: kaiken vaurautensa keskellä suomalainen on juuri tänään ehkä hajanaisempi, ahdistuneempi, tulevaisuudestaan epätietoisempi ja itseensä nähden epävarmempi kuin koskaan ennen. Tämä on tosiasia, josta ei tarvitse vakuuttua monimutkaisilla selvittelyillä; siihen riittää päivälehden usein pientenkin uutisten silmäily, vilkaisu toisiin kadulla kulkijoihin, nuorison stressaantuneen etsinnän ja tuskaisen kyselemisen havaitseminen.
Lyhyesti: kysymys on myös kaikkien aikojen vauraimmassa Suomessa – ja nimenomaan siellä – vanhasta totuudesta, jota aikaisemmin ei ole vain jouduttu kohtaamaan yhtä kärkevänä: tekninen kehitys – ja sen kanssa vuorovaikutuksessa oleva talouskehitys – eivät koskaan merkitse sinänsä absoluuttista edistystä. Samalla kun ne poistavat joitakin ongelmia, maailmaan syntyy toisia ongelmia – ja usein edistyksen hinta on siinä, että probleemit säilyvät, vain niiden painopistealueet muuttuvat, kun jonkin vanhan pulmakysymyksen poistuessa toinen, siihen asti jossakin taka-alalla ollut, kohoaa esille. Torjunta-aineiden hyöty- ja niiden jälkeen näkyneet haittavaikutukset tai ympäristön muuttumisella maksettu, ennennäkemättömän turvattu energiansaanti ovat kaksi tunnetuimpiin kuuluvaa esimerkkiä näistä teknisen kehityksen "harakka tervatulla sillalla" -seurausvaikutuksista ("Kun pyrstö irtos', niin nokka tarttui ja kun nokka irtos', niin pyrstö tarttui").

Mutta olisi väärin jäädä tämän näkymän edessä epätoivoon – joka sitäpaitsi olisi aivan turhaakin. Kysymys on lopultakin vain siitä, että nämä ovat meidän ja omien aikalaistemme ongelmia. Joka sukupolvella on omat ongelmansa eivätkä ne kysymykset, joista edeltäjiemme 1930-luvun pulavuosina tai tämän vuosisadan alussa tai 1870-luvun nälkävuosina tai milloin hyvänsä aikaisemmin Suomen historiassa on tarvinnut selviytyä, ole varmasti olleet sen helpompia kuin nykyäänkään kohdattavat. Vai haluaisiko joku lukijani mieluummin elää ajassa, jossa ei ollut antibiootteja, autoja, teollisesti valmistettuja vaatteita tai vaivattomia keinoja ruoan säilömiseksi?

Kysymys on siis osaltaan siitä, että ongelmilla on eri aikoina ja tekniikan tai talouden eri kehitysvaiheissa omat, toisistaan poikkeavat painopistealueensa. Meidän aikamme kysymykset eivät tosin ole helppoja eivätkä syrjään huitaistavia - mutta ne on annettu meidän ajallemme, aivan kuten muut aikakaudet ovat kohdanneet omansa.

Mutta tässä on kuitenkin vain osa asiasta. Sen ytimeen voimme päästä lähtemällä siitä, että muuttuessaan siis tekniikka ja talous tuovat aina uusia tai uusiutuneita vanhoja ongelmia. Ne eivät itse olekaan mitään muuta kuin kainalosauvoja, jotka kuluvat ja jotka on vaihdettava toisiin, jotka alkavat vain jonkin ajan kuluttua hiertää jostakin toisesta paikasta. Nykyajan tekniikan maapallolle ja ihmiskunnalle aiheuttamien, todella ennennäkemättömän mittavien ongelmien edessä on viimeistään vakavasti kysyttävä: mistä apu?

Vastaus on periaatteessa yksinkertainen: koska se ei löydy ongelmien ja vastaongelmia tuovien ratkaisujen tasosta, se on etsittävä niiden yläpuolelta.

Tämän kirjan johdosta

Kun minulle aikanaan valkeni, että firma todella silloin ja silloin täyttää viisikymmentä vuotta, tein aika äkkiä päätöksen kirjoituttaa ulkopuolisella ammattilaisella muistiin ainakin osan siitä kaikesta, mikä on ollut olemassa Oy Konttorityön tiimoilla. Se, että kirjoittajan valinta osui DI Pertti Jotuniin ei ollut sattuma. Hän on ollut aika pitkään sidoksissa konttoritekniikkaan monin eri tavoin. Olimme toistakymmentä vuotta sitten peräkkäiset päätoimittajat alan lehdessä, nimeltään UUDISTUVA KONTTORI. Lehti elää vieläkin.

Tähän teokseen eivät ole mahtuneet lukuisat tapahtumat, henkilöt, asiat ja sattumukset. Heille ja niille lähetän täten terveiseni. Moni lukija saanee "ahaa"-elämyksen ja kertoo itsekseen, että sekin henkilö oli niin ja niin kauan palveluksessa eikä häntä löydy miltään sivulta. Tuon ja tuonkin konemerkin markkinointi oli aikanaan tärkeä kuin mikä. Näin on ja saakin olla. Pertti Jotuni on lähestynyt aihettaan hieman uudella ja poikkeavalla tavalla. Eipä se mitään, jos Oy Konttorityö ei ole koko teos. Eipähän se olekaan liikevaihdoltaan eikä henkilöstöltään mikään suuryritys. Se on kuitenkin ennen sotia syntyneistä alan yksityisyrityksistä lähes viimeisiä vielä elossa olevia ja aikoo jatkaa liiketoimintaansa.

Kävimme viemässä oikein kunnon kukat Markus Hynnisen haudalle 14.10. 1988. Sekatyömies Viktor Hynnisen ja leipomoliikkeen harjoittaja Ida Hynnisen poika Markus Viipurin Kelkkalasta oli pätevä liikemies – olisipa hänelle suotu pitempi elämänkaari.

Lokakuussa 1988

Tom Hynninen

Kuvalähteiden luettelo

Historialliset ajankuvat: Helsingistä ja Imatralta: Lehtikuvan arkisto
Historialliset ajankuvat muualta: asianomaisten yritysten arkistot
Konttoritekniset kuvat ja kuvat Oy Konttorityön tiloista Aleksanterinkadulla sekä Pohjoisesplanadilla: Oy Konttorityön, Tom Hynnisen, Risto Keiholan arkistot
Korjaamon ja huollon kuvat: Risto Keiholan arkisto
Henkilömuotokuvat: asianomaisten henkilöiden arkistot sekä Lehtikuvan arkisto
Ajankuvat Lauttasaaresta: PF-Studio Aarne Tynnilä
Sanelukuva sairaalasta: PF-Studio Aarne Tynnilä
Paavalin kirkon torni Helsingissä: WSOY

Markus Hynnisen muotokuva:
Eric Vasström

Konttorityötä puolen vuosisadan ajan

Oy Konttorityö 1938 — 1988

1930-luvun yritysmaailmassa Markus Hynninen (1896–1944) tuli tunnetuksi kaukokatseisena viipurilaisena liikemiehenä, Viipurin Systema Oy -nimisen konttorikoneliikkeen toimitusjohtajana, konttorikoneiden maahantuojana ja ennakkoluulottomana sekä monitoimisena yrittäjänä.

Vuoden 1938 lopulla Markus Hynninen muutti Helsinkiin ja perusti sinne pääosin omistamansa uuden, aktiivisesti kehittyvän konttorikoneliikkeen. Tämä nopeasti voimistunut sekä maahantuontiin, tukku- ja vähittäismyyntiin, oman jakelu- ja edustajaliikkeiden verkon sekä niiden rinnalla myös maanlaajuisen huolto- sekä korjaamovalmiuksien verkon kehittämiseen alusta saakka voimakkaasti panostanut yritys, Oy Konttorityö, täytti siis vuoden 1988 lopulla puoli vuosisataa.

Ennakkoluuloton ja määrätietoinen kehittäminen antavat jälkikäteen tunnun siitä, että Markus Hynninen halusi Oy Konttorityössä toteuttaa idearikkautensa ja aloitekykynsä koko skaalaa. Siten hän tuli antaneeksi yritykselleen alusta saakka myös omaleimaisen identiteetin, joka sillä yhä tänä päivänä on. Voidaan sanoa, että 1930-luvulla yrityksiä ehkä harvoin perustettiin yhtä määrätietoisen kehittyviksi kuin mitä Oy Konttorityön kohdalla tapahtui ja monissa yksityiskohdissa – yrityksen asiakaslehdestä kuuluisan arkkitehdin suunnittelemiin toimitiloihin asti – Markus Hynninen pääsi toteuttamaan myös meillä aivan uusia ideoita. Mutta niinpä myös Oy Konttorityö on tänään yksi niistä meillä suhteellisen harvinaisista konttorikonealan yrityksistä, jotka ovat mukautuneet alan markkinoiden rajuihin rakennemuutoksiin ja muuttuvissa olosuhteissa löytäneet aina oman paikkansa. Koska sen identiteetti on elävä, se on pystynyt tarvittaessa myös muuttumaan.

Kirjassa ”Konttorityötä puolen vuosisadan ajan” kerrotaan Markus Hynnisen perustaman yrityksen historiasta, nykypäivästä ja tulevaisuuden näkymistä niiden tietojen nojalla, joita Oy Konttorityön johto, arkisto ja yritystä vuosikymmenien ajan, jopa aivan sen alusta saakka palvelleet aikalaiset ovat voineet välittää.

Vahvan leimansa kirjalle antaa sen monipuolinen kuvitus, joka pääosiltaan perustuu yrityksen ja sen toimihenkilöiden arkistoista saatuun, yllättävän runsaana säilyneeseen kuva-aineistoon.

Kirja ”Konttorityötä puolen vuosisadan ajan” ei kuitenkaan kerro vain yhden yrityksen historiaa sellaisenaan, ympäristöstään irroitettuna tapahtumasarjana. Yrityksen oman tilauksen mukaisesti siinä myös pyritään asettamaan tapahtumat laajempaa taustaansa vasten ja näkemään, miten Oy Konttorityö on eri aikoina ollut osa suomalaista konttorikonebisnestä ja suomalaista liike-elämää. Kirjassa pyritään kuvaamaan myös sitä, miten eri aikoina vallinneet olosuhteet ovat heijastuneet yrityksen toiminnassa ja millaisia Suomi sekä sen talouselämä ovat eri aikoina olleet.

Täten kirja pyrkii myös olemaan osaltaan pala talouselämän historiankirjoitusta – samalla kun sen kertomasta vähittäin kasvaa esille yhtiön oma kehitys sen nykyistä yritysidentiteettiä ja toiminnan strategiaa kohti.